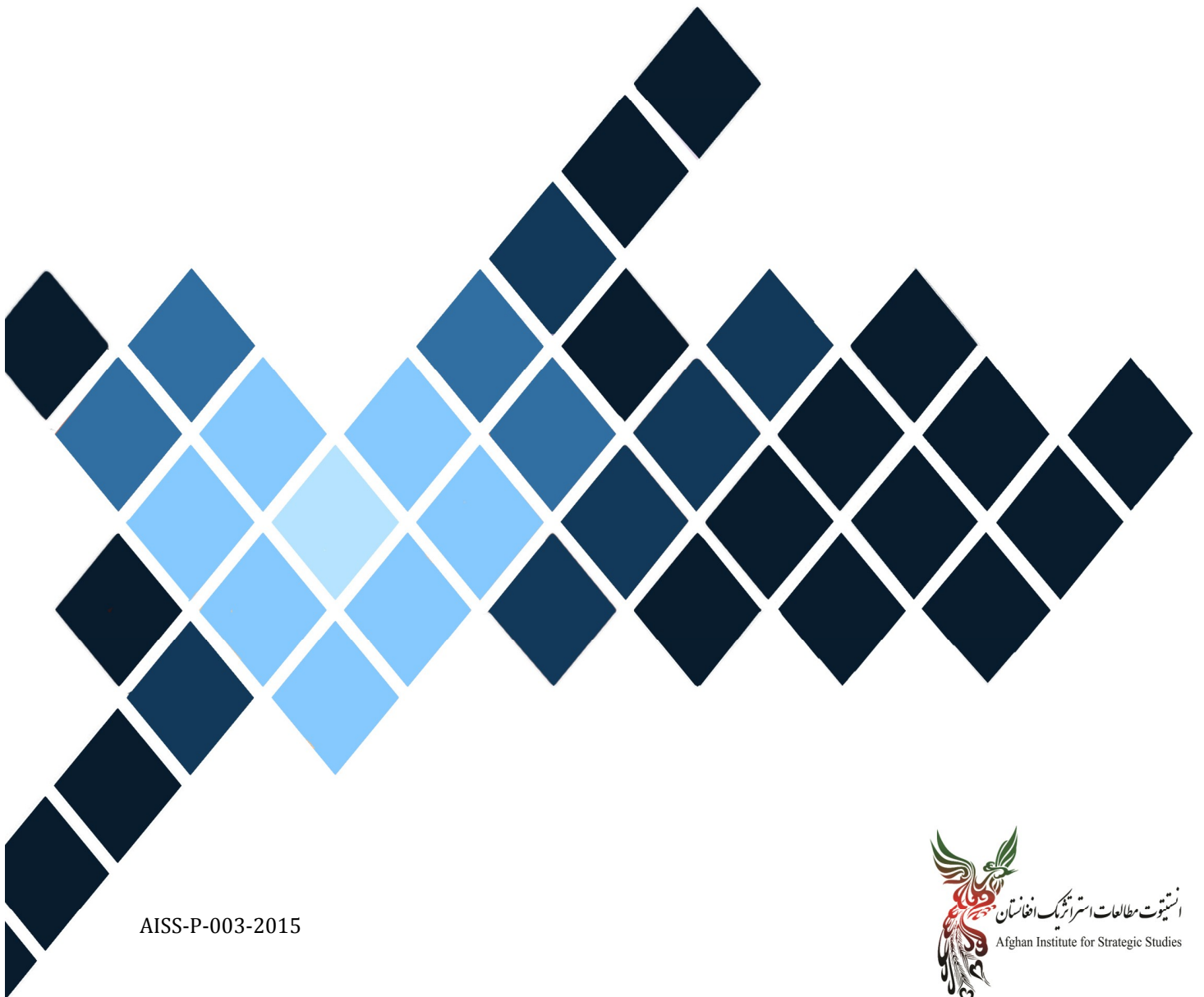

تصویر فساد اداری در افغانستان

بررسی نگرش و برداشت مردم از فساد اداری
نتایج نظرسنجی در دوازده ولایت افغانستان

کابل - سرطان ۱۳۹۴ خورشیدی

AISS-P-003-2015

تصویر فساد اداری در افغانستان

بررسی نگرش و برداشت مردم از فساد اداری

نتایج نظرسنجی در دوازده ولایت افغانستان

کابل - سرطان 1394 خورشیدی

تصویر فساد اداری در افغانستان
نویسندگان: حسین علی کریمی و غلامرضا ابراهیمی
سرطان 1394 خورشیدی
آدرس: کارته پروان، قلعه نه برج، کابل، افغانستان
www.aiss.af

فهرست مطالب

1	.....سپاس‌گزاری
3	.....معرفی انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان (AISS)
3	.....رفع مسئولیت
5	.....نتایج و یافته‌های کلیدی تحقیق
5	.....بزرگ‌ترین مسائل افغانستان در سطح ملی
5	.....بزرگ‌ترین مسائل در سطح ولایات
5	.....میزان تلاش‌های صورت‌گرفته برای حل مسائل
5	.....نگرش و دیدگاه پاسخگویان درباره موارد فساد اداری
6	.....میزان گستردگی و رایج‌بودن برخی مصادیق فساد اداری
7	.....آلودگی بیشتر بخش دولتی به فساد اداری
7	.....ناکامی دولت قبلی افغانستان در مبارزه با فساد اداری
7	.....انفعال مردم در هنگام مواجهه با موارد فساد اداری
7	.....مهم‌ترین مشکل برای گزارش و طرح شکایت درباره موارد فساد اداری
8	.....افراد و گروه‌هایی که در مبارزه با فساد اداری بیشتر تلاش می‌کنند
8	.....مهم‌ترین اثرات و پیامدهای فساد اداری بالای جامعه
9	.....مقدمه
9	.....اهداف نظرسنجی
9	.....هدف اصلی
9	.....اهداف فرعی
10	.....روش تحقیق و نمونه‌گیری

11	طراحی پرسشنامه .....
11	قلمرو مکانی و زمانی نظرسنجی .....
12	مراحل نظارتی و کنترل کیفیت جمع‌آوری داده‌ها .....
12	واحد تحلیل .....
12	ابزارهای تحلیل .....
13	دموگرافی پاسخگویان .....
13	جنسیت .....
13	گروه‌های سنی .....
14	گروه‌های شغلی .....
14	سطح درآمد ماهیانه .....
15	میزان تحصیلات .....
16	محل سکونت .....
16	حالت مدنی .....
17	ولایات تحت پوشش نظرسنجی .....
18	بزرگ‌ترین مسائل افغانستان در حال حاضر .....
18	میزان تلاش‌های دولت در جهت رفع بزرگ‌ترین مسائل افغانستان .....
20	مهم‌ترین و بزرگ‌ترین مسائل به تفکیک ولایات .....
20	ولایت بدخشان .....
20	ولایت بادغیس .....
21	ولایت بلخ .....
21	ولایت بامیان .....
22	ولایت هرات .....
22	ولایت جوزجان .....
23	ولایت کابل .....
23	ولایت کندهار .....
24	ولایت کُنر .....
24	ولایت کُندوز .....
25	ولایت ننگرهار .....
25	ولایت پروان .....
26	تلاش‌های دولت در جهت رفع مسائل در سطح هر ولایت .....

27	..... بیکاری
27	..... نامنی
27	..... فساد اداری
27	..... فقر
27	..... نبود انکشاف
28	..... نگرش و دیدگاه‌های پاسخگویان درباره فساد اداری
40	..... مقایسه میانگین‌های میزان رواج موارد فساد اداری به تفکیک ولایات
45	..... مبنای نظر پاسخگویان از ادراک فساد اداری
46	..... میزان آلودگی بخش‌های مختلف جامعه به فساد اداری
48	..... میزان مؤثریت رشوت یا داشتن واسطه در پیدا کردن وظیفه
49	..... سطح خوشبینی پاسخگویان نسبت به فعالیت‌های حکومت در مبارزه با فساد اداری
49	..... میزان رایج شدن فساد در یک سال گذشته
50	..... میزان موفقیت دولت قبلی افغانستان در مبارزه با فساد اداری
50	..... پیش‌بینی پاسخگویان از موفقیت دولت وحدت ملی در مبارزه با فساد اداری
51	..... واکنش پاسخگویان هنگام مشاهده موارد فساد اداری
52	..... افراد یا گروه‌هایی که در مبارزه با فساد بیشتر تلاش می‌کنند به تفکیک ولایات
52	..... پروان
53	..... ننگرهار
53	..... کندوز
53	..... کُنر
53	..... کندهار
53	..... کابل
54	..... جوزجان
54	..... هرات
54	..... بامیان
54	..... بلخ
54	..... بادغیس
55	..... بدخشان
55	..... افراد یا گروه‌هایی که در مبارزه با فساد بیشتر تلاش می‌کنند به تفکیک محل زندگی

56	درجه‌بندی فساد اداری افراد، ارگان‌ها، نهادها و ادارات
56	احزاب سیاسی
57	پارلمان و شوراهای ولایتی
58	محاکم عدلی و قضایی
58	کمیسیون‌های انتخاباتی
59	ادارات و سازمان‌های دولتی و خدمات عامه
59	بانک‌ها و سازمان‌های مالی و پولی
60	گمرکات و سرحدات
60	پولیس ملی و ترافیک
61	سازمان‌ها و انجوهای خارجی
61	پوهنتون‌ها و مکاتب خصوصی
62	رادیو و تلویزیون‌های خصوصی
62	شرکت‌ها و سازمان‌های خصوصی
63	جامعه جهانی و نیروهای خارجی
63	پوهنتون‌ها و مکاتب دولتی
64	شاروالی‌ها
64	والی‌ها و ولسوال‌ها
65	مقایسه میانگین میزان فساد اداری افراد، نهادها و ارگان‌ها در دوازده ولایت
65	مهم‌ترین تأثیرات فساد اداری در جامعه
66	بهترین روش‌های مبارزه با فساد اداری
67	وجود محلی برای دریافت شکایات مردم درباره تخلفات فساد اداری
68	مهم‌ترین مشکل برای گزارش‌دهی موارد فساد اداری
68	مهم‌ترین عامل فساد اداری در ده سال گذشته
69	گفتگو و تبادل نظر درباره فساد اداری
71	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
72	پیشنهادات
74	پرسشنامه نظرسنجی مبارزه با فساد اداری

فهرست شکل‌ها

- شکل 1- درصد پاسخگویان بر حسب جنسیت 13
- شکل 2- درصد پاسخگویان بر حسب سن 13
- شکل 3- درصد پاسخگویان بر حسب شغل 14
- شکل 5- درصد پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات 15
- شکل 4- درصد پاسخگویان بر حسب درآمد 15
- شکل 6- درصد پاسخگویان به تفکیک مناطق شهری و روستایی 16
- شکل 7- درصد پاسخگویان بر حسب حالت مدنی 16
- شکل 8- ولایات تحت پوشش نظرسنجی 17
- شکل 9- بزرگ‌ترین مسائل افغانستان در حال حاضر 18
- شکل 10- میزان تلاش دولت در جهت رفع مسائل 19
- شکل 11- مهم‌ترین مسائل ولایت بدخشان 20
- شکل 12- مهم‌ترین مسائل ولایت بادغیس 20
- شکل 13- مهم‌ترین مسائل ولایت بلخ 21
- شکل 14- مهم‌ترین مسائل ولایت بامیان 21
- شکل 15- مهم‌ترین مسائل ولایت هرات 22
- شکل 16- مهم‌ترین مسائل ولایت جوزجان 22
- شکل 17- مهم‌ترین مسائل ولایت کابل 23
- شکل 18- مهم‌ترین مسائل ولایت کندهار 23

- شکل 19- مهم‌ترین مسائل ولایت کُتر 24
- شکل 20- مهم‌ترین مسائل ولایت کندوز 24
- شکل 21- مهم‌ترین مسائل ولایت ننگرهار 25
- شکل 22- مهم‌ترین مسائل ولایت پروان 25
- شکل 23- تلاش‌های دولت جهت رفع مسائل در سطح ولایت 26
- شکل 24- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد اول 28
- شکل 25- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد دوم 28
- شکل 26- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد سوم 29
- شکل 27- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد چهارم 29
- شکل 28- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد پنجم 30
- شکل 29- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد ششم 30
- شکل 30- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد هفتم 31
- شکل 31- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد هشتم 31
- شکل 32- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد نهم 32
- شکل 33- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد دهم 32
- شکل 34- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد یازدهم 33
- شکل 35- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد دوازدهم 33
- شکل 36- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد سیزدهم 34
- شکل 37- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد چهاردهم 34
- شکل 38- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد پانزدهم 35
- شکل 39- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد شانزدهم 35
- شکل 40- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد هفدهم 36
- شکل 41- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد هجدهم 36
- شکل 42- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد نوزدهم 37
- شکل 43- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد بیستم 37
- شکل 44- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد بیست‌ویکم 38

- شکل 45- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد بیست و دوم 38
- شکل 46- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد بیست و سوم 39
- شکل 47- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد بیست و چهارم 39
- شکل 48- مقایسه میانگین نمرات مورد اول 40
- شکل 49- مقایسه میانگین نمرات مورد دوم 41
- شکل 50- مقایسه میانگین نمرات مورد سوم 41
- شکل 51- مقایسه میانگین نمرات مورد چهارم 42
- شکل 52- مقایسه میانگین نمرات مورد پنجم 42
- شکل 53- مقایسه میانگین نمرات مورد ششم 43
- شکل 54- مقایسه میانگین نمرات مورد هفتم 43
- شکل 55- مقایسه میانگین نمرات مورد هشتم 44
- شکل 56- مقایسه میانگین نمرات مورد نهم 44
- شکل 57- مقایسه میانگین نمرات مورد دهم 45
- شکل 58- مبنای نظر پاسخگویان از درک فساد اداری 45
- شکل 59- میزان آلودگی بخش‌های مختلف به فساد اداری بر حسب درصد 46
- شکل 60- میزان آلودگی بخش‌های مختلف به فساد اداری به تفکیک ولایات 47
- شکل 61- میزان آلودگی بخش‌های مختلف به فساد اداری به تفکیک گروه‌های شغلی 47
- شکل 62- میزان تأثیرگذاری رشوت یا داشتن واسطه در پیدا کردن وظیفه در بخش‌های مختلف 48
- شکل 63- میزان تأثیرگذاری رشوت یا داشتن واسطه در پیدا کردن وظیفه به تفکیک ولایات 48
- شکل 64- درصد خوشبینی پاسخگویان نسبت به فعالیت‌های حکومت در مبارزه با فساد اداری 49
- شکل 65- رایج شدن فساد اداری در یک سال گذشته 49
- شکل 66- میزان موفقیت دولت قبلی در مبارزه با فساد اداری 50
- شکل 67- پیش‌بینی پاسخگویان از موفقیت دولت وحدت ملی در مبارزه با فساد اداری 51
- شکل 68- واکنش پاسخگویان در قبال مشاهده موارد فساد اداری 51
- شکل 69- افراد یا گروه‌هایی که در مبارزه با فساد بیشتر تلاش می‌کنند 52
- شکل 70- افراد یا گروه‌هایی که در مبارزه با فساد بیشتر تلاش می‌کنند به تفکیک محل زندگی 56

- شکل 71- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در احزاب سیاسی 57
- شکل 72- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در پارلمان و شوراهای ولایتی 57
- شکل 73- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در محاکم عدلی و قضایی 58
- شکل 74- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در کمیسیون‌های انتخاباتی 58
- شکل 75- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در ادارات و سازمان‌های دولتی و خدمات عامه 59
- شکل 76- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در بانک‌ها و سازمان‌های مالی 59
- شکل 77- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در گمرکات و سرحدات 60
- شکل 78- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در پولیس ملی و ترافیک 60
- شکل 79- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در سازمان‌ها و انجوه‌های خارجی 61
- شکل 80- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در پوهنتون‌ها و مکاتب خصوصی 61
- شکل 81- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در رادیو و تلویزیون‌های خصوصی 62
- شکل 82- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در شرکت‌ها و سازمان‌های خصوصی 62
- شکل 83- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در جامعه جهانی و نیروهای خارجی 63
- شکل 84- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در پوهنتون‌ها و مکاتب دولتی 63
- شکل 85- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در شاروالی‌ها 64
- شکل 86- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری به والی‌ها ولسوال‌ها 64
- شکل 87- مقایسه میانگین میزان فساد اداری افراد، نهادها و ارگان‌ها در دوازده ولایت 65
- شکل 88- مهم‌ترین اثر فساد اداری بر جامعه 66
- شکل 89- بهترین وسیله مبارزه با فساد اداری از دید پاسخگویان به تفکیک محل زندگی 67
- شکل 90- موجودیت محلی برای طرح و رسیدگی به شکایات مردم درباره تخلفات فساد اداری 67
- شکل 91- مهمترین مشکل برای گزارش کردن موارد فساد اداری 68
- شکل 92- مهمترین علل فساد اداری در 10 سال گذشته 69
- شکل 93- میزان گفتگو درباره موارد فساد با خانواده و دوستان 69

سپاس‌گزاری

بر خود لازم می‌بینیم از همکاری صمیمانهٔ افراد و ارگان‌هایی که در طول این نظرسنجی از راهنمایی و مشاورهٔ آنان سود برده‌ایم و ما را یاری کرده‌اند، قدردانی نماییم:

- دکتر احمد ادریس رحمانی: رییس مؤسسه مشورتی رحمانی (مشاور اصلی نظرسنجی)
- دکتر رسول صادقی: پژوهش‌گر نمونه و استاد دانشگاه گروه جمعیت‌شناسی دانشگاه تهران (مرورکنندهٔ نظرسنجی)
- حسین فخری: ریاست ادارهٔ عالی مبارزه علیه فساد اداری
- سیما غنی: رییس پیشین کمیتهٔ مستقل مشترک نظارت و ارزیابی مبارزه با فساد اداری (MEC)
- ذکریا بارکزی: رییس دیده‌بان دموکراسی افغانستان
- اداره مستقل ارگان‌های محلی

همچنین سپاس‌گزاریم از همکارانمان:

- احمدضیاء فیروزپور: نمایندهٔ انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان در زون شمال
  - یما سالک: نمایندهٔ انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان در زون غرب
  - عبدالاحد محمدی: پژوهش‌گر و مسئول دیپارتمنت صلح انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان
- در نهایت از تلاش‌های پرسشگران ساحوی خود نیز که انجام این نظرسنجی بدون پشتکار صادقانهٔ آنها امکان‌پذیر نبود، قدردانی می‌کنیم. همچنین از ارگان تقویه جامعهٔ مدنی در افغانستان (توانمندی) سپاس‌گزاریم که تطبیق این نظرسنجی توسط حمایت مالی آنان صورت گرفت.

معرفی انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان (AISS)

انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان (AISS) یک نهاد مستقل تحقیقاتی است که تمرکز مطالعات و پژوهش‌های آن بر روی موضوعات استراتژیک استوار است. این نهاد در اکتبر سال 2012 با هدف فراهم‌سازی زمینه علمی و آکادمیک برای عرضه موضوعات استراتژیک در مورد افغانستان در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی تأسیس شده است. انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان تلاش دارد با استفاده از انجام تحقیقات مستقل، ترجمه و چاپ کتاب‌ها و مقالات عملی، برگزاری سمینارها و کنفرانس‌های ملی و بین‌المللی به رشد و بهبود دموکراسی، امنیت، صلح، حکومت‌داری خوب و... در جامعه کمک کند.

رفع مسؤلیت

محتویات این نظرسنجی به هیچ عنوان انعکاس‌دهنده دیدگاه‌های انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان (AISS) و یا همچنین نهاد تمویل‌کننده (توانمندی) نمی‌باشد.

نتایج و یافته‌های کلیدی تحقیق

بزرگ‌ترین مسائل افغانستان در سطح ملی

یافته‌های این نظرسنجی نشان می‌دهد که ناامنی با 34/42 درصد همچنان در صدر بزرگ‌ترین مسائل افغانستان قرار دارد. بیکاری با 25/86 درصد در جایگاه دوم و فساد اداری با 23/98 درصد در رتبه سوم است.

بزرگ‌ترین مسائل در سطح ولایات

پاسخگویان در ولایات کابل، بلخ، بامیان، پروان و بدخشان، بیکاری را بزرگ‌ترین مسأله ولایت خود دانسته‌اند. این در حالی است که در ولایت‌های هرات، کُنر، ننگرهار و کندوز ناامنی مسأله اول بوده است. در ولایت کندهار: فساد اداری، در ولایت جوزجان: فقر و نهایتاً در ولایت بادغیس: نبود انکشاف بزرگ‌ترین مسأله ولایت بیان شده است.

میزان تلاش‌های صورت گرفته برای حل مسائل

▼ ناامنی: 14/9 درصد از پاسخگویان گفته‌اند دولت در راستای رفع مسأله ناامنی تلاشی نکرده است. 50/8 درصد از پاسخگویان تلاش‌های دولت را در جهت تأمین امنیت کم و خیلی کم دانسته‌اند.

▼ بیکاری: 34/1 درصد از پاسخگویان گفته‌اند که دولت در جهت رفع این مسأله تلاشی نکرده است. 48/9 درصد از پاسخگویان هم تلاش‌های دولت را در زمینه رفع بیکاری کم و خیلی کم دانسته‌اند.

▼ فساد اداری: 33 درصد از پاسخگویان گفته‌اند که دولت در راستای رفع این مسأله تلاشی نکرده است. 52/7 درصد از پاسخگویان نیز تلاش‌های دولت را در زمینه مبارزه با فساد اداری کم و خیلی کم ارزیابی کرده‌اند. از این رو، در مقایسه با دو معضل دیگر یعنی ناامنی و بیکاری، باور بیشتر مردم بر این است که در زمینه مبارزه با فساد اداری از طرف دولت یا کاری نشده و یا اینکه تلاش‌های دولت کم بوده است.

نگرش و دیدگاه پاسخگویان درباره موارد فساد اداری

▼ اکثر پاسخگویان معتقد بوده‌اند که رشوت‌دهنده، فردی مجرم است. (80/7 درصد)

✓ اکثر پاسخگویان معتقد بوده‌اند که مأمور دولت حق ندارد به دلیل معاش کم رشوت بگیرد.
(83/8 درصد)

✓ اکثر پاسخگویان معتقد بوده‌اند که کارمندان دولت سعی می‌کنند که برای کارهای اداری‌شان مشکل ایجاد کنند تا رشوت بگیرند. (64/2 درصد)

✓ اکثر پاسخگویان معتقد بوده‌اند که از گزارش دادن موارد فساد اداری می‌ترسند چون ممکن است مشکلی برایشان ایجاد شود. (61/2 درصد)

✓ اکثر پاسخگویان معتقد بوده‌اند که گزارش دادن موارد فساد اداری سودی ندارد؛ چون با افراد فاسد و رشوت‌بگیر برخورد قانونی نمی‌شود. (76/9 درصد)

✓ اکثر پاسخگویان معتقد بوده‌اند که جامعه جهانی و نیروهای خارجی در فساد اداری دخیل و ذی‌نفع هستند. (69/8 درصد)

✓ اکثر پاسخگویان معتقد بوده‌اند که مسئولین بلندرتبه دولتی و حکومت اراده جدی برای مبارزه با فساد اداری ندارند. (79/3 درصد)

✓ اکثر پاسخگویان معتقد بوده‌اند که فساد اداری بین مسئولین بلندرتبه دولتی مثل وزیران، وکیل‌های پارلمان، ثارنوال‌ها، والی‌ها، ریاست‌های مهم دولتی و... بیشتر از سطوح پایین جامعه است.
(78/8 درصد)

✓ اکثر پاسخگویان معتقد بوده‌اند که افزایش فساد اداری باعث بیشتر شدن ناامنی می‌شود (90/5 درصد).
با این حال، اکثر پاسخگویان معتقد بوده‌اند که مسأله فساد اداری در افغانستان قابل حل است. (57/7 درصد)

میزان گستردگی و رایج بودن برخی مصادیق فساد اداری

✓ گرفتن و دادن پول یا تحفه به عنوان رشوت در اکثر ولایات تحت پوشش گسترده و رایج است.
(51/2 درصد نمره 5 و 22/7 درصد نمره 4)

✓ استفاده از رابطه و واسطه‌گری در سطح ولایت از شدت زیادی برخوردار است. (55/5 درصد نمره 5)

و 25/6 درصد نمره 4)

✓ دخیل ساختن ملاحظات قومی، منطقوی، مذهبی، لسانی، جنسی و حزبی در انتخاب و استخدام افراد امری شایع است. (48/4 درصد نمره 5 و 21/8 درصد نمره 4)

✓ کم کاری و تعلل بی مورد در اجرای وظایف نیز از دیگر موارد فساد اداری است که رواج و گستردگی بسیاری دارد. (28/1 درصد نمره 5 و 23/9 درصد نمره 4)

✓ استفاده شخصی از امکانات دولتی و اوقات رسمی هم از دیگر موارد فساد اداری است که بسیار رایج است. (48/7 درصد نمره 5 و 21/1 درصد نمره 4)

آلودگی بیشتر بخش دولتی به فساد اداری

83/36 درصد از پاسخگویان بر این باورند که بخش دولتی در مقایسه با دیگر بخش‌ها بیشتر آلوده به فساد است. انجوها و سازمان‌های خارجی با 8 درصد در رتبه دوم قرار دارد. بخش خصوصی و نیروهای خارجی (به ترتیب با 5/14 درصد و 3/59 درصد) در رتبه‌های سوم و چهارم قرار دارند.

ناکامی دولت قبلی افغانستان در مبارزه با فساد اداری

40/2 درصد از پاسخگویان بیان کرده‌اند که دولت قبلی در مبارزه با فساد اداری اصلاً موفق نبوده است. همچنین 43/3 درصد از پاسخگویان نیز تلاش دولت قبلی را در مبارزه با فساد اداری ناکافی دانسته‌اند.

انفعال مردم در هنگام مواجهه با موارد فساد اداری

واکنش اکثر پاسخگویان (53/3 درصد) در قبال مشاهده موارد فساد اداری، تنها ابراز تأسف و ناراحتی بوده است. 16/4 درصد از پاسخگویان از بهبودی اوضاع احساس ناامیدی کرده و برای 9/5 درصد از پاسخگویان نیز فساد اداری امری عادی بوده، چون به دفعات شاهد این موارد بوده‌اند. در مجموع نزدیک به 79 درصد از پاسخگویان در قبال مشاهده موارد فساد اداری، واکنش انفعالی داشته‌اند.

مهم‌ترین مشکل برای گزارش و طرح شکایت درباره فساد اداری

46/5 درصد از پاسخگویان بر این باورند که مهم‌ترین مشکل در گزارش و طرح شکایت درباره فساد اداری، بی‌فایده بودن کار آنهاست، چون قانون بالای فرد متخلف تطبیق نمی‌شود. 19 درصد از پاسخگویان

هم اظهار داشته‌اند که می‌ترسند موارد فساد را گزارش کنند چون از طرف دولت حمایت نمی‌شوند.

افراد و گروه‌هایی که در مبارزه با فساد اداری بیشتر تلاش می‌کنند

به نظر پاسخگویان، غلمای دینی با 34 درصد، گروهی هستند که در مبارزه با فساد اداری بیشترین تلاش را می‌کنند. بعد از آنها تلاش‌های جامعه مدنی با 22/4 درصد قرار دارد. ژورنالیست‌ها با 19/2 درصد در جایگاه سوم این تلاش‌ها قرار دارند.

مهم‌ترین اثرات و پیامدهای فساد اداری بالای جامعه

بی‌اعتمادی مردم نسبت به دولت و قانون با 21/13 درصد به عنوان مهم‌ترین اثر و پیامد شیوع فساد اداری در جامعه شناخته شده است. حیف‌ومیل شدن کمک‌های جهانی با 18/35 درصد در جایگاه دوم قرار دارد. افزایش ناامنی با 15/17 درصد در رتبه سوم قرار دارد.

مقدمه

مبارزه با فساد اداری و کاهش آن در افغانستان پیوندهای مستقیم و محکمی دارد با محکم‌ترشدن ریشه‌های دموکراسی و رشد اقتصادی. پیچیده‌بودن مفهوم و روند شکل‌گیری و گسترش فساد اداری، نیازمند این است که به این مسأله از دریچه تحقیقات علمی نگریسته شود. هر گونه گشایش و نتایج جدید علمی در این زمینه می‌تواند به دولت نوپای افغانستان در امور حکومت‌داری خوب و رشد دموکراسی کمک کند. با توجه به اهمیت مبارزه با فساد اداری در افغانستان و رشد روزافزون این مسأله و ابعاد مختلف آن، شناخت و بررسی آن می‌تواند به دولت افغانستان کمک کند تا به بازسازی سیاست‌های گذشته خود در مبارزه با فساد اداری پردازد.

اهداف نظرسنجی

هدف اصلی

تحلیل و بررسی وضعیت موجود فساد اداری و نگرش مردم نسبت به آن در ولایت‌های کابل، هرات، بلخ، قندهار، بامیان، بادغیس، بدخشان، کتر، ننگرهار، جوزجان، پروان و کندوز.

اهداف فرعی

1. بررسی وضعیت فعلی فساد اداری در افغانستان

2. تحلیل و بررسی مؤثریت تلاش‌های صورت‌گرفته در مبارزه با فساد اداری
3. شناخت شیوه‌ها و ابزارهای مناسب برای مبارزه با فساد اداری
4. تحلیل و بررسی میزان ادراک و نگرش مردم افغانستان از فساد اداری
5. تحلیل و بررسی میزان امیدواری مردم به کاهش فساد اداری در افغانستان
6. تحلیل و بررسی میزان آلودگی به فساد اداری ارگان‌ها، بخش‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی

روش تحقیق و نمونه‌گیری

با توجه به موضوع نظرسنجی یعنی فساد اداری، نظرسنجی حاضر، کاربردی - توصیفی و از نوع پیمایشی محسوب می‌شود. روش جمع‌آوری اطلاعات در مراحل مختلف این نظرسنجی متفاوت می‌باشد. برای رسیدن به هدف نظرسنجی یعنی تحلیل و بررسی وضعیت موجود فساد اداری در ولایت‌های تحت پوشش از ابزار پرسشنامه استفاده شده است.

حجم نمونه در این نظرسنجی 1200 نفر از 12 ولایت تعیین شد که بعد از تقسیمات پرسشنامه‌ها برای ولایات دوازده‌گانه، به 1226 نفر رسید. با توجه به تمرکزگرایی شدید در مقیاس کشور و مقیاس ولایتی و کثرت وجود ادارات دولتی و مراکز تصمیم‌گیری در مراکز ولایات، تمرکز این نظرسنجی بیشتر بر مرکز ولایات و روی جامعه شهری افغانستان بوده است. با توجه به اینکه آمار دقیقی از جمعیت افغانستان به تفکیک ولایت و ولسوالی‌ها وجود ندارد و اگر هم وجود دارد بسیار قدیمی است، بنابراین 1226 پرسشنامه بر اساس اهمیت سیاسی و اجتماعی و اداری شهرها در ولسوالی‌های مراکز ولایات و ولسوالی‌های نزدیک به مرکز توزیع شده است. بر همین اساس 180 نمونه از ولایت کابل، 130 نمونه از ولایت کندهار، 141 نمونه از ولایت هرات، 130 نمونه از ولایت بلخ، 80 نمونه از ولایت بدخشان، 70 نمونه از ولایت کندوز، 80 نمونه از ولایت بامیان، 80 نمونه از ولایت بادغیس، 80 نمونه از ولایت ننگرهار، 95 نمونه از ولایت کُنر، 80 نمونه از ولایت جوزجان و 80 نمونه از ولایت پروان انتخاب شده است. از 12 ولایت تحت پوشش نظرسنجی، چهار ولایت کابل، هرات، بلخ و کندهار که چهار ولایت مهم در 4 زون افغانستان به حساب می‌آیند، به شکل غیرتصادفی انتخاب شده و باقی ولایات به روش تصادفی انتخاب شده‌اند. انتخاب نمونه‌ها در این نظرسنجی، بر اساس روش تصادفی ساده بوده است. 50 درصد از پاسخگویان از فضاهای باز مثل سرک‌ها، بازارها، چوک‌ها و... و 50 درصد دیگر از فضاهای بسته مثل خانه‌ها، ادارات دولتی و خصوصی،

پوهنتون‌ها و... انتخاب شده‌اند.

طراحی پرسشنامه

پرسشنامه این نظرسنجی بر اساس مطالعه تحقیقات انجام‌شده در زمینه فساد اداری و مطالعات کتابخانه‌ای تهیه و تنظیم شده است. بنابراین این پرسشنامه یک پرسشنامه محقق‌ساخته است. بعد از طراحی ابتدایی پرسشنامه، آن را با برخی اساتید دانشگاه و پژوهش‌گران داخلی و خارجی مورد تحلیل و بررسی قرار داده و طی سه مرحله، بازنگری و اصلاح شده است. پرسشنامه نظرسنجی ترکیبی از سؤالات بسته و باز بوده و اکثریت آن را سؤالات بسته تشکیل می‌دهند.

جهت تعیین اعتبار و روایی پرسشنامه این نظرسنجی از روش صحت و اعتبار محتوایی استفاده شده است. برای تعیین روایی با مطالعه منابع مربوط به فساد اداری، ابتدا پیش‌نویس اولیه پرسشنامه تهیه شد و سپس توسط کارشناسان و اساتید دانشگاه و به‌خصوص توسط مشاور اصلی این نظرسنجی دکتر احمد ادريس رحمانی (رئیس مؤسسه مطالعاتی مشورتی رحمانی) مورد بررسی قرار گرفت. بعد از سه مرحله اصلاح و بازبینی، در نهایت نارسایی‌های آن برطرف گردید و پرسشنامه نهایی تدوین شده و در اختیار پرسشگران قرار گرفت.

قلمرو مکانی و زمانی نظرسنجی

این تحقیق در 12 ولایت کابل، هرات، بلخ، قندهار، بامیان، بادغیس، بدخشان، کنر، ننگرهار، جوزجان، پروان و کندوز انجام شده است. قلمرو تحت پوشش این نظرسنجی فقط مراکز این ولایات و ولسوالی‌های اطراف آن بوده است. این نظرسنجی توسط 18 نفر از پرسشگران ساحوی انستیتوت که یک دوره آموزشی دوازده روزه را در کابل زیر نظر پژوهش‌گران انستیتوت گذرانده‌اند، در ولایات یادشده انجام شده است.

مراحل جمع‌آوری اطلاعات این نظرسنجی از طریق پرسشنامه محقق‌ساخته، از 16 دلو 1393 (5 فبروری 2015) آغاز شده و تا انتهای سال 1393 به پایان رسیده است. قابل یادآوری است که برای جلوگیری از انجام هر گونه تخلف در مرحله جمع‌آوری اطلاعات، تمام پرسشگران در همکاری و هماهنگی با ناظران محلی انستیتوت این مرحله را به پایان رسانده‌اند.

مراحل نظارتی و کنترل کیفیت جمع آوری داده‌ها

1- انتخاب پرسشگران باسابقه: برای اجرای این نظرسنجی و بالارفتن کیفیت جمع‌آوری داده‌ها، پژوهش‌گران ساحوی از افراد محلی ولایات انتخاب شدند که اکثریت آنها تحصیلاتی در مقاطع لیسانس و ماستری داشتند. پرسشگران ساحوی برای این نظرسنجی بعد از کسب موفقیت در مصاحبه (از طریق Skype یا حضوری)، از میان تعداد زیادی از متقاضیان انتخاب شده‌اند. در این مصاحبه‌ها از توانایی افراد در موضوعات مرتبط با روش تحقیق و پرسشگری اطمینان حاصل شده است.

2- برگزاری یک دوره آموزشی: یک دوره آموزشی دوازده روزه برای ارتقای هرچه بیشتر توانمندی پرسشگران ساحوی توسط پژوهش‌گران باسابقه در محل انستیتوت در کابل برگزار شد. محتوای این دوره آموزشی پیرامون موضوعات روش تحقیق، روش انتخاب نمونه‌های نظرسنجی و روش‌های انجام مصاحبه موفق با مردم و... بود. در ابتدایی‌ترین شکل از بحث کنترل کیفیت تحقیق، پرسشنامه این نظرسنجی در طول دوره آموزشی دوازده روزه در کابل، توسط پژوهش‌گران انستیتوت سوال به سوال با پرسشگران ساحوی خوانده و تحلیل و بررسی شده است. همچنین پرسشگران ساحوی، چندین نمونه از پرسشنامه را به صورت آزمایشی اجرا کردند.

3- در طول اجرای مصاحبه‌های نظرسنجی، ناظرین محلی انستیتوت و سوپروایزرهای تعیین شده در هر ولایت بر نحوه اجرای دقیق پرسشنامه نظارت داشته و با پرسشگران همکاری کرده‌اند.

واحد تحلیل

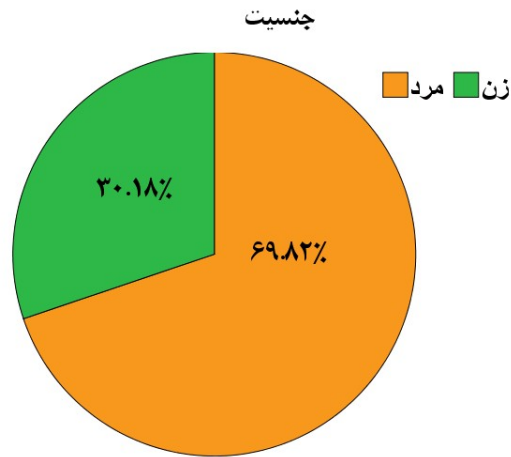
واحد تحلیل این نظرسنجی، تمام ساکنین بالای 18 سال در دوازده ولایت تحت پوشش نظرسنجی را شامل می‌شود.

ابزارهای تحلیل

برای تحلیل و بررسی داده‌های نظرسنجی، از نرم‌افزارهای SPSS و EXCEL استفاده شده است. سطح تحلیل بر اساس آمار توصیفی و استنباطی استوار است.

دموگرافی پاسخگویان

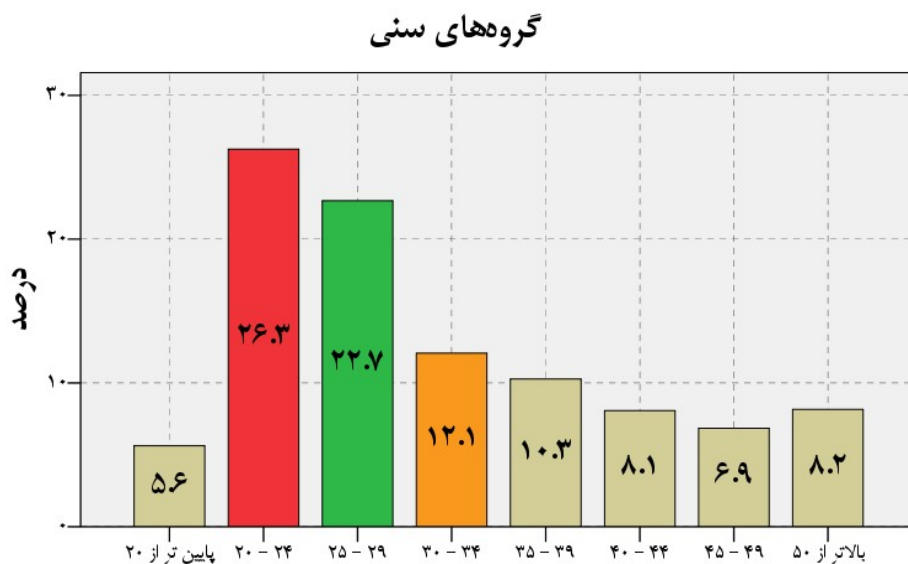
جنسیت

شکل 1- درصد پاسخگویان بر حسب جنسیت

شکل 1 نشان می‌دهد که از مجموع 1226 نفر در 12 ولایت تحت پوشش نظرسنجی، 69/82 درصد از پاسخگویان را مردان و 30/18 درصد را زنان تشکیل داده‌اند.

گروه‌های سنی

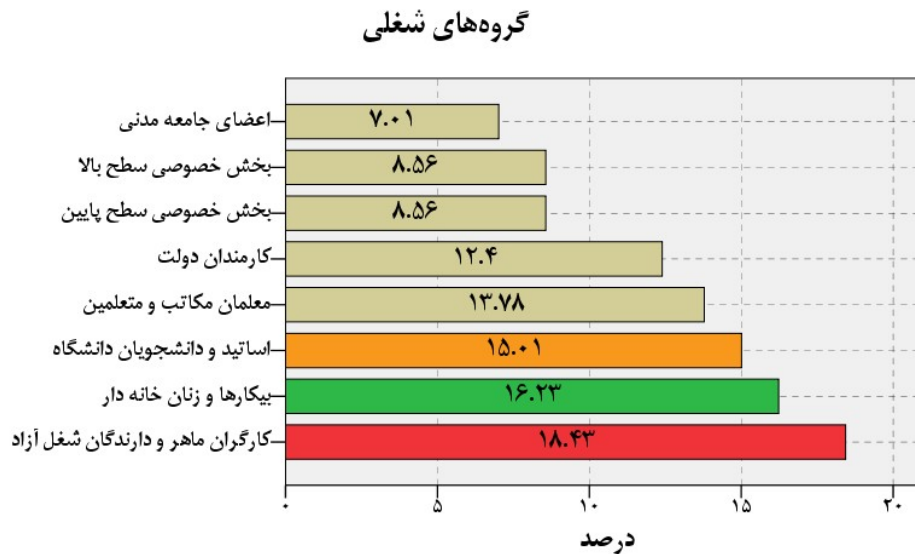
شکل 2- درصد پاسخگویان بر حسب سن

شکل 2، گروه‌های سنی پاسخگویان را نشان می‌دهد. بیشترین گروه سنی را در این نظرسنجی افراد بین

20 تا 24 سال تشکیل داده‌اند (26/3 درصد). دومین گروه افراد بین سنین 25 تا 29 سال بوده‌اند (22/7 درصد). با توجه به گراف بالا می‌توان گفت بیشترین گروه‌های سنی تحت پوشش در این نظرسنجی را افراد بین 20 تا 34 سال تشکیل داده‌اند (تقریباً 61 درصد).

گروه‌های شغلی

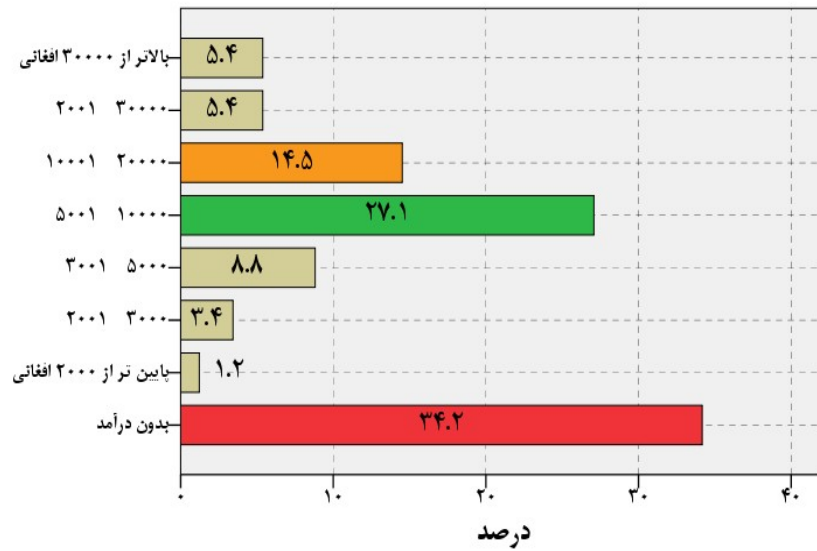
شکل 3- درصد پاسخگویان بر حسب شغل

شکل 3، گروه‌های شغلی پاسخگویان را نشان می‌دهد. گروه شغلی «کارگران ماهر و دارندگان شغل آزاد» 18/43 درصد از پاسخگویان را تشکیل داده‌اند. همچنین دومین گروه شغلی (23/16 درصد) مربوط به زنان خانه‌دار و بیکارها است. سومین گروه شغلی تقریباً با 15 درصد مربوط به اساتید و دانشجویان دانشگاه می‌باشد. معلمان مکاتب و کارمندان دولت هر کدام به ترتیب 13/78 درصد و 12/4 درصد گروه‌های چهارم و پنجم را تشکیل می‌دهند.

سطح درآمد ماهیانه

شکل 4، سطح درآمد ماهوار پاسخگویان را نشان می‌دهد. گروه «بدون درآمد» با 42/2 درصد بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند. گروه بعدی تقریباً با 27 درصد، سطح درآمدی بین 5001 تا 10000 افغانی داشته‌اند. سومین گروه با 14/5 درصد، سطح درآمدی بین 10000 تا 20000 افغانی داشته‌اند.

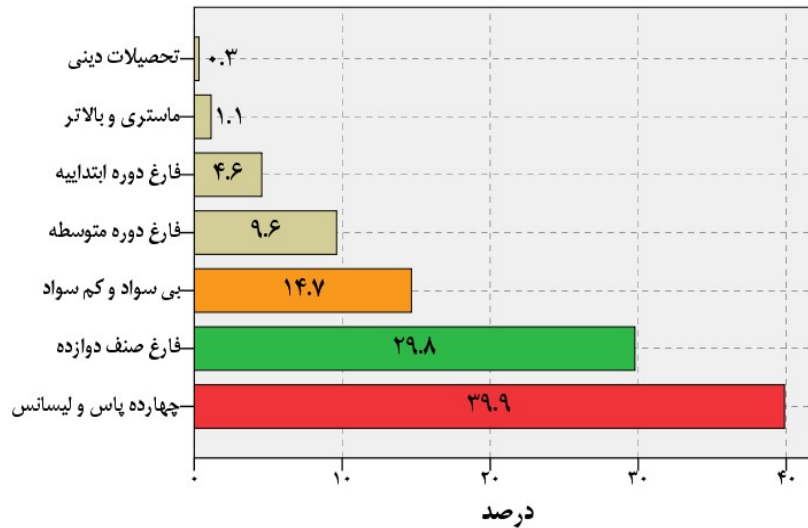
سطح درآمد ماهیانه

شکل 4- درصد پاسخگویان بر حسب درآمد

میزان تحصیلات

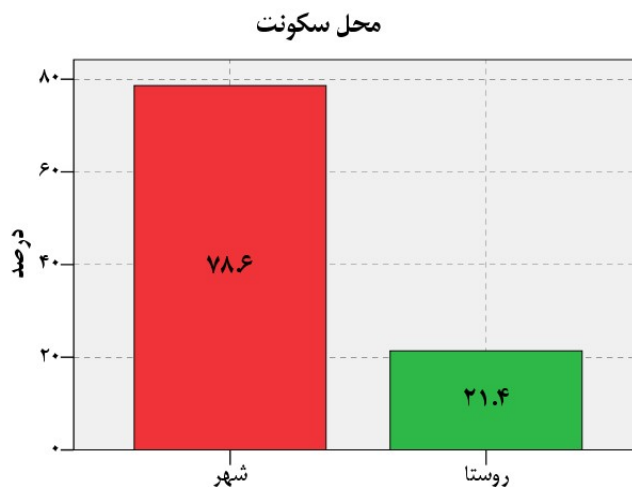
میزان تحصیلات

شکل 5- درصد پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات

شکل 5 نشان می دهد که گروه «چهارده پاس و لیسانس» تقریباً 40 درصد از کل نمونه است. گروه «فارغ صنف دوازده» 30 درصد از کل نمونه است. گروه سوم با 14/7 درصد شامل افرادی است که «بی سواد و یا کم سواد» بوده اند. با توجه به ارقام گروه های اول و دوم می توان گفت که اکثر پاسخگویان این نظرسنجی (تقریباً با 70 درصد) افرادی با سطح تحصیلی متوسط و متوسط به بالا بوده اند.

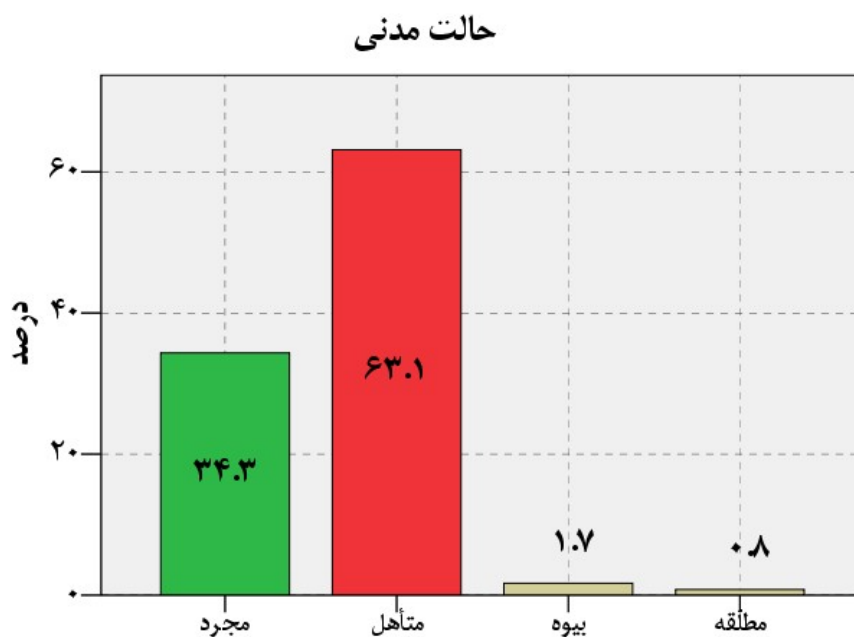
محل سکونت

شکل 6- درصد پاسخگویان به تفکیک مناطق شهری و روستایی

شکل شماره 6 نشان می‌دهد که پاسخگویان بر اساس محل سکونتشان به دو گروه شهری و روستایی تقسیم شده‌اند. 78/60 درصد از پاسخگویان در این نظرسنجی را شهرنشینان تشکیل داده‌اند. و 21/40 درصد از پاسخگویان را روستانشینان.

حالت مدنی

شکل 7- درصد پاسخگویان بر حسب حالت مدنی

شکل 7 درصد فراوانی پاسخگویان بر اساس حالت مدنی آنها در چهار گروه متفاوت نشان می‌دهد:

(1 متأهل: اکثر پاسخگویان این نظرسنجی در این گروه قرار دارند (63/1 درصد).

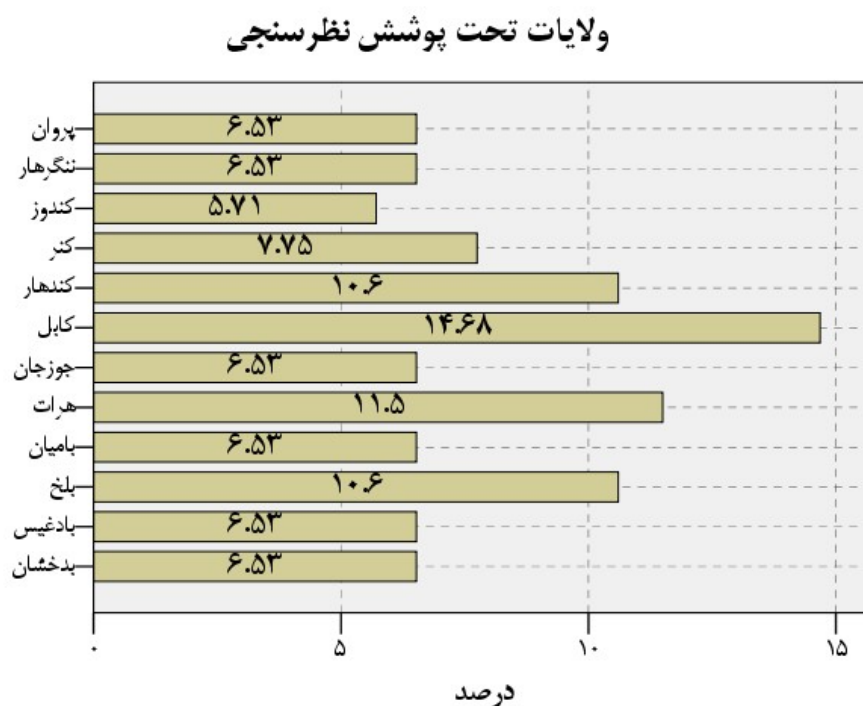
(2 مجرد: این گروه 34/3 درصد از پاسخگویان را تشکیل می‌دهند.

(3 بیوه: شامل 1/7 درصد از پاسخگویان می‌باشد.

(4 مطلقه: شامل 0/8 درصد از پاسخگویان است.

در مجموع 97/4 درصد از پاسخگویان این نظرسنجی را افراد متأهل و مجرد تشکیل داده است.

ولایات تحت پوشش نظرسنجی

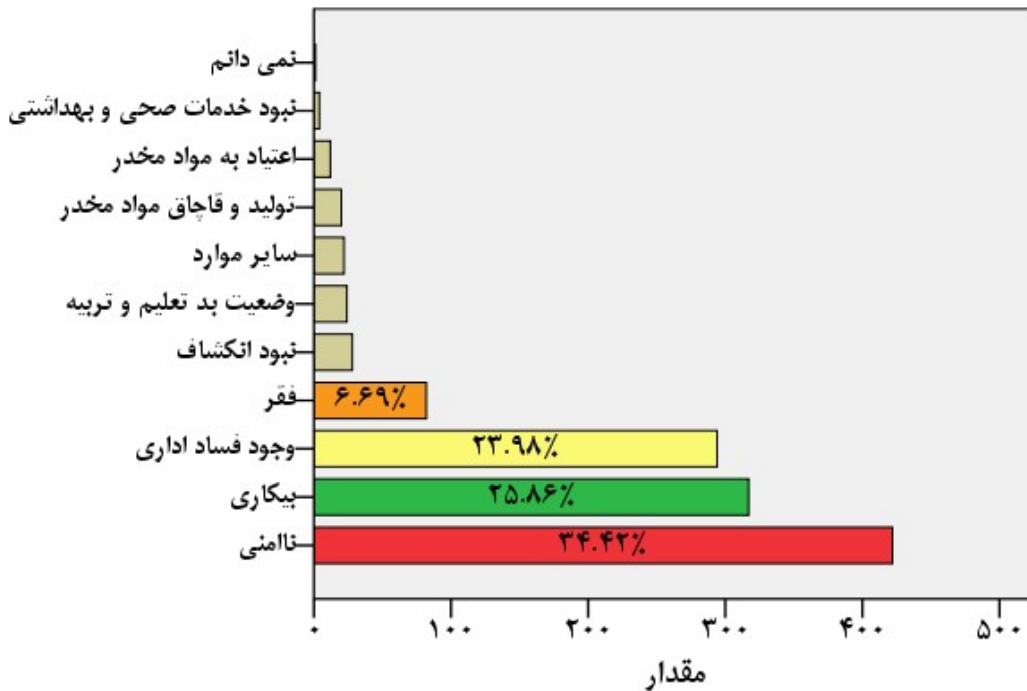
شکل 8- ولایات تحت پوشش نظرسنجی

شکل 8 ولایات تحت پوشش نظرسنجی را نشان می‌دهد. به دلیل اهمیت سیاسی، اجتماعی، اداری بیشترین نمونه‌ها از ولایت‌های کابل (14/68 درصد)، هرات (11/5 درصد)، کندهار (10/6 درصد) و بلخ (10/6 درصد) انتخاب شده‌اند.

بزرگ‌ترین مسائل افغانستان در حال حاضر

بنا بر اطلاعات بدست آمده از این نظرسنجی، «ناامنی» بزرگ‌ترین مسأله حال حاضر افغانستان است (34/42 درصد). «بیکاری» با 25/86 درصد در رتبه دوم قرار دارد و «فساد اداری» با مقدار تقریبی 24 درصد رتبه سوم را به خود اختصاص داده است. همچنین «فقر» با 6/69 درصد به عنوان چهارمین مسأله بزرگ افغانستان از سوی پاسخگویان انتخاب شده است.

ناامنی، بیکاری، فساد اداری و فقر از سوی پاسخگویان به عنوان بزرگ‌ترین مسائل افغانستان (تقریباً 90 درصد) یاد شده‌اند. مسائلی مثل نبود انکشاف، وضعیت بد تعلیم و تربیه، تولید و قاچاق مواد مخدر، اعتیاد و... در رتبه‌های بعدی قرار دارند که کمتر از ده درصد پاسخگویان را شامل می‌شود.

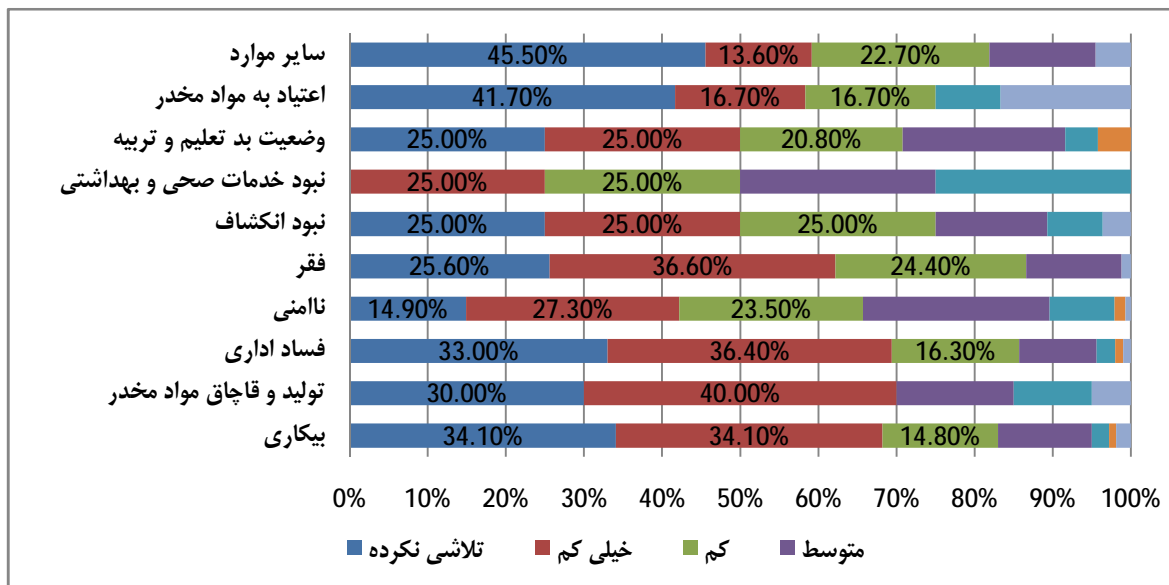
شکل 9- بزرگ‌ترین مسائل افغانستان در حال حاضر

میزان تلاش‌های دولت در جهت رفع بزرگ‌ترین مسائل افغانستان

گرافی که در ادامه خواهد آمد (شکل 10) نگرش پاسخگویان را نسبت به میزان تلاش‌های دولت در جهت رفع مسائل افغانستان نشان می‌دهد. بیشتر پاسخگویان تلاش‌های دولت در جهت رفع مسائل افغانستان را قابل قبول ندانسته‌اند.

1- **نامنی:** 14/9 درصد از پاسخگویانی که نامنی را بزرگ‌ترین مسأله افغانستان در حال حاضر دانسته‌اند، گفته‌اند که دولت در راستای رفع مسأله نامنی «تلاشی نکرده» است. همچنین 50/8 درصد از پاسخگویان تلاش‌های دولت را کم و خیلی کم دانسته‌اند.

2- **بیکاری:** از پاسخگویانی که بیکاری را بزرگ‌ترین مسأله افغانستان دانسته‌اند، 34/1 درصد گفته‌اند که دولت در جهت رفع این مسأله تلاشی نکرده است. 48/9 درصد از پاسخگویان تلاش‌های دولت را کم و خیلی کم ارزیابی کرده‌اند.

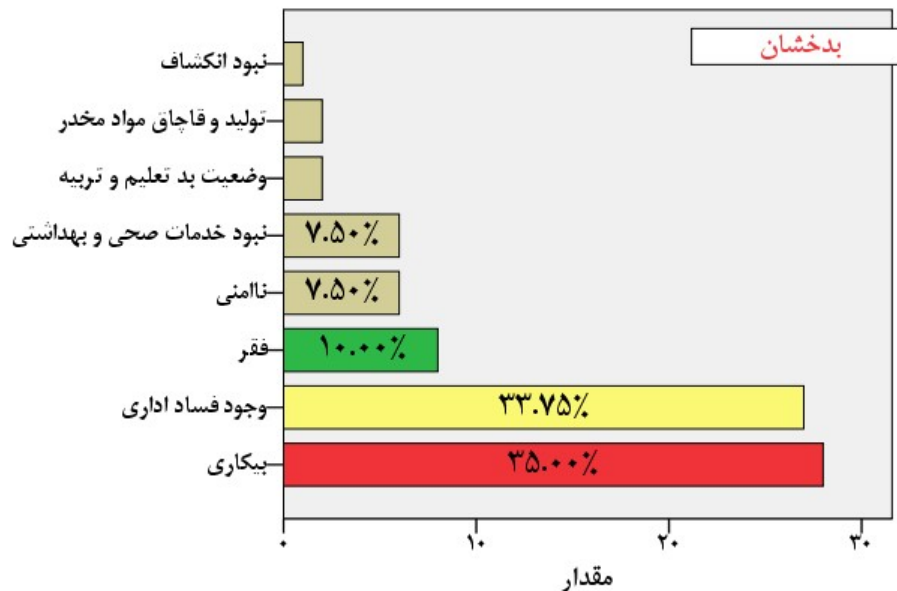
شکل 10- میزان تلاش دولت در جهت رفع مسائل

3- **فساد اداری:** از پاسخگویانی که فساد اداری را به عنوان بزرگ‌ترین مسأله افغانستان دانسته‌اند، 33 درصدشان گفته‌اند دولت در راستای رفع این مسأله تلاشی نکرده است. 52/7 درصد از پاسخگویان نیز تلاش دولت را کم و خیلی کم ارزیابی کرده‌اند.

4- **فقر:** از پاسخگویانی که فقر را به عنوان بزرگ‌ترین مسأله افغانستان دانسته‌اند، 25/6 درصد گفته‌اند که دولت در جهت رفع مشکل یادشده تلاشی نکرده است. همچنین 61 درصد هم تلاش دولت در جهت رفع مسأله فقر را کم و خیلی کم ارزیابی کرده‌اند.

مهم‌ترین و بزرگ‌ترین مسائل به تفکیک ولایات

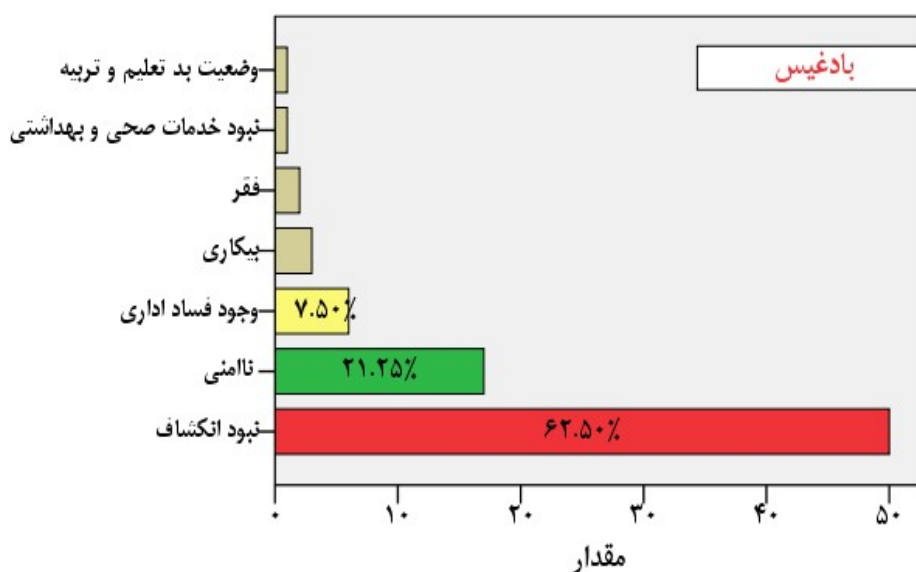
ولایت بدخشان

شکل 11- مهم‌ترین مسائل ولایت بدخشان

پاسخگویان ولایت بدخشان بیکاری، فساد اداری و فقر (به ترتیب 35 درصد، 33/75 درصد و 10 درصد) را بزرگ‌ترین مسائل ولایت خود دانسته‌اند.

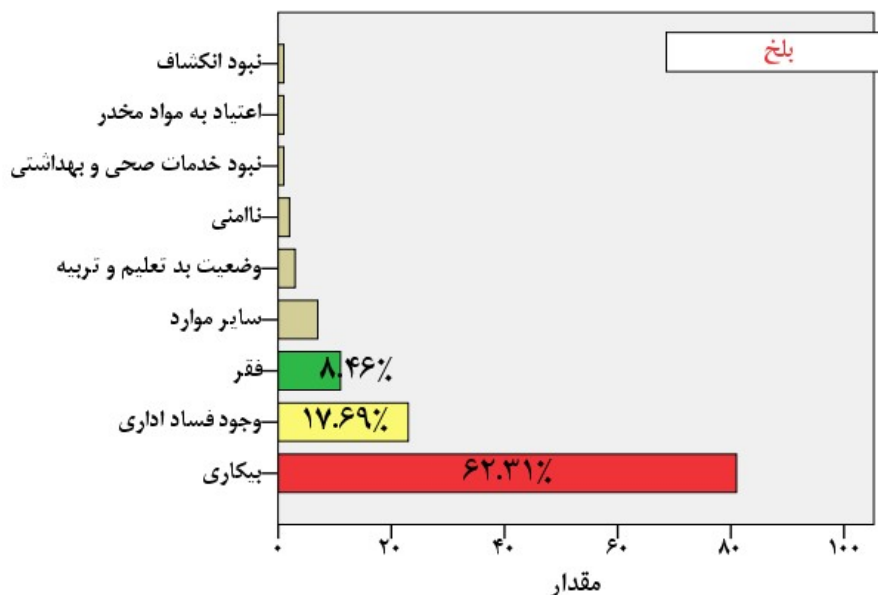
ولایت بادغیس

شکل 12- مهم‌ترین مسائل ولایت بادغیس

پاسخگویان ولایت بادغیس، نبود انگشاف، ناامنی و فساد اداری (به ترتیب 62/5 درصد، 21/25 درصد و 7/5 درصد) را بزرگترین مسأله ولایت خود دانسته‌اند. (شکل 12)

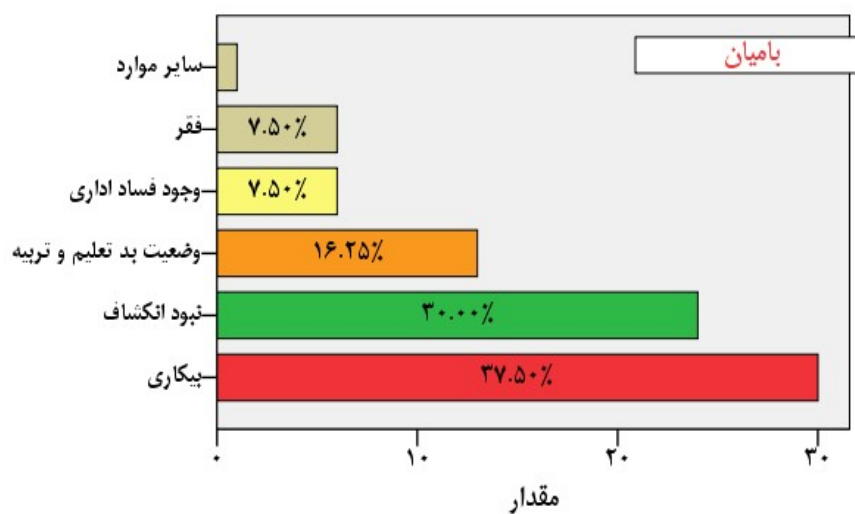
ولایت بلخ

شکل 13- مهم‌ترین مسائل ولایت بلخ

شکل 13 نشان می‌دهد که بیشتر پاسخگویان ولایت بلخ (62/31 درصد) بیکاری را بزرگترین مسأله ولایت دانسته‌اند. فساد اداری (17/69 درصد) در رتبه دوم و فقر (8/46 درصد) در رتبه سوم قرار دارد.

ولایت بامیان

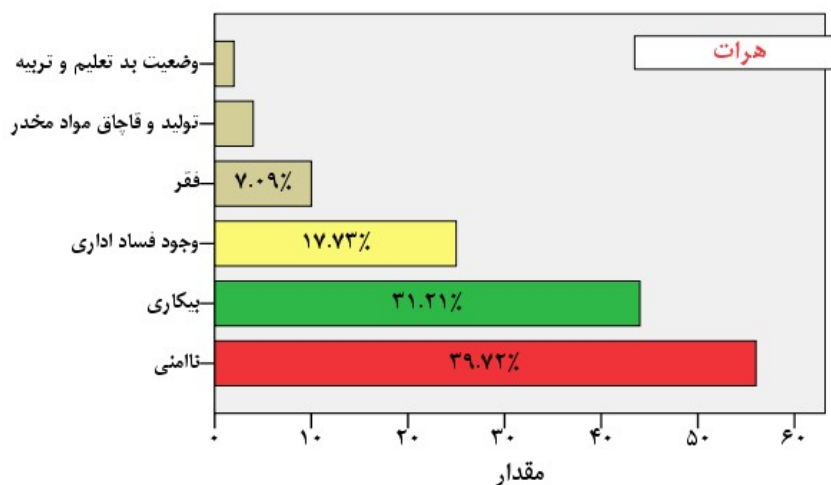

شکل 14- مهم‌ترین مسائل ولایت بامیان

شکل 14 نشان می‌دهد که اکثر پاسخگویان بامیان «بیکاری» را بزرگ‌ترین مسأله این ولایت دانسته‌اند (37/5 درصد). و نبود انکشاف (30 درصد) و وضعیت بد تعلیم و تربیه (16/25 درصد) در رتبه‌های بعدی قرار دارند. فساد اداری و فقر با (7/5 درصد) در رتبه‌های بعدی قرار دارد.

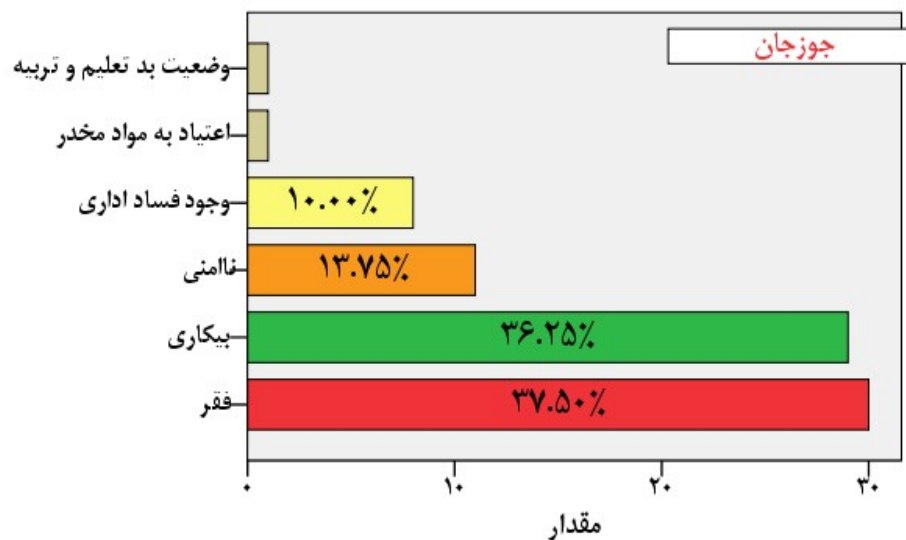
ولایت هرات

شکل 15- مهم‌ترین مسائل ولایت هرات

بزرگ‌ترین مسأله از نگاه پاسخگویان ولایت هرات، مسأله ناامنی (39/72 درصد) ذکر شده است. بیکاری و فساد اداری به ترتیب (31/21 درصد و 17/73 درصد) در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند.

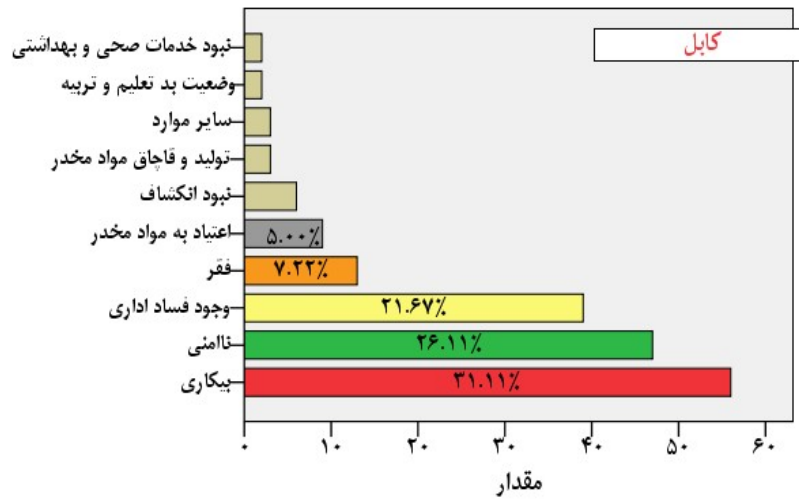
ولایت جوزجان

شکل 16- مهم‌ترین مسائل ولایت جوزجان

شکل 16 نشان می‌دهد که در ولایت جوزجان، فقر با 37/5 درصد بزرگ‌ترین مسأله ولایت دانسته شده و بیکاری، ناامنی و فساد اداری (به ترتیب با 36/25 درصد، 13/75 درصد و 10 درصد) دیگر مسائل مهم این ولایت هستند.

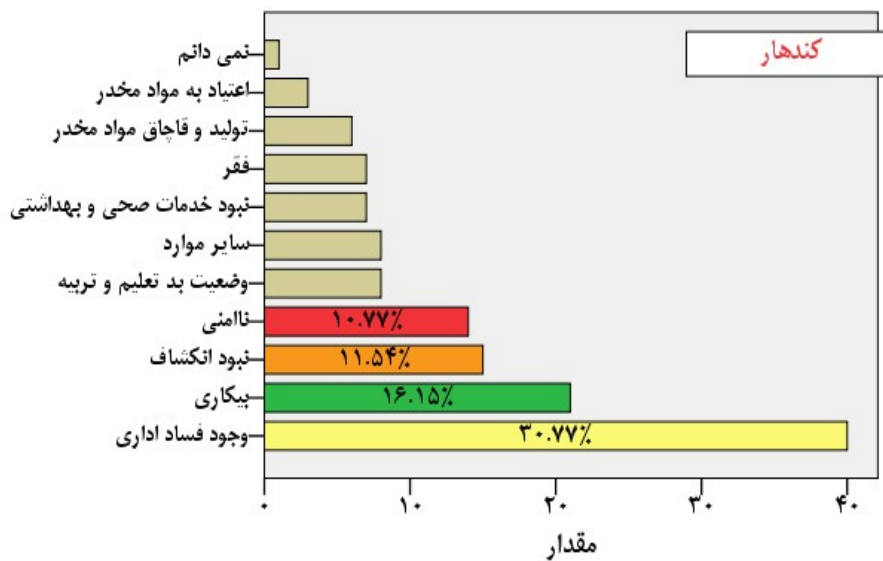
ولایت کابل

شکل 17- مهم‌ترین مسائل ولایت کابل

پاسخگویان کابلی بیکاری را مسأله اول خودشان ذکر کرده‌اند (31/11 درصد). ناامنی (26/11 درصد)، فساد اداری (21/67 درصد) را به ترتیب دومین و سومین مسأله ولایتشان دانسته‌اند.

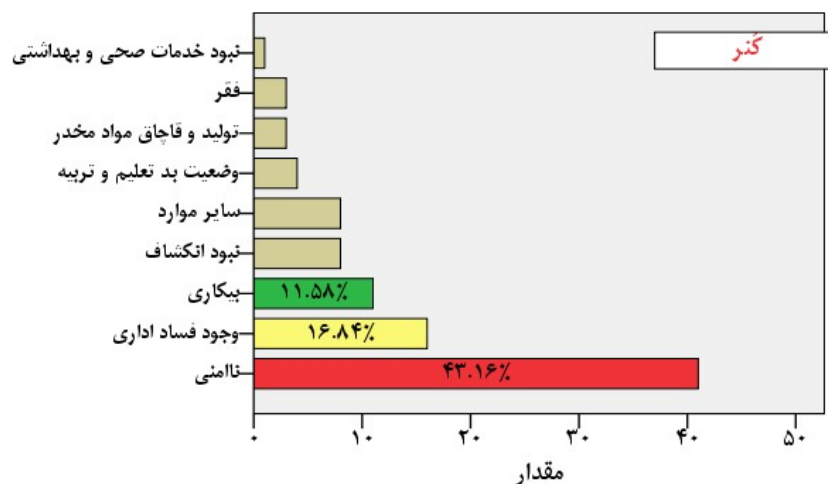
ولایت کندهار

شکل 18- مهم‌ترین مسائل ولایت کندهار

پاسخگویان ولایت کندهار، فساد اداری (30/77 درصد) را بزرگ‌ترین مسأله خود ذکر کرده‌اند. بیکاری (16/15 درصد)، نبود انکشاف (11/54 درصد) و ناامنی (10/77 درصد) در رتبه‌های بعدی قرار دادند.

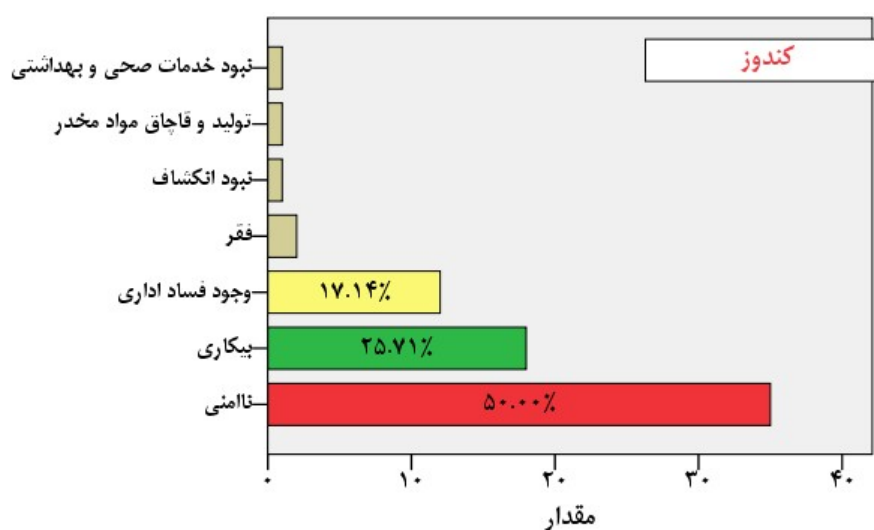
ولایت کُنر

شکل 19- مهم‌ترین مسائل ولایت کُنر

پاسخگویان ولایت کُنر، ناامنی (43/16 درصد) را بزرگ‌ترین مسأله این ولایت دانسته‌اند. بعد از آن فساد اداری و بیکاری (به ترتیب با 16/84 درصد و 11/58 درصد) دومین و سومین مسأله این ولایت است.

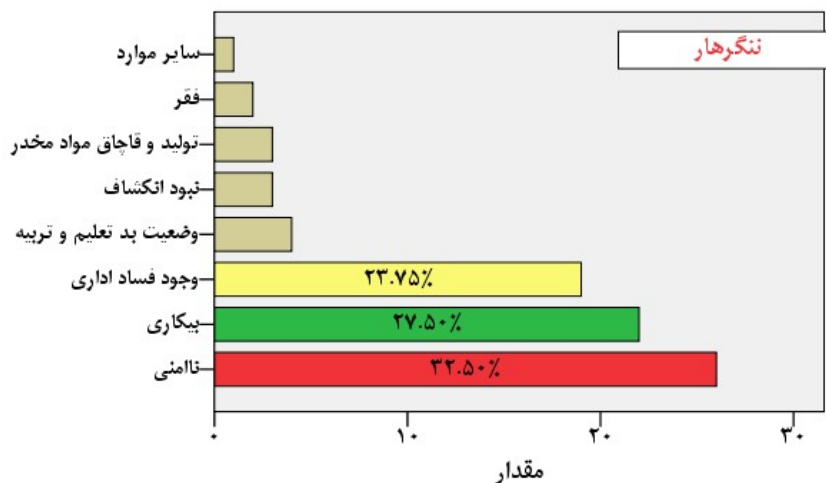
ولایت کُندوز

شکل 20- مهم‌ترین مسائل ولایت کُندوز

نیمی از پاسخگویان ولایت کندوز (50 درصد) ناامنی را بزرگ‌ترین مسأله ولایت خود دانسته‌اند. و بیکاری و فساد اداری (به ترتیب با 25/71 درصد و 17/14 درصد) در رده‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

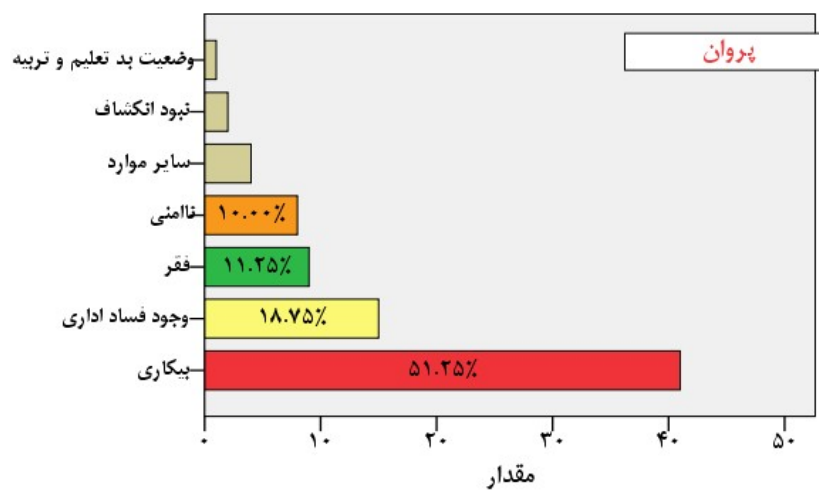
ولایت ننگرهار

شکل 21- مهم‌ترین مسائل ولایت ننگرهار

ناامنی (32/5 درصد)، بیکاری (27/5 درصد) و فساد اداری (23/75 درصد) از طرف پاسخگویان ولایت ننگرهار به عنوان بزرگ‌ترین مسائل این ولایت شمرده شده‌اند.

ولایت پروان

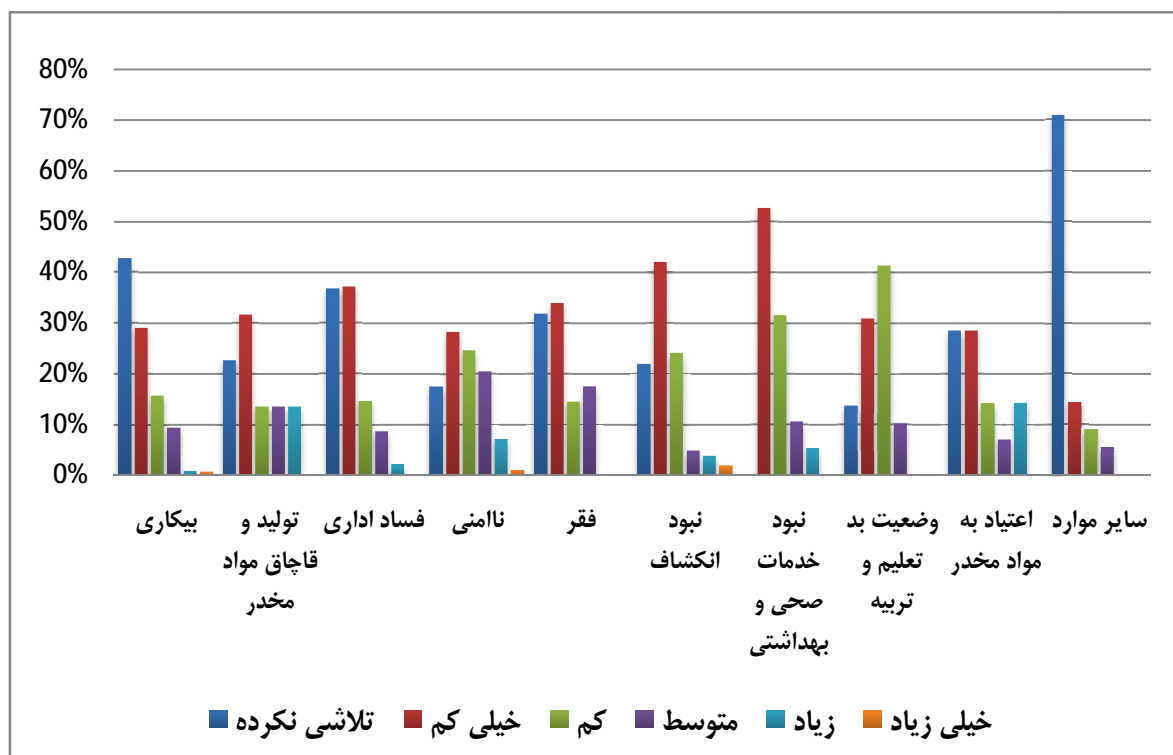

شکل 22- مهم‌ترین مسائل ولایت پروان

شکل 22 نشان می‌دهد که بیش از نیمی از پاسخگویان ولایت پروان (51/25 درصد) بیکاری را مسأله اصلی این ولایت دانسته‌اند. فساد اداری (18/75 درصد)، فقر (11/25 درصد) و ناامنی (10 درصد) در رتبه‌های دوم و سوم و چهارم قرار گرفته‌اند.

تلاش‌های دولت در جهت رفع مسائل در سطح هر ولایت

از دوازده ولایت تحت پوشش نظرسنجی، پاسخگویان ولایت‌های کابل، بلخ، بامیان، پروان و بدخشان، بیکاری را بزرگ‌ترین مسأله ولایت خود دانسته‌اند. در ولایت‌های هرات، کُنر، ننگرهار و کندوز، مسأله ناامنی در رتبه اول قرار گرفته است. در ولایت کندهار، فساد اداری، در ولایت جوزجان، فقر و نهایتاً در ولایت بادغیس، نبود انکشاف بزرگ‌ترین مسأله ولایت بیان شده است.

شکل 23- تلاش‌های دولت جهت رفع مسائل در سطح ولایت

شکل 23 نشان می‌دهد که تلاش دولت در جهت رفع مسائل ذکر شده از دیدگاه پاسخگویان قابل قبول نبوده است. با توجه به پنج مسأله اصلی در سطح ولایات دوازده‌گانه (بیکاری، ناامنی، فساد اداری، فقر و نبود انکشاف) دیدگاه پاسخگویان به شرح زیر است:

بیکاری

در رابطه با رفع مسأله بیکاری بیش از چهل درصد پاسخگویان (42/7 درصد) معتقدند دولت برای رفع آن تلاشی نکرده است. در همین راستا 44/8 درصد از پاسخگویان تلاش دولت را در جهت رفع مسأله بیکاری، کم و خیلی کم دانسته‌اند.

ناامنی

17/5 درصد از پاسخگویان در رابطه با رفع این مسأله اظهار داشته‌اند که دولت در این زمینه تلاشی نکرده است. همچنین 28/1 درصد از پاسخگویان تلاش دولت را خیلی کم و 24/7 درصد از پاسخگویان تلاش دولت را کم ارزیابی کرده‌اند.

فساد اداری

تقریباً 37 درصد از پاسخگویان معتقد بودند که دولت در جهت رفع این مسأله تلاشی نکرده است. همچنین آنها تلاش دولت جهت رفع مسأله فساد اداری را خیلی کم (37/3 درصد) و کم (14/8 درصد) ارزیابی کرده‌اند.

فقر

حدود 32 درصد از پاسخگویان اظهار داشته‌اند که دولت در جهت رفع این مسأله تلاشی نکرده است. همچنین آنها تلاش‌های دولت در جهت رفع این مسأله را خیلی کم (34 درصد) و کم (14/6 درصد) دانسته‌اند.

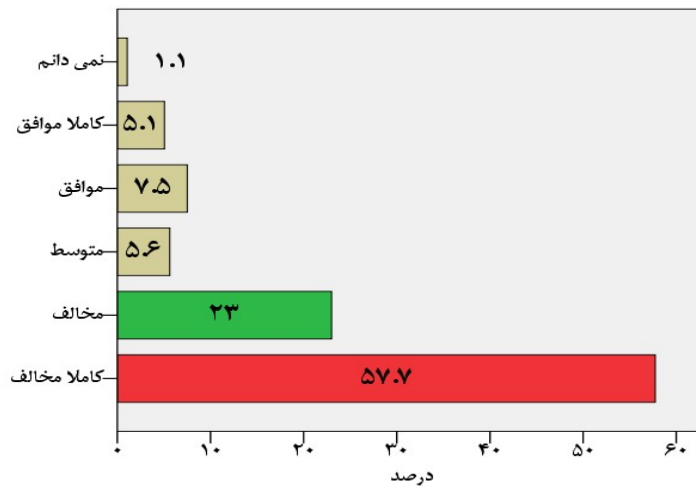
نبود انکشاف

22 درصد از پاسخگویان این نظرسنجی اظهار داشته‌اند که دولت برای انکشاف در ولایت آنها تلاشی نکرده است. همچنین 42 درصد از پاسخگویان تلاش دولت برای رفع مسأله «نبود انکشاف» را خیلی کم و 24 درصد کم ارزیابی کرده‌اند.

نگرش و دیدگاه‌های پاسخگویان درباره فساد اداری

در این بخش با استفاده از 24 سوال پنج‌گزینه‌ای (طیف لیکرت) به بررسی نگرش‌ها و ادراک پاسخگویان از ابعاد مختلف فساد اداری پرداختیم و سعی شده است که سطح موافقت یا مخالفت افراد با اظهاراتی راجع به نوع و ماهیت فساد در بخش‌های مختلف اجتماع سنجیده شود.

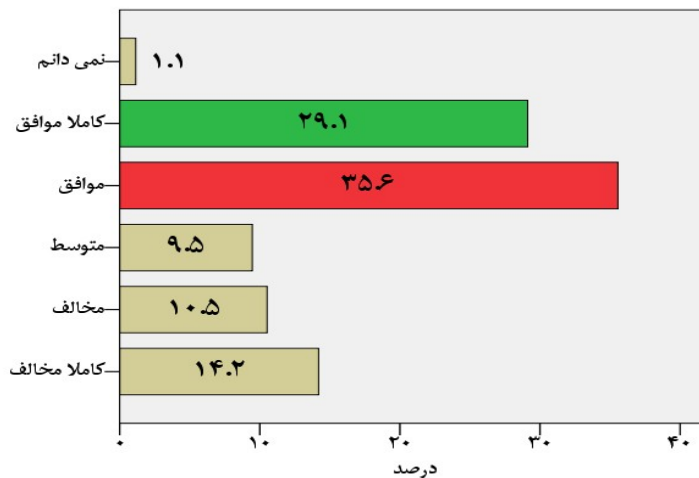
1- به نظر من کسی که رشوت می‌دهد، مجرم به حساب نمی‌آید.

شکل 24- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد اول

شکل 24 نشان می‌دهد که 57/7 درصد از پاسخگویان با این جمله «کسی که رشوت می‌دهد، مجرم به حساب نمی‌آید»، «کاملاً مخالف» بوده و 23 درصد «مخالف» بوده‌اند.

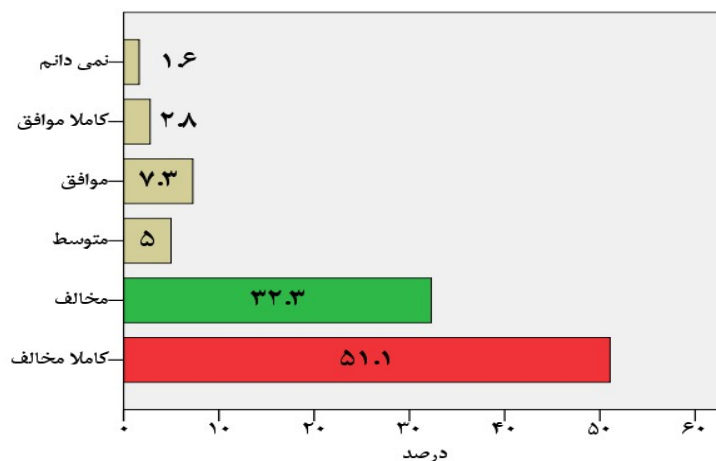
2- بیشتر مردم کوشش می‌کنند برای پیش‌برد کارهای اداری خود از واسطه‌ها و روابط استفاده کنند.

شکل 25- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد دوم

شکل 25 نشان می‌دهد که 35/6 درصد از پاسخگویان با جمله «بیشتر مردم کوشش می‌کنند برای پیش‌برد کارهای اداری خود از واسطه‌ها و روابط استفاده کنند»، «موافق» بوده و 29/1 درصد «کاملاً موافق» بوده‌اند.

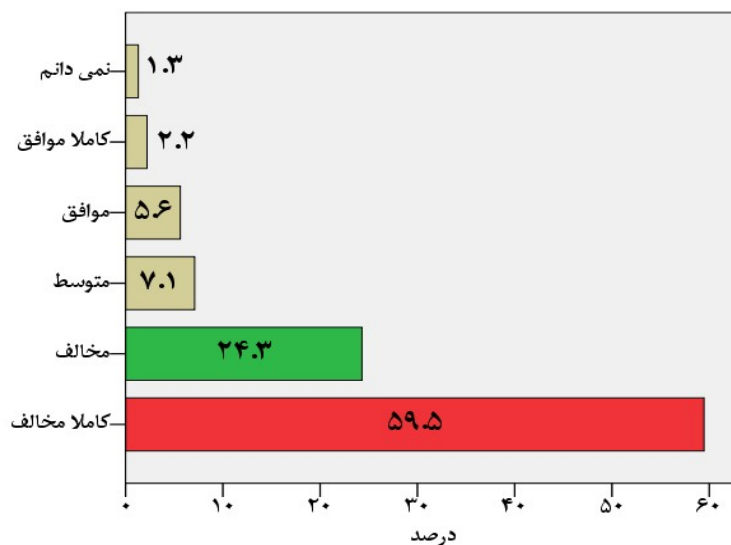
3- برای سرعت‌دادن به کار اداری، پول دادن به کارمند دولت عیبی ندارد.

شکل 26- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد سوم

51/1 درصد از پاسخگویان با جمله «برای سرعت‌دادن به کار اداری، پول دادن به کارمند دولت عیبی ندارد»، «کاملاً مخالف» و 32/3 درصد هم «مخالف» بوده‌اند.

4- مأمور دولت حق دارد به دلیل معاش کم رشوت بگیرد.

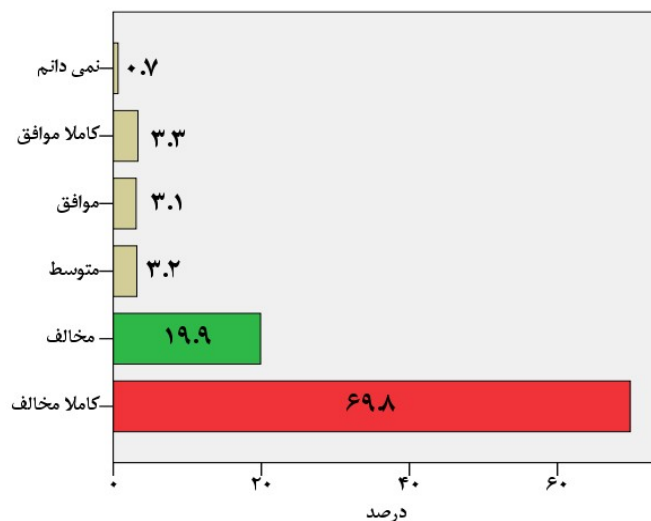

شکل 27- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد چهارم

شکل 27 (صفحه قبل) نشان می‌دهد که 59/5 درصد از افراد با جمله «مأمور دولت حق دارد به دلیل معاش کم رشوت بگیرد» «کاملاً مخالف» بوده و 24/3 درصد هم گزینه «مخالف» را انتخاب کرده‌اند.

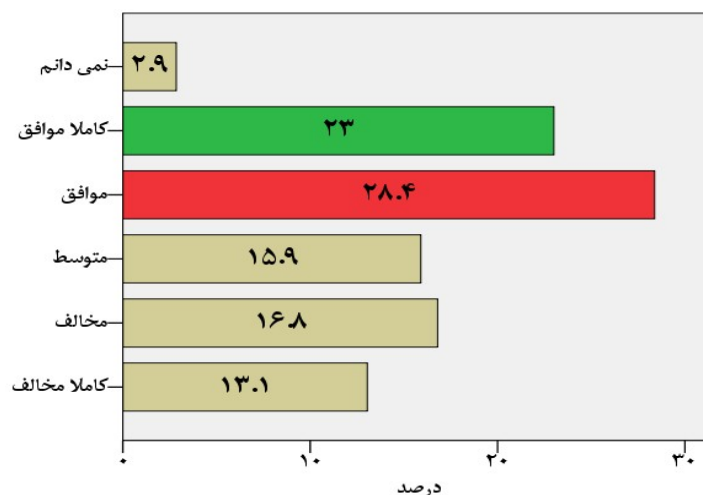
5- به نظر من کسی که رشوت می‌گیرد، مجرم به حساب نمی‌آید

شکل 28- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد پنجم

در شکل 28 مشاهده می‌شود که 69/8 درصد از پاسخگویان با جمله «کسی که رشوت می‌گیرد، مجرم به حساب نمی‌آید»، «کاملاً مخالف» و 19/9 درصد هم «مخالف» بوده‌اند.

6- فساد اداری آن قدر در جامعه ما ریشه دوانده که از بین بردن آن کار آسانی نیست.

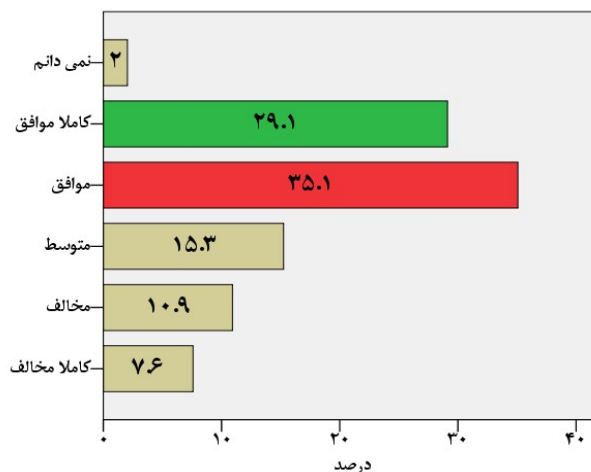

شکل 29- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد ششم

شکل 29 میزان خوش‌بینی مردم نسبت به از بین بردن فساد اداری را نشان می‌دهد. بیشتر از 50 درصد

پاسخگویان (51/4 درصد) با جمله «فساد اداری آنقدر در جامعه ما ریشه دوانده که ازین بردن آن کار آسانی نیست»، «کاملاً موافق» و «موافق» بوده‌اند. تقریباً 16 درصد نظری میانه داشته‌اند. همچنین افرادی که با جمله بالا مخالف و کاملاً مخالف بوده‌اند، تقریباً 30 درصد از پاسخگویان را شامل می‌شوند.

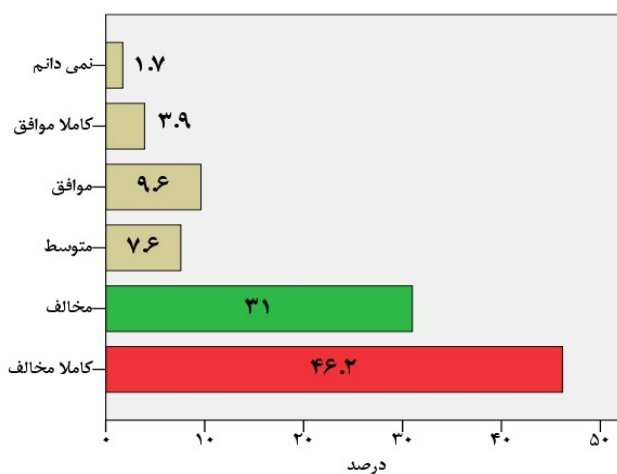
7- کارمندان ادارات سعی می‌کنند که برای کار من مشکل ایجاد کنند تا رشوت بگیرند.

شکل 30- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد هفتم

اکثریت پاسخگویان این نظرسنجی (64/2 درصد) با این جمله که «کارمندان ادارات سعی می‌کنند مشکلی برای کار آنها ایجاد کنند تا رشوت بگیرند»، موافق و کاملاً موافق بوده‌اند. در این رابطه 18/5 درصد از پاسخگویان «مخالف» و «کاملاً مخالف» بوده‌اند. (شکل 30)

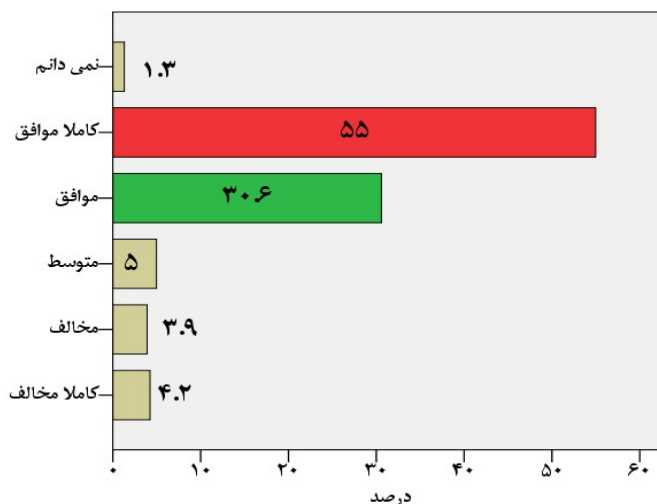
8 - وجود فساد اداری زیاد هم بد نیست، چون باعث می‌شود انجام کارهای اداری سرعت بگیرد.

شکل 31- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد هشتم

شکل 31 نشان می‌دهد که 77/2 درصد از پاسخگویان مخالفت خود را (46/2 درصد کاملاً مخالف و 31 درصد مخالف) با جمله «وجود فساد اداری زیاد هم بد نیست، چون باعث می‌شود انجام کارهای اداری سرعت بگیرد» ابراز کرده‌اند. همچنین 13/5 درصد از پاسخگویان موافق جمله فوق بوده‌اند (9/6 درصد موافق و 3/9 درصد کاملاً موافق).

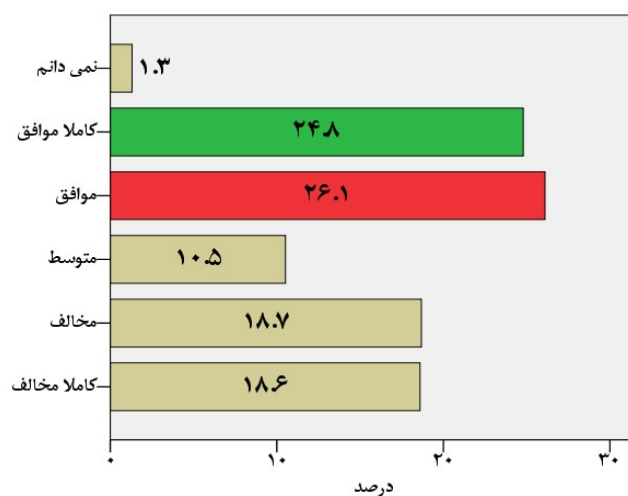
9- فساد اداری، مردم فقیر و بیچاره را فقیرتر، و ثروتمندان و پول‌دارها را پول‌دارتر کرده است

شکل 32- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد نهم

شکل 32 نشان می‌دهد که 85/6 درصد از پاسخگویان با جمله «فساد اداری باعث فقر و بیچارگی بیشتر فقرا و ثروتمندتر شدن ثروتمندان می‌شود»، موافق بوده‌اند (55 درصد کاملاً موافق و 30/6 درصد موافق).

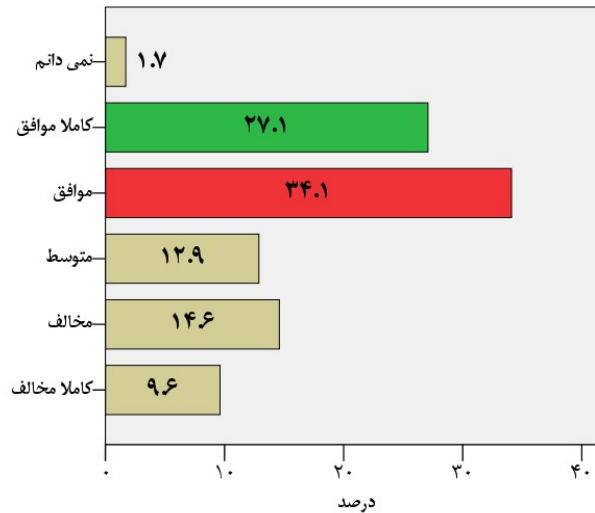
10- برای شامل شدن در یک وظیفه، استفاده از رشوت و واسطه ضرور است.

شکل 33- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد دهم

بر اساس شکل 33، تقریباً 51 درصد از پاسخگویان، استفاده از رشوت و واسطه را برای شامل شدن در یک وظیفه ضروری دانسته‌اند. همچنین 37/3 درصد از پاسخگویان استفاده از رشوت و واسطه را برای شامل شدن در یک وظیفه ضرور ندانسته‌اند.

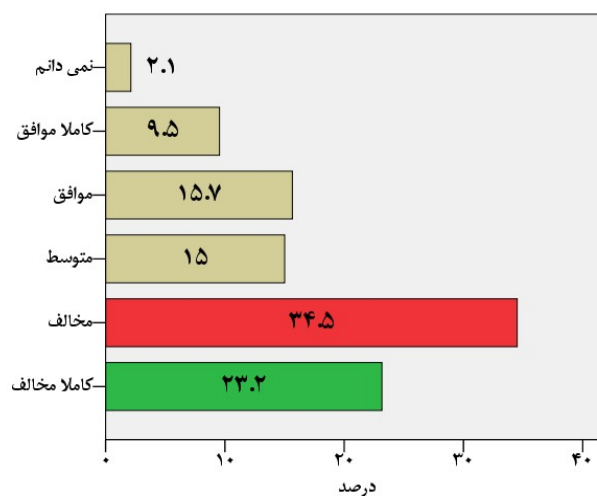
11- از گزارش دادن رشوت به مسئولین می‌ترسم چون ممکن است مشکلی برای من خلق شود.

شکل 34- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد یازدهم

شکل 34 نشان می‌دهد که 61/2 درصد (27/1 درصد کاملاً موافق و 34/1 درصد موافق) از پاسخگویان با جمله «از گزارش دادن رشوت به مسئولین می‌ترسم چون ممکن است مشکلی برای من خلق شود» موافق بوده‌اند. همچنین 24/2 درصد از پاسخگویان با جمله فوق مخالف بوده‌اند.

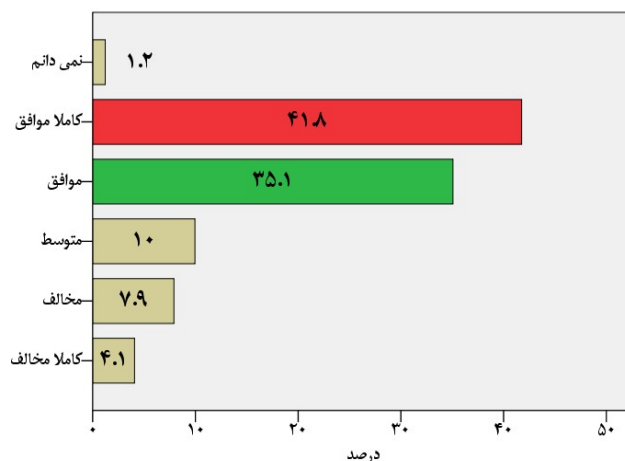
12- به نظر من مشکل فساد اداری در افغانستان قابل حل شدن نیست.

شکل 35- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد دوازدهم

شکل 35 نشان می‌دهد که 57/9 درصد از پاسخگویان با جمله «به نظر من مشکل فساد اداری در افغانستان قابل حل شدن نیست» مخالف (34/5 درصد) و کاملاً مخالف (32/2 درصد) بوده‌اند.

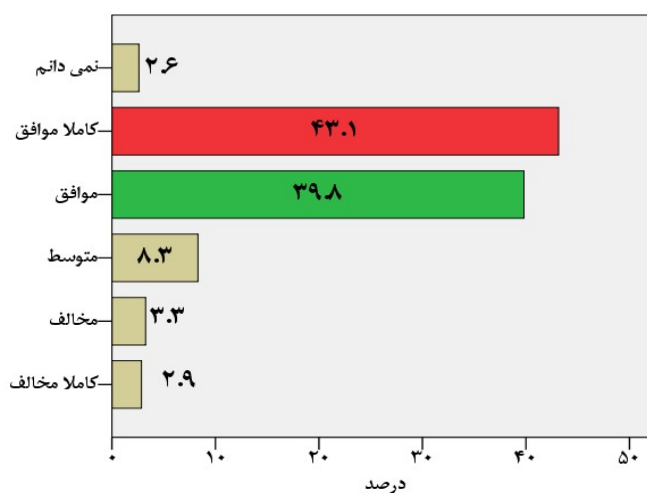
13- گزارش دادن موارد فساد اداری سودی ندارد چون با افراد فاسد برخورد قانونی نمی‌شود.

شکل 36- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد سیزدهم

بر اساس شکل 36 اکثریت پاسخگویان (تقریباً 77 درصد) معتقدند که «با افرادی که مرتکب فساد اداری می‌شوند، برخورد قانونی نمی‌شود». از این میان تنها 12 درصد با جمله بالا مخالف و کاملاً مخالف بوده‌اند.

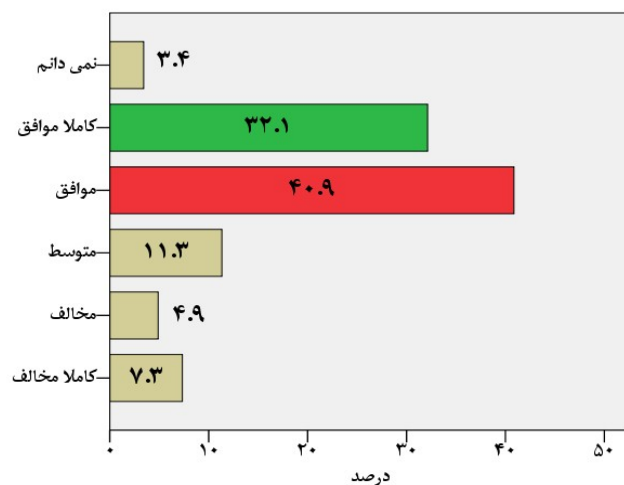
14- بسیاری از مسئولین بخش‌های دولتی و خصوصی از فساد اداری خبر دارند و کاری برای پاک‌سازی آن نمی‌کنند.

شکل 37- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد چهاردهم

تقریباً 83 درصد پاسخگویان کاملاً موافق و موافق این هستند که بسیاری از مأمورین و مسئولین بخش دولتی و خصوصی از فساد اداری باخبر هستند و کاری برای پاک‌سازی و رفع آن نمی‌کنند. (شکل 37)

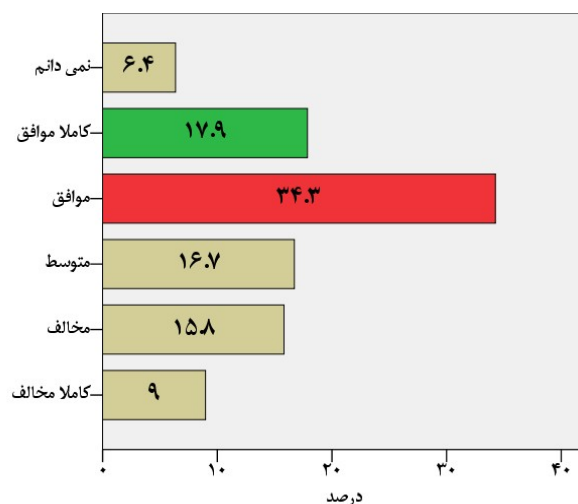
15- فساد در ادارات دولتی و خدمات عامه و بخش خصوصی به امری عادی تبدیل شده است.

شکل 38- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد پانزدهم

شکل 38 نشان می‌دهد که اکثریت پاسخگویان (73 درصد) معتقدند که ادارات دولتی و خدمات عامه بیشتر از بخش خصوصی آلوده به فساد اداری هستند. نزدیک به 12 درصد از پاسخگویان با این جمله مخالف و کاملاً مخالف بوده‌اند (4/9 درصد مخالف و 7/3 درصد مخالف).

16- بسیاری از مسئولین از نتایج بد فساد اداری بالای جامعه ما خیر ندارند.

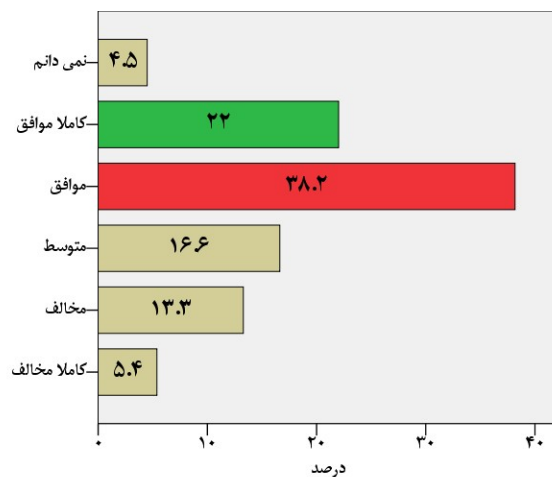

شکل 39- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد شانزدهم

شکل 39 نشان می‌دهد که 34/3 درصد از پاسخگویان موافق این بوده‌اند که بسیاری از مسئولین از

پیامدهای بد فساد اداری در جامعه بی‌خبرند. و تقریباً 25 درصد از پاسخگویان مخالف (15/8 درصد) و کاملاً مخالف (9 درصد) این جمله بوده‌اند.

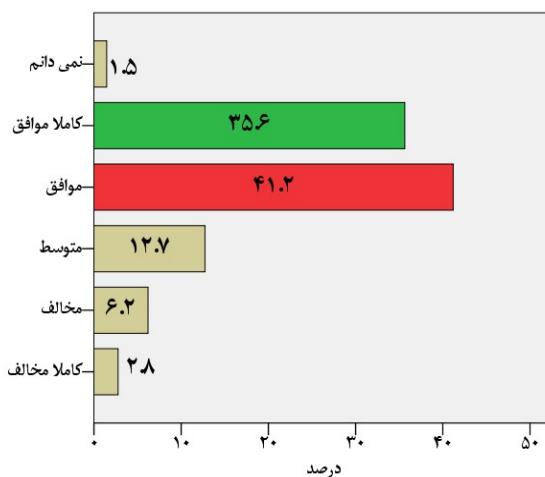
17- در مساجد و مجالس دینی ما درباره مبارزه با فساد اداری کم صحبت می‌شود.

شکل 40- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد هفدهم

تقریباً 60 درصد از پاسخگویان موافق (38/2 درصد) و کاملاً موافق (22 درصد) با این موضوع بوده‌اند که «در مکان‌هایی مثل مساجد و مجالس دینی، درباره فساد اداری کم صحبت می‌شود». (شکل 40)

18- به علت فساد زیاد به ادارات دولتی و ارگان‌های خدمات عامه اعتماد ندارم.

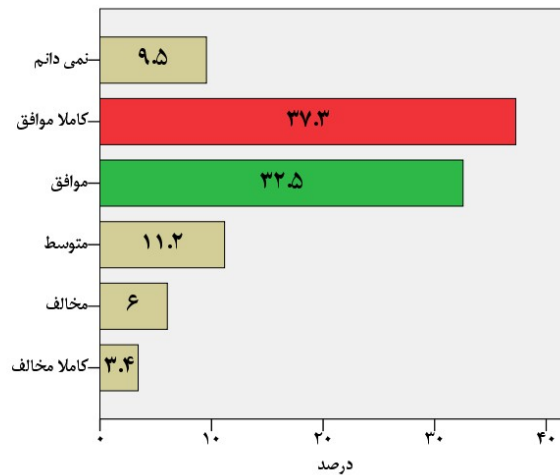

شکل 41- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد هجدهم

تقریباً 77 درصد از پاسخگویان به علت فساد زیاد به ادارات دولتی و ارگان‌های خدمات عامه اعتماد

ندارند. در طرف مقابل این گروه اکثریت، تنها 9 درصد از پاسخگویان مخالفت خود را با جمله فوق اعلام کرده‌اند. (شکل 41)

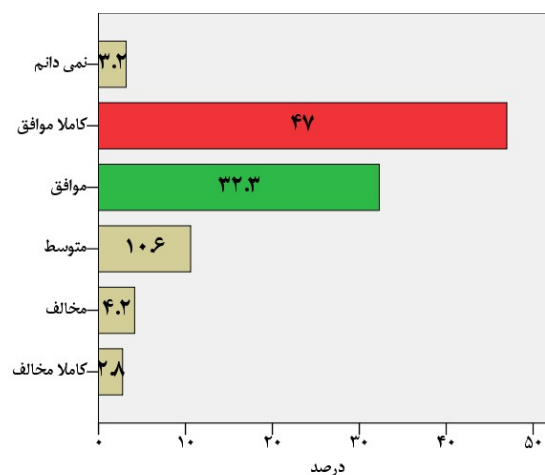
19- جامعه جهانی و نیروهای خارجی در فساد اداری دخیل و ذی‌نفع هستند.

شکل 42- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد نوزدهم

تقریباً 70 درصد (37/3 درصد، کاملاً موافق و 32/5 درصد، موافق) از پاسخگویان معتقدند که جامعه جهانی و نیروهای خارجی در فساد اداری افغانستان دخیل و ذی‌نفع هستند.

20- مسئولین بلندرتبه دولتی و حکومت اراده جدی برای مبارزه با فساد اداری ندارند.

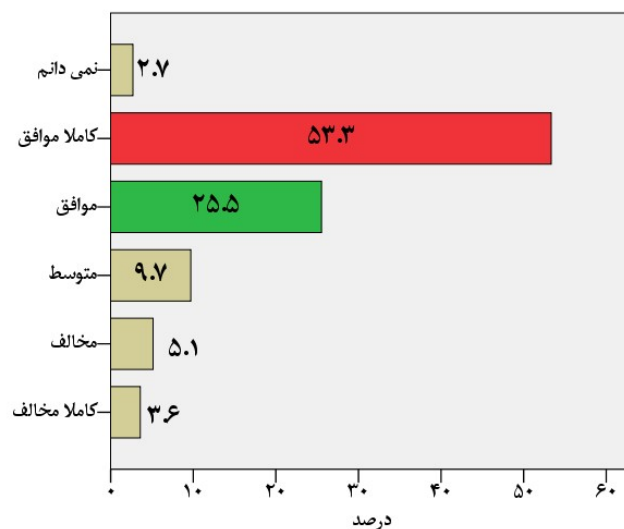
شکل 43- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد بیستم

79/3 درصد از پاسخگویان (47 درصد کاملاً موافق و 32/3 درصد موافق) معتقد بوده‌اند که مسئولین

بلندرتبه دولتی و حکومت برای مبارزه با فساد اداری، ارادهٔ جدی ندارند. از این میان، 10/6 درصد نظری بینابین داشته و تنها 7 درصد پاسخگویان مخالف و کاملاً مخالف بوده‌اند.

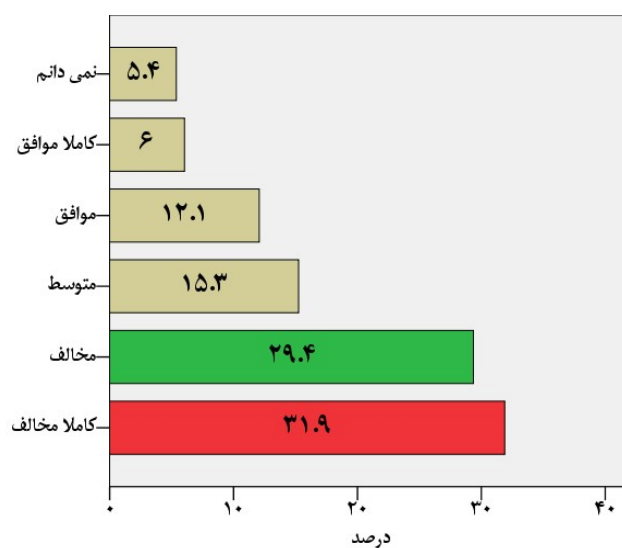
21- فساد اداری بین مسئولین بلندرتبه دولتی مثل وزیران، وکیل‌های پارلمان، ثارنوال‌ها، والی‌ها، ریاست‌های مهم دولتی و... بیشتر از سطوح پایین جامعه است.

شکل 44- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد بیست‌ویکم

شکل 44 نشان می‌دهد که 78/8 درصد از پاسخگویان، کاملاً موافق (53/3 درصد) و موافق (25/5 درصد) این بوده‌اند که فساد اداری بین مسئولین بلندرتبه دولتی بیشتر از سطوح پایین جامعه است.

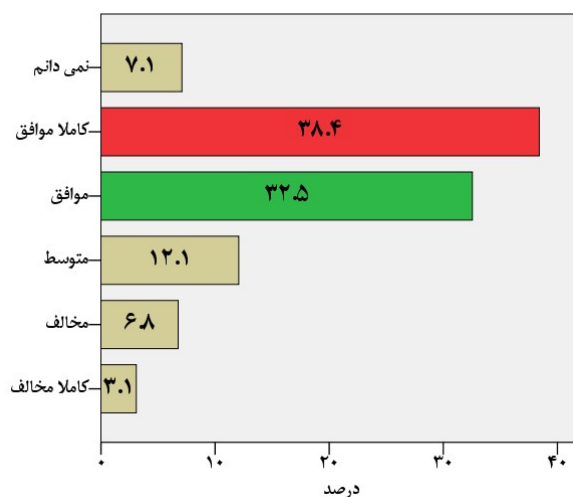
22- در یک سال گذشته میزان فساد اداری در کشور کم شده است.

شکل 45- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد بیست‌ودوم

شکل 45 نشان می‌دهد که 61/3 درصد از پاسخگویان مخالف این بوده‌اند که در یک سال گذشته میزان فساد اداری در کشور کم شده است (31/9 درصد، کاملاً مخالف و 29/4 درصد، مخالف).

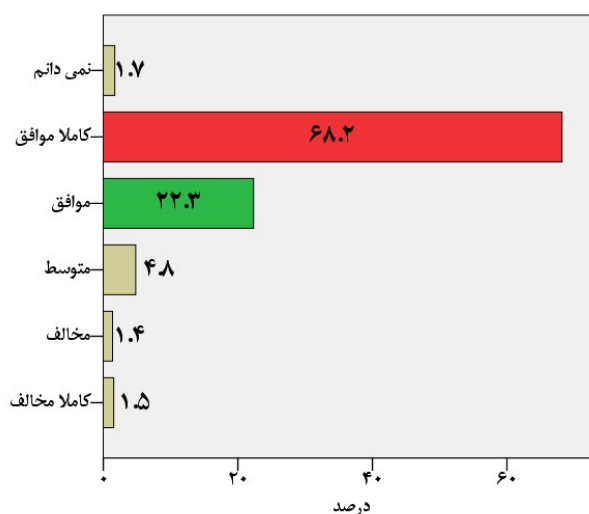
23- جامعه جهانی و ارگان‌های بین‌المللی اراده جدی برای مبارزه با فساد اداری ندارند.

شکل 46- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد بیست و سوم

شکل 46 توضیح می‌دهد که تقریباً 71 درصد (38/4 درصد کاملاً موافق و 32/5 درصد موافق) از پاسخگویان موافق این هستند که جامعه جهانی و ارگان‌های بین‌المللی اراده جدی برای مبارزه با فساد اداری ندارند.

24- افزایش فساد اداری باعث بیشتر شدن ناامنی می‌شود.

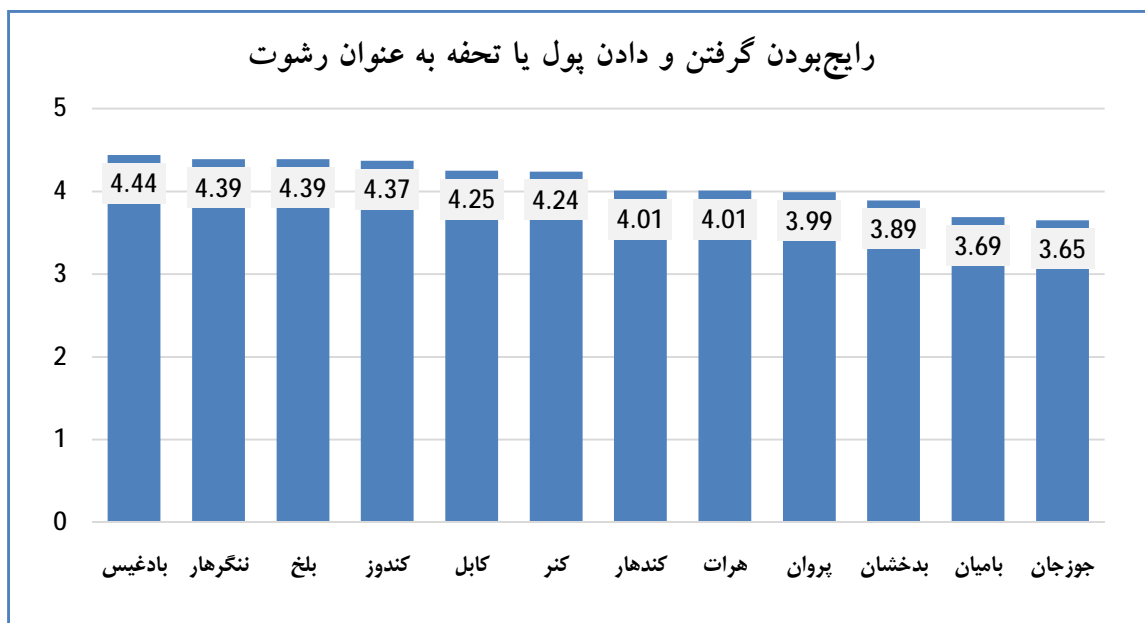

شکل 47- توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان مورد بیست و چهارم

نتایج این نظرسنجی نشان داده است که ناامنی بزرگ‌ترین مسأله حال حاضر افغانستان است. در همین راستا، شکل 47 نشان می‌دهد که 90/5 درصد از پاسخگویان (68/2 درصد، کاملاً موافق و 22/3 درصد، موافق) اظهار کرده‌اند که افزایش فساد اداری باعث بیشتر شدن ناامنی در افغانستان می‌شود.

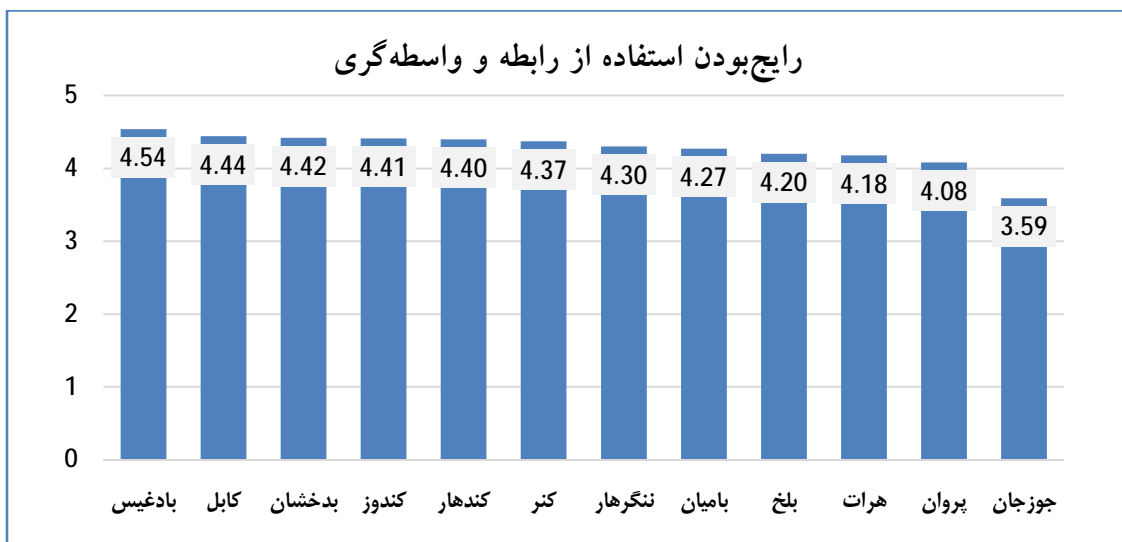
مقایسه میانگین‌های میزان رواج موارد فساد اداری به تفکیک ولایات

در این بخش از پرسشنامه که از 10 سوال فرعی تشکیل شده است، برخی مصادیق مهم فساد اداری آورده شده است. قابل ذکر است که این مصادیق عیناً از ماده سوم قانون مبارزه علیه فساد اداری افغانستان، مصوبه 1383/6/7 مجلس عالی وزرا گرفته شده است. هدف ما این بوده است که دریابیم از نظر پاسخگویان موارد ذکر شده چقدر در سطح هر ولایت گسترده و رایج است.

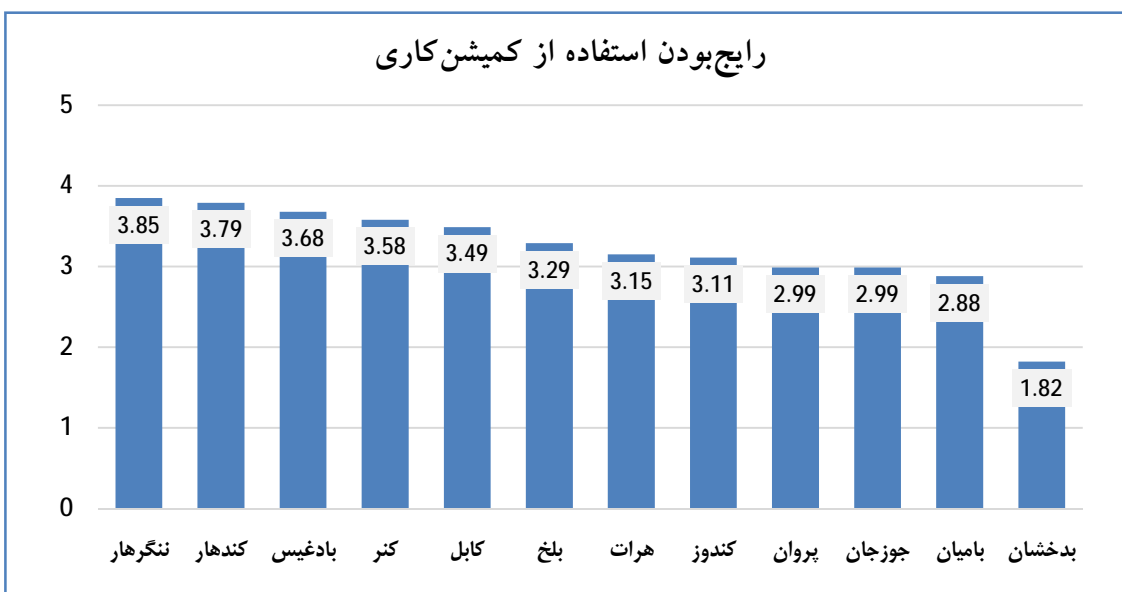
شکل 48- مقایسه میانگین نمرات مورد اول

شکل 48 نشان می‌دهد که در رابطه با «رایج بودن گرفتن و دادن پول یا تحفه به عنوان رشوت» بیشترین نمره بر اساس میانگین (4.44) مربوط به ولایت بادغیس است. همچنین کمترین نمره بر اساس میانگین (3.65) مربوط به ولایت جوزجان است.

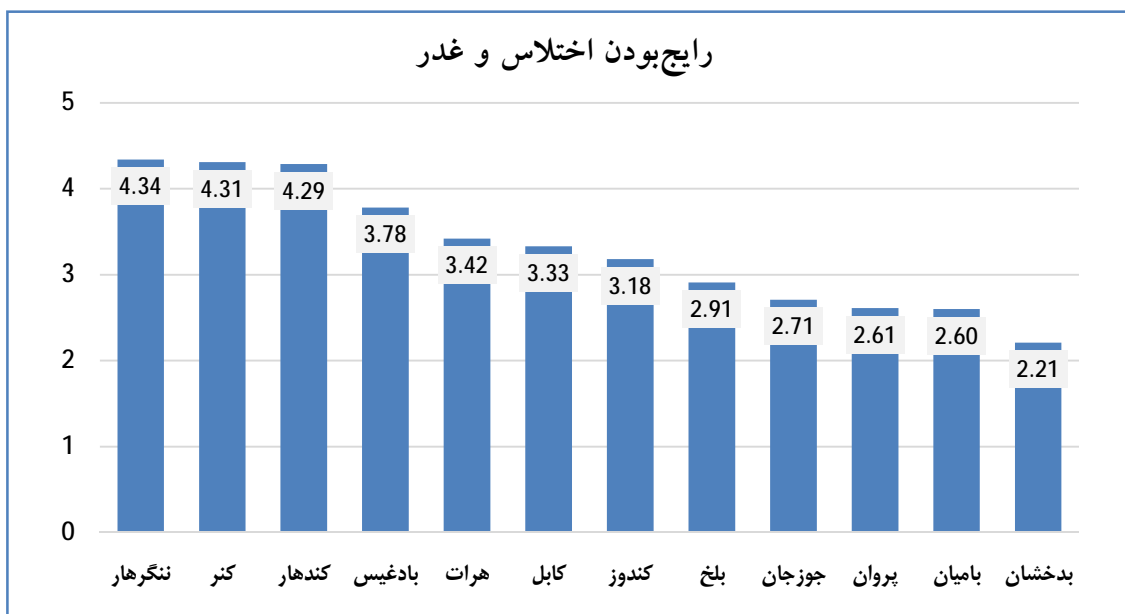
شکل 49- مقایسه میانگین نمرات مورد دوم

شکل 49 نشان می‌دهد که در رابطه با «رایج بودن استفاده از رابطه و واسطه‌گری» بیشترین نمره بر اساس میانگین (4.54) مربوط به ولایت بادغیس است. همچنین کمترین نمره بر اساس میانگین (3.59) مربوط به ولایت جوزجان است.

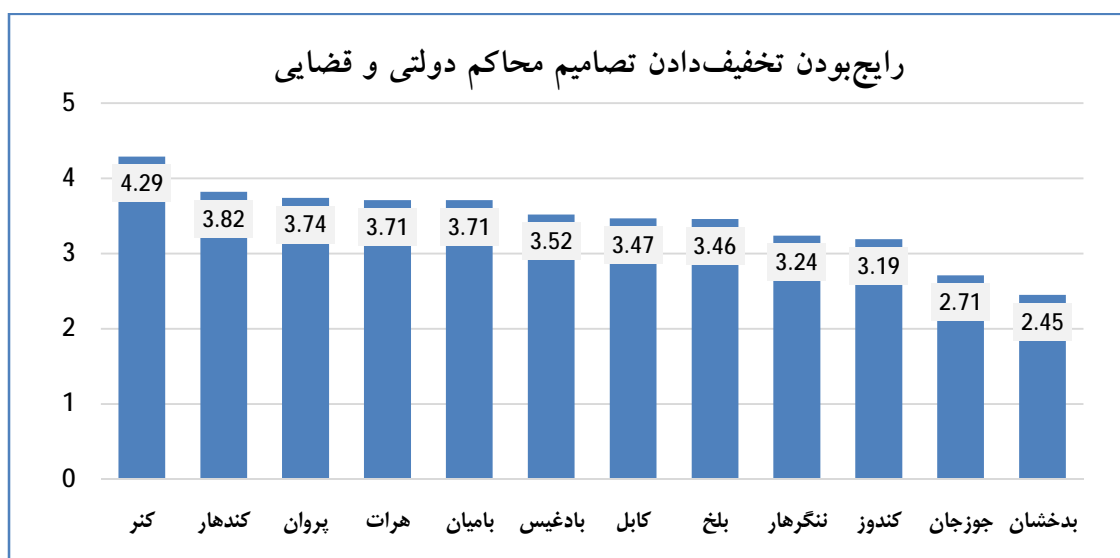
شکل 50- مقایسه میانگین نمرات مورد سوم

شکل 50 نشان می‌دهد که در رابطه با «رایج بودن استفاده از کمیشن کاری» بیشترین نمره بر اساس میانگین (3.85) مربوط به ولایت ننگرهار است. همچنین کمترین نمره بر اساس میانگین (1.82) مربوط به ولایت بدخشان است.

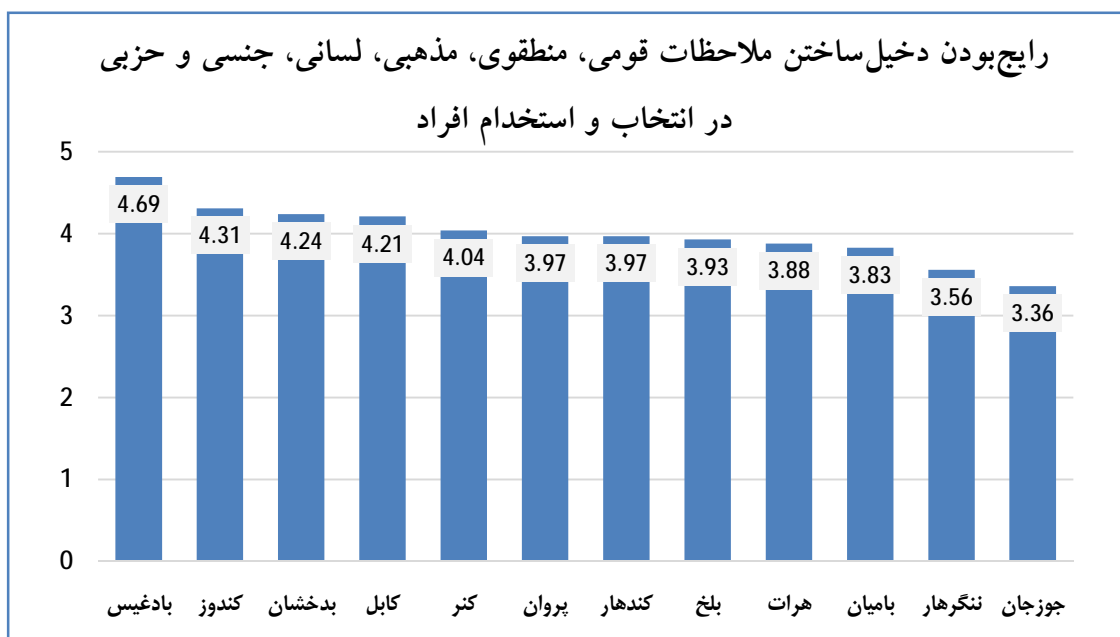
شکل 51- مقایسه میانگین نمرات مورد چهارم

شکل 51 نشان می‌دهد که در رابطه با «رایج بودن اختلاس و غدر» بیشترین نمره بر اساس میانگین (4.34) مربوط به ولایت ننگرهار است. همچنین کمترین نمره بر اساس میانگین (2.21) مربوط به ولایت بدخشان است.

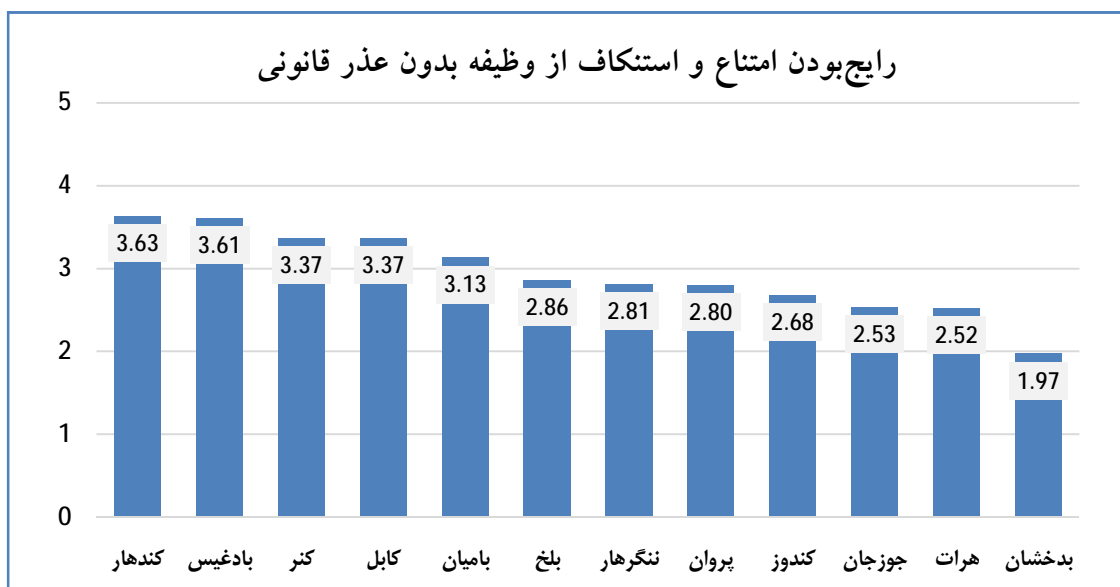
شکل 52- مقایسه میانگین نمرات مورد پنجم

شکل 52 نشان می‌دهد که در رابطه با «رایج بودن تخفیف دادن تصامیم محاکم دولتی و قضایی» بیشترین نمره بر اساس میانگین (4.29) مربوط به ولایت کنر است. همچنین کمترین نمره بر اساس میانگین (2.45) مربوط به ولایت بدخشان است.

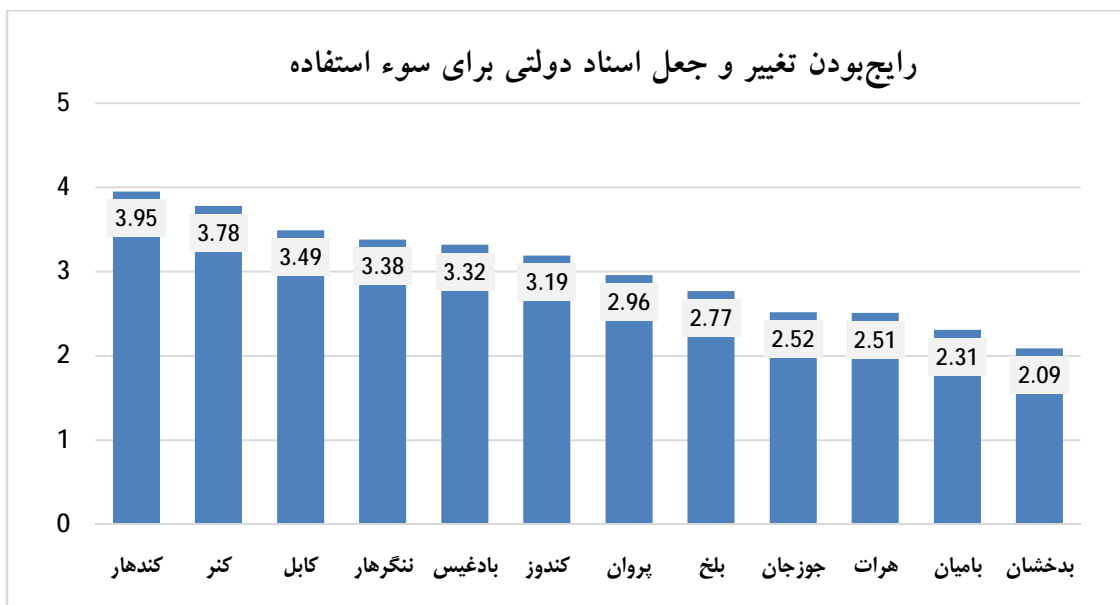
شکل 53- مقایسه میانگین نمرات مورد ششم

شکل 53 نشان می‌دهد که در رابطه با «رایج بودن دخیل ساختن ملاحظات قومی، منطوقی، مذهبی، لسانی، جنسی و حزبی در انتخاب و استخدام افراد» بیشترین نمره بر اساس میانگین (4.69) مربوط به ولایت بادغیس است. کمترین نمره بر اساس میانگین (3.36) مربوط به ولایت جوزجان است.

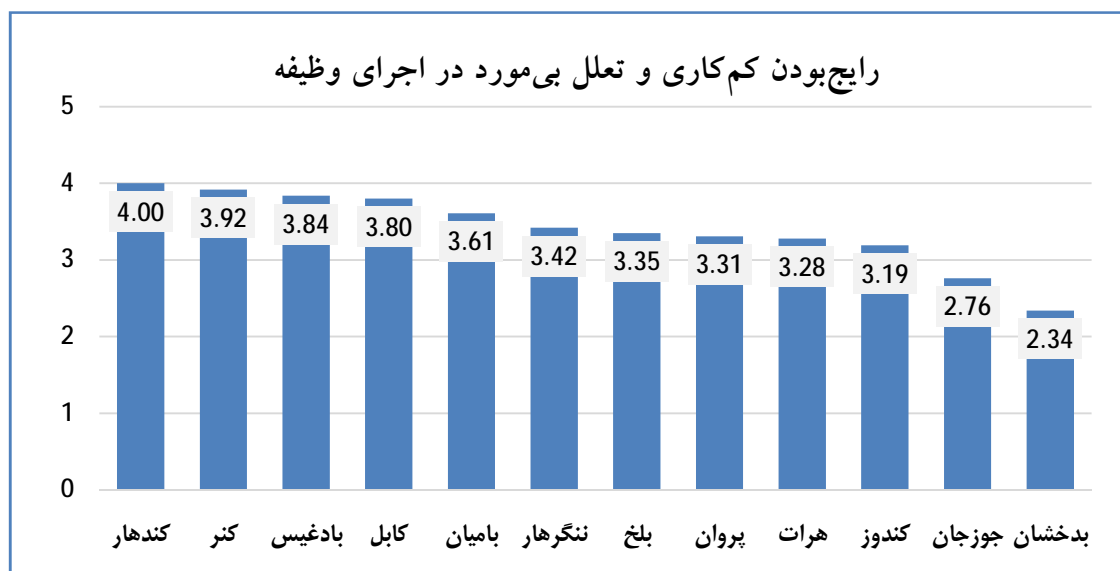
شکل 54- مقایسه میانگین نمرات مورد هفتم

شکل 54 نشان می‌دهد که در رابطه با «رایج بودن امتناع و استنکاف از وظیفه بدون عذر قانونی» بیشترین نمره بر اساس میانگین (3.63) مربوط به ولایت کندهار است. کمترین نمره بر اساس میانگین (1.97) مربوط به ولایت بدخشان است.

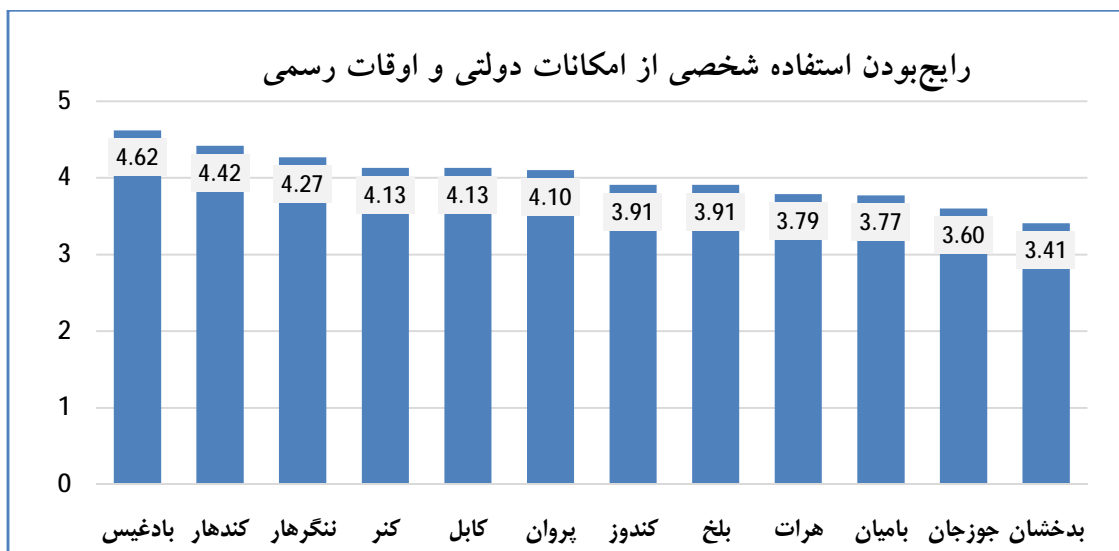
شکل 55- مقایسه میانگین نمرات مورد هشتم

شکل 55 نشان می‌دهد که در رابطه با «رایج بودن تغییر و جعل اسناد دولتی برای سوء استفاده» بیشترین نمره بر اساس میانگین (3.95) مربوط به ولایت کندهار است. کمترین نمره بر اساس میانگین (2.09) مربوط به ولایت بدخشان است.

شکل 56- مقایسه میانگین نمرات مورد نهم

شکل 56 نشان می‌دهد که در رابطه با «رایج بودن کم کاری و تعلل بی مورد در اجرای وظیفه» بیشترین نمره بر اساس میانگین (4) مربوط به ولایت کندهار است. کمترین نمره بر اساس میانگین (2.34) مربوط به ولایت بدخشان است.

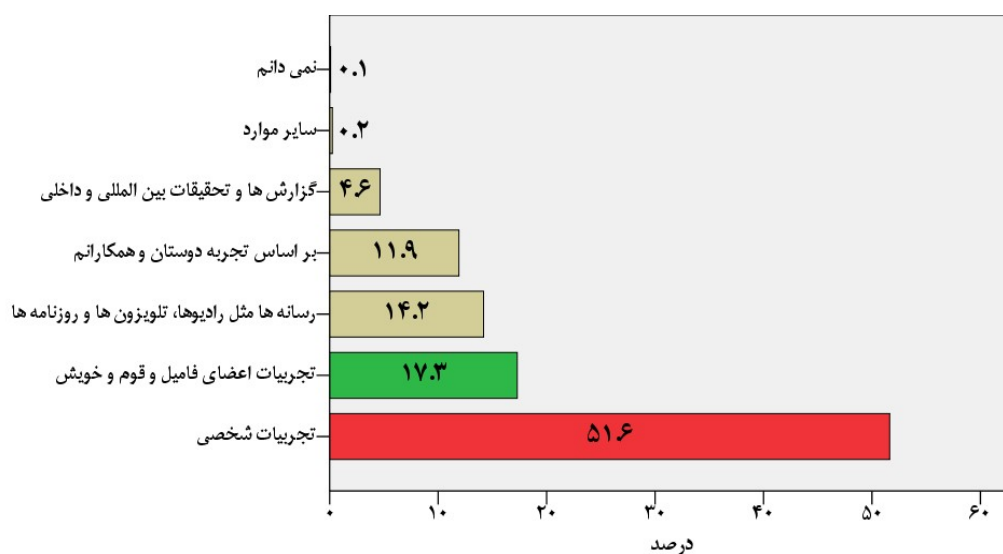

شکل 57- مقایسه میانگین نمرات مورد دهم

شکل 57 نشان می‌دهد که در رابطه با «رایج بودن استفاده شخصی از امکانات دولتی و اوقات رسمی» بیشترین نمره بر اساس میانگین (4.62) مربوط به ولایت بادغیس است. کمترین نمره بر اساس میانگین (3.41) مربوط به ولایت بدخشان است.

مبنای نظر پاسخگویان از ادراک فساد اداری

شکل 58 نشان می‌دهد که اکثریت پاسخگویان این نظرسنجی (51/6 درصد) نظراتشان درباره فساد اداری بر اساس تجربیات شخصی‌شان استوار بوده است.

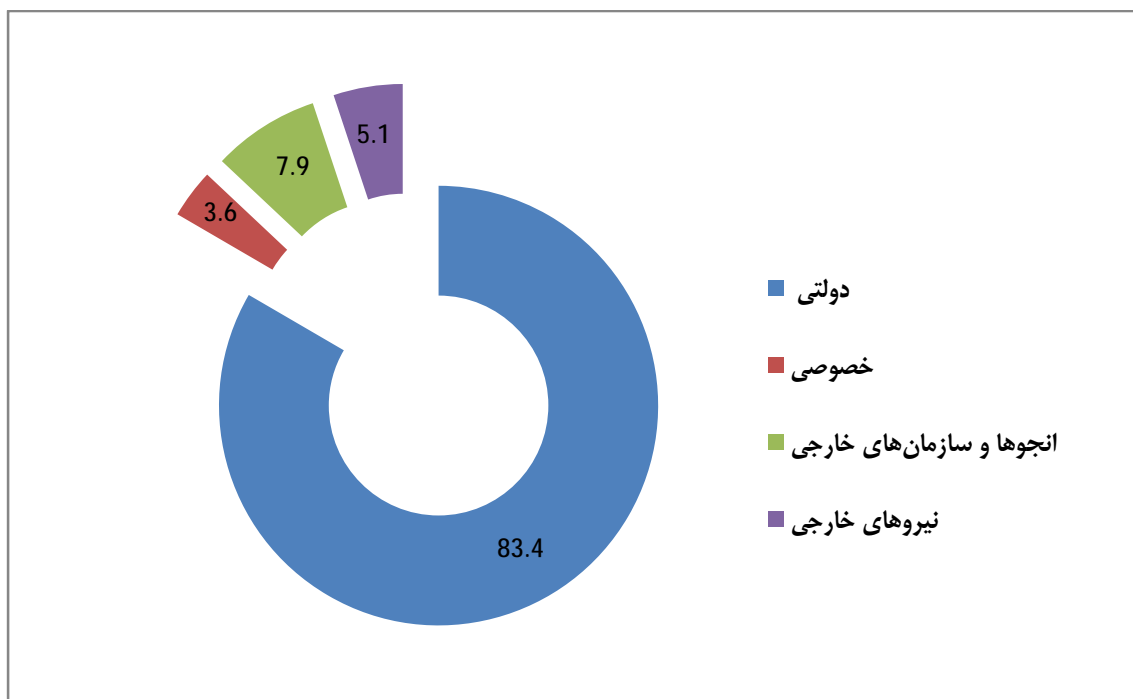

شکل 58- مبنای نظر پاسخگویان از درک فساد اداری

همچنین نظرات 17/3 درصد از آنها دربارهٔ فساد اداری، بر اساس تجربهٔ اعضای فامیل و قوم و خویشان‌شان بوده است. 14 درصد نظراتشان بر اساس مطالب رسانه‌ها (رادیو، تلویزیون و روزنامه‌ها) بوده است. و تقریباً 12 درصد دیگر نظراتشان بر اساس تجربهٔ دوستان و همکارانشان بوده‌اند.

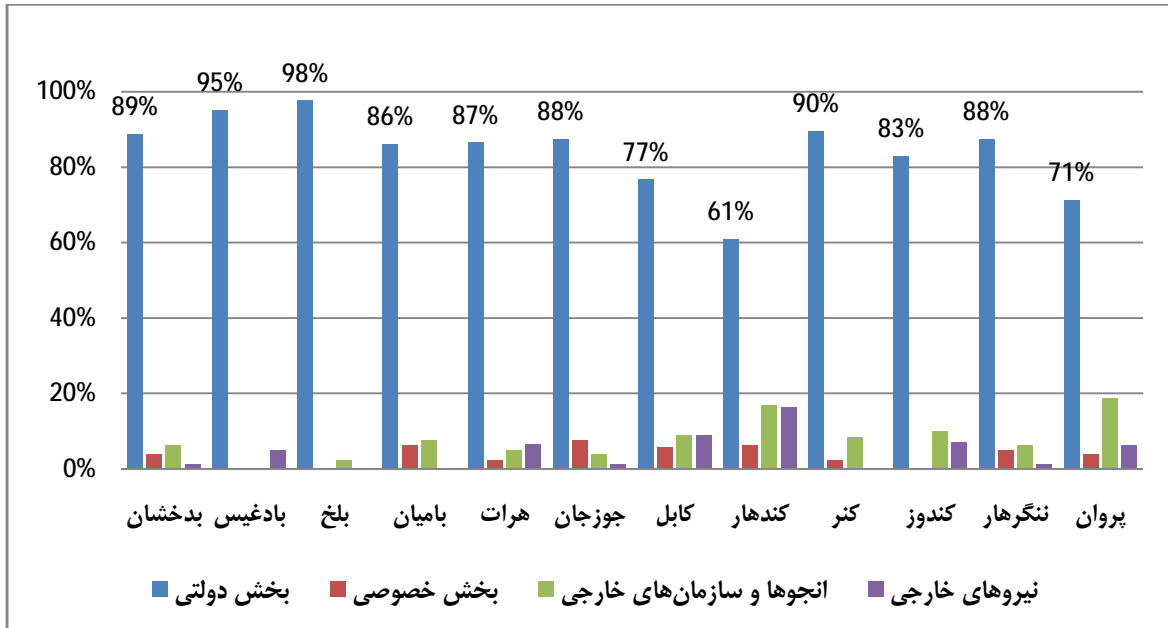
میزان آلودگی بخش‌های مختلف جامعه به فساد اداری

شکل 59- میزان آلودگی بخش‌های مختلف به فساد اداری بر حسب درصد

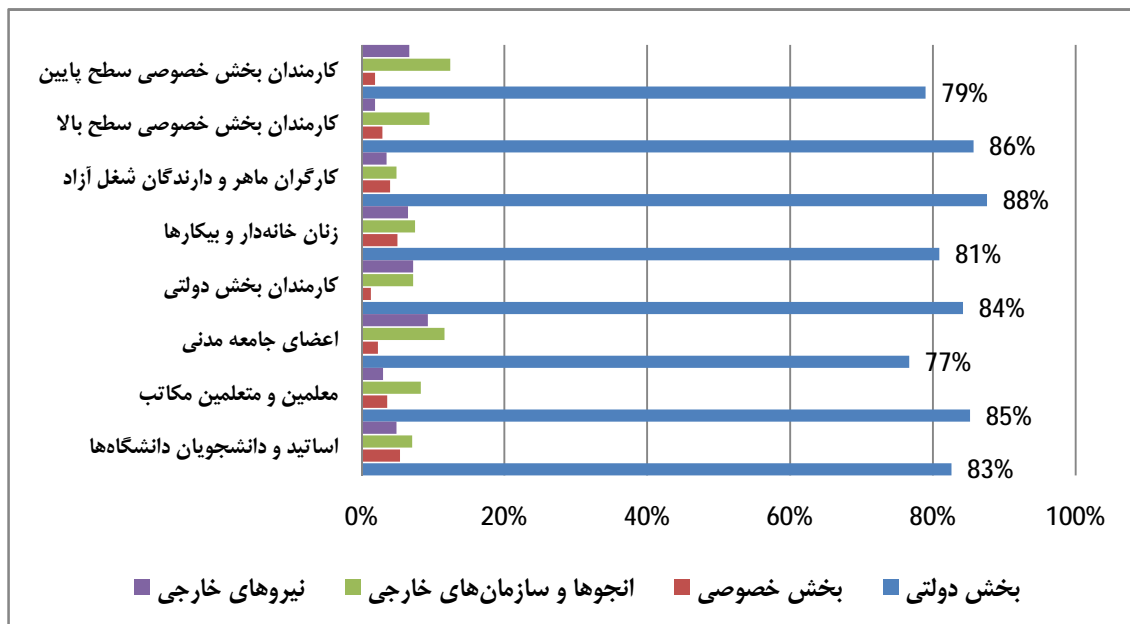
شکل بالا نشان می‌دهد 83/4 درصد از پاسخگویان بر این باورند که بخش دولتی در مقایسه با دیگر بخش‌ها بیشتر آلوده به فساد اداری است. انجوها و سازمان‌های خارجی تقریباً با 8 درصد در رتبه دوم بوده و بخش خصوصی و جامعه جهانی (به ترتیب با 5/1 درصد و 3/6 درصد) در رتبه‌های سوم و چهارم‌اند.

همان‌طور که در شکل 60 مشاهده می‌شود، بخش دولتی در تمامی ولایات تحت پوشش نظرسنجی بیشتر آلوده به فساد شناخته شده است. دیگر بخش‌ها (بخش خصوصی، انجوها و سازمان‌های خارجی و جامعه جهانی) تفاوت چشم‌گیری در میزان آلوده‌بودن به فساد اداری با بخش دولتی دارند. همچنین این شکل نشان می‌دهد که میزان فساد اداری بخش دولتی در ولایات بلخ (98 درصد)، بادغیس (95 درصد) و کنر (90 درصد) در رتبه‌های اول تا سوم را دارند. در همین راستا بخش دولتی در ولایات کندهار (61 درصد) و پروان (71 درصد) دارای کمترین میزان آلودگی به فساد اداری در میان 12 ولایت هستند.

شکل 60- میزان آلودگی بخش‌های مختلف به فساد اداری به تفکیک ولایات

شکل 61 نظر پاسخگویان دربارهٔ بخش‌های آلوده بر اساس گروه‌های شغلی را بیان می‌کند. پاسخگویان با توجه به پایگاه شغلی خود نیز معتقدند که بخش دولتی بیشتر آلوده به فساد است. نکته قابل توجه در این شکل این است که پاسخگوییانی که خود کارمند بخش دولتی بوده‌اند نیز بخش دولتی را از دیگر بخش‌ها بیشتر آلوده به فساد اداری دانسته‌اند.

شکل 61- میزان آلودگی بخش‌های مختلف به فساد اداری به تفکیک گروه‌های شغلی

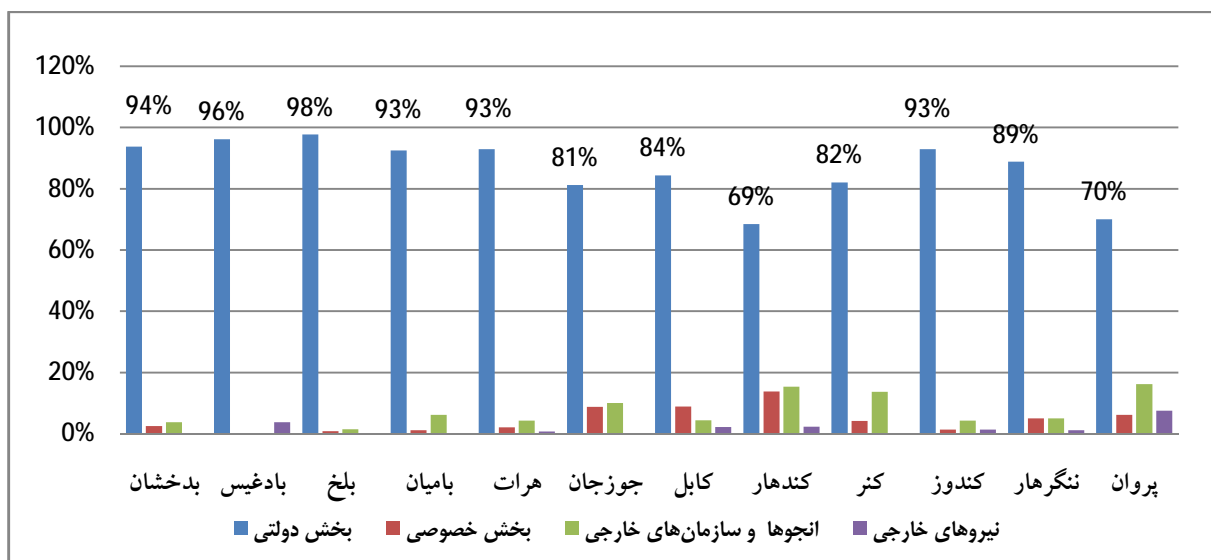
میزان مؤثریت رشوت یا داشتن واسطه در پیدا کردن وظیفه

شکل 62 میزان مؤثریت «رشوت یا داشتن واسطه» در پیدا کردن وظیفه را نشان می‌دهد. بر اساس این گراف، میزان مؤثریت در بخش دولتی 86/5 درصد است.

شکل 62- میزان تأثیرگذاری رشوت یا داشتن واسطه در پیدا کردن وظیفه در بخش های مختلف

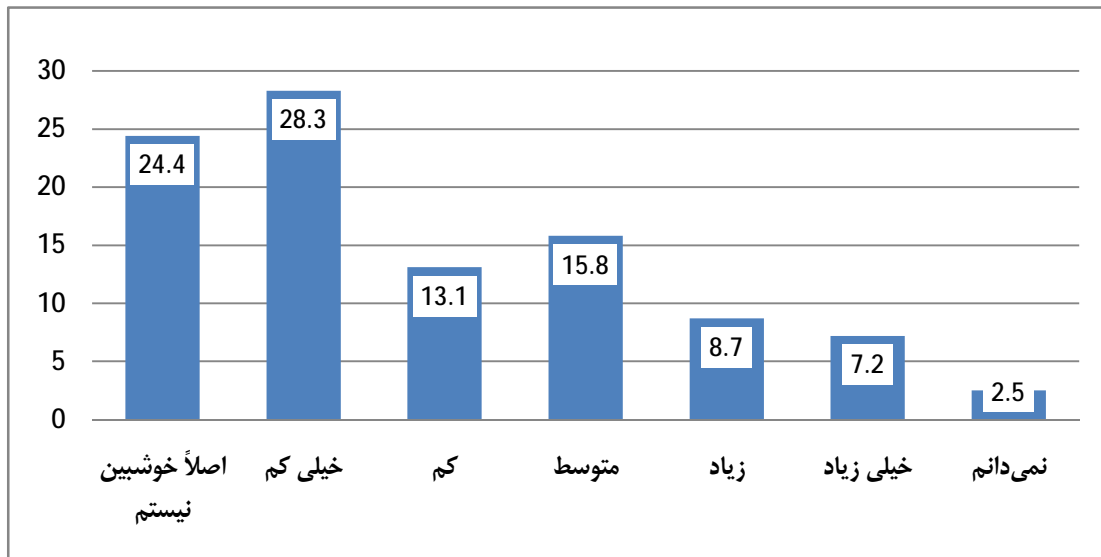
شکل 63 نشان می‌دهد که پاسخگویان معتقدند در سطح ولایت نیز رشوت یا داشتن واسطه در پیدا کردن وظیفه در بخش دولتی بیشتر مؤثر است. این گراف نشان می‌دهد که ولایت بلخ در رتبه اول قرار دارد و ولایت کندهار در آخرین رتبه قرار دارد.

شکل 63- میزان تأثیرگذاری رشوت یا داشتن واسطه در پیدا کردن وظیفه به تفکیک ولایات

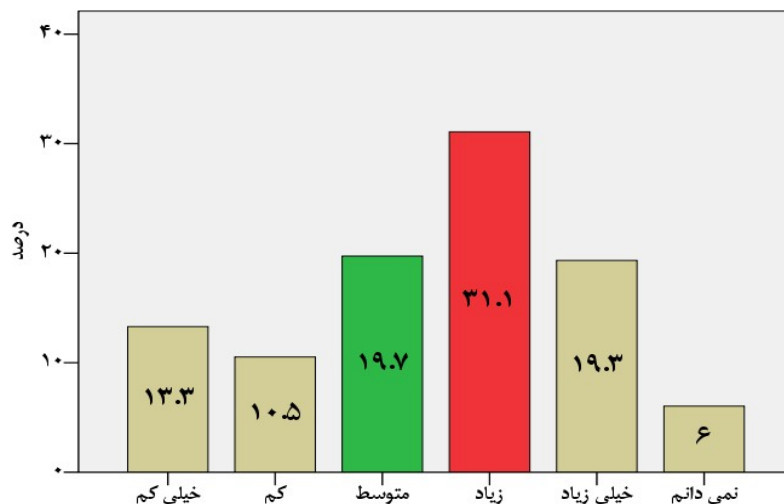
سطح خوشبینی پاسخگویان نسبت به فعالیت‌های حکومت در مبارزه با فساد اداری

شکل 64 نشان می‌دهد که امیدواری‌ها و خوشبینی مردم نسبت به فعالیت‌های حکومت در مبارزه با فساد اداری در سطح پایینی است. چنانکه گراف زیر نشان می‌دهد 24/4 درصد از پاسخگویان اصلاً خوشبین نبوده‌اند. همچنین 41/4 درصد از پاسخگویان هم میزان خوشبینی‌شان را کم (13/1 درصد) و خیلی کم (28/3 درصد) بیان کرده‌اند.

شکل 64- درصد خوشبینی پاسخگویان نسبت به فعالیت‌های حکومت در مبارزه با فساد اداری

میزان رایج شدن فساد در یک سال گذشته

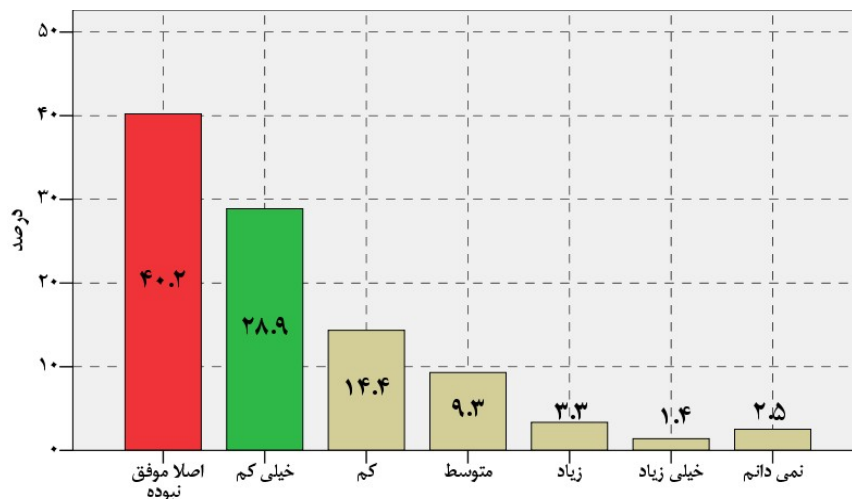

شکل 65- میزان رایج شدن فساد اداری در یک سال گذشته

شکل 65 میزان رایج شدن فساد اداری در یک سال گذشته را نشان می‌دهد. تقریباً 31 درصد از پاسخگویان بر این باور بوده‌اند که فساد اداری در یک سال گذشته به صورت زیادی گسترده و فراگیر شده است. همچنین 19/7 درصد از پاسخگویان گزینه متوسط را انتخاب کرده‌اند. و در نهایت 19/3 درصد هم گزینه خیلی زیاد را انتخاب کرده‌اند.

میزان موفقیت دولت قبلی افغانستان در مبارزه با فساد اداری

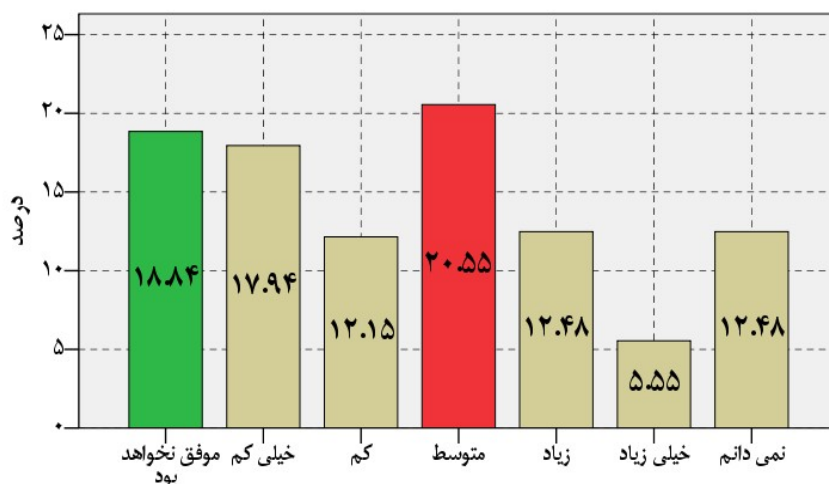
شکل 66 نشان می‌دهد که تقریباً 40 درصد از پاسخگویان بر این باور بوده‌اند که دولت قبلی افغانستان در مبارزه با فساد اداری «اصلاً موفق نبوده» است. نزدیک به 29 درصد از پاسخگویان موفقیت دولت قبلی را «خیلی کم» ارزیابی کرده‌اند. 14/4 درصد از پاسخگویان نیز موفقیت دولت قبلی را «کم» ارزیابی کرده‌اند.

شکل 66- میزان موفقیت دولت قبلی در مبارزه با فساد اداری

پیش‌بینی پاسخگویان از موفقیت دولت وحدت ملی در مبارزه با فساد اداری

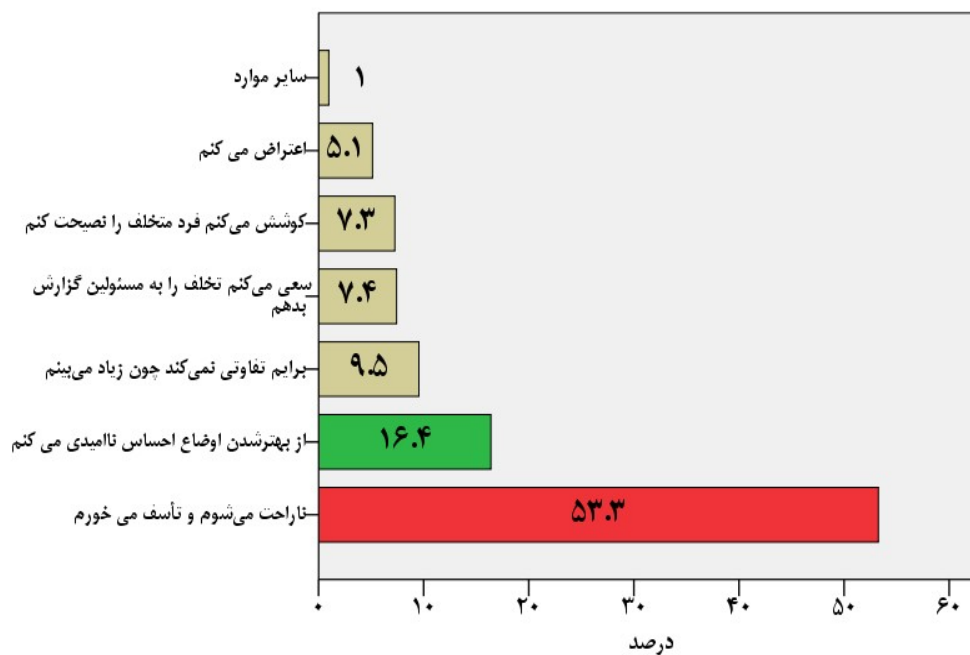
این نظرسنجی در ابتدای روی کارآمدن دولت وحدت ملی انجام شده است. به همین دلیل اکثریت پاسخگویان میزان موفقیت این دولت در مبارزه با فساد اداری را متوسط (20/55 درصد) ارزیابی کرده‌اند. همچنین 18/84 درصد آنها معتقدند که دولت فعلی در مبارزه با فساد اداری موفق نخواهد بود. 30/9 درصد از پاسخگویان میزان موفقیت را خیلی کم (17/94 درصد) و کم (12/15 درصد) ارزیابی کرده‌اند. تقریباً 18 درصد از پاسخگویان هم موفقیت دولت وحدت ملی را زیاد و خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند. (شکل 67)

شکل 67- پیش‌بینی پاسخگویان از موفقیت دولت وحدت ملی در مبارزه با فساد اداری

واکنش پاسخگویان هنگام مشاهده موارد فساد اداری

شکل 68 نشان می‌دهد که بیشتر پاسخگویان در این نظرسنجی در مواجهه با موارد فساد اداری ناراحت می‌شوند و تأسف می‌خورند (53/3 درصد). همچنین 16/4 درصد از آنها از بهتر شدن اوضاع احساس ناامیدی می‌کنند. 9/5 درصد از پاسخگویان برایشان تفاوتی نمی‌کند چرا که از این موارد زیاد مشاهده می‌کنند.

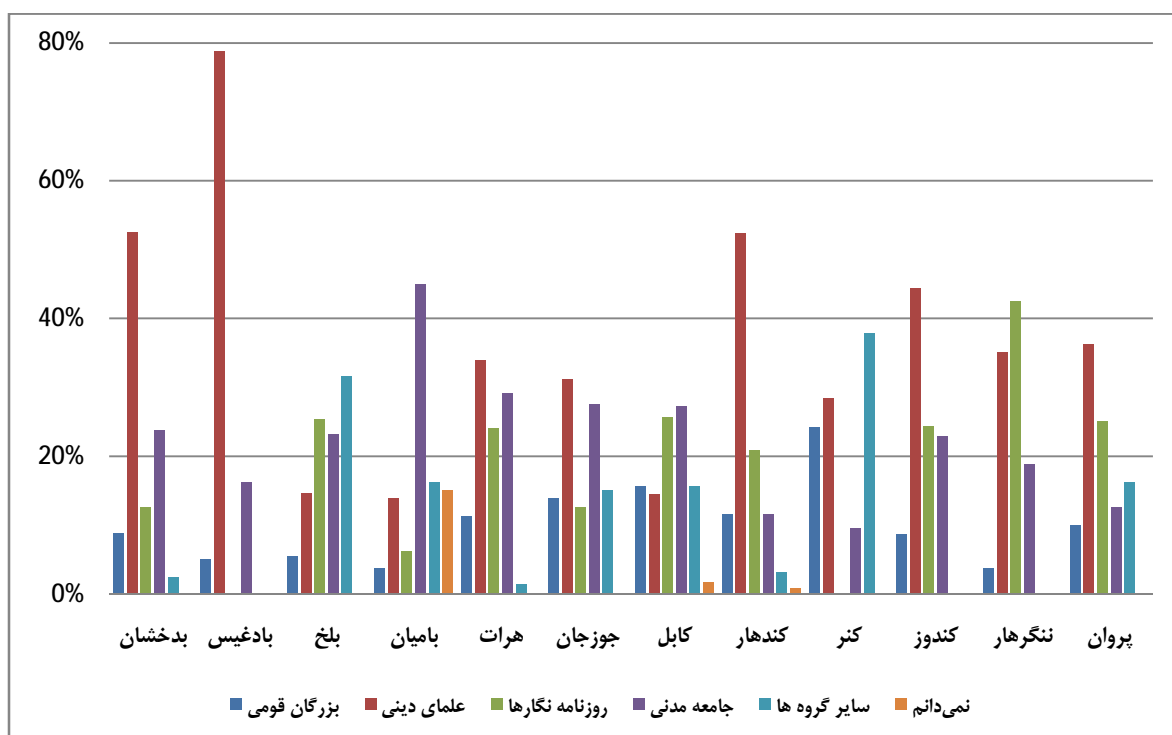

شکل 68- واکنش پاسخگویان در قبال مشاهده موارد فساد اداری

تنها 7/4 درصد از آنها تلاش می‌کنند که موارد تخلف را به مسئولین گزارش دهند. 7/3 درصد نیز سعی می‌کنند که فرد متخلف را نصیحت کنند. در مجموع این گراف نشان می‌دهد که واکنش اکثر پاسخگویان هنگام مشاهده موارد فساد اداری، واکنش انفعالی است.

افراد یا گروه‌هایی که در مبارزه با فساد بیشتر تلاش می‌کنند به تفکیک ولایات

شکل 69 به تفکیک هر ولایت نشان می‌دهد که کدام افراد یا گروه‌ها بیشتر در امر مبارزه با فساد اداری تلاش می‌کنند.

شکل 69- افراد یا گروه‌هایی که در مبارزه با فساد بیشتر تلاش می‌کنند

پروان

در این ولایت بر اساس نظر پاسخگویان بیشترین افراد یا گروه‌هایی که در مبارزه با فساد اداری تلاش می‌کنند، علمای دینی است (36/2 درصد). روزنامه نگارها با 25 درصد در رتبه بعدی قرار دارند. بزرگان قومی با 16/2 درصد در جایگاه سوم است. جامعه مدنی با 12/5 درصد و سایر گروه‌ها با 10 درصد در رده‌های بعدی قرار دارند.

ننگرهار

بر اساس نظر پاسخگویان روزنامه‌نگارها در این ولایت با $42/5$ درصد بیشترین تلاش‌ها را در جهت مبارزه با فساد اداری انجام می‌دهند. بعد از آن علمای دینی با 35 درصد قرار دارند. جامعه مدنی با $18/8$ درصد از تلاش‌ها در رتبه سوم قرار دارد. در آخر تلاش‌های بزرگان قومی با $3/8$ درصد قرار دارد.

کندوز

طبق نظر پاسخگویان، علمای دینی در این ولایت با $44/3$ درصد بیشترین تلاش‌ها را در جهت مبارزه با فساد اداری انجام می‌دهند. بعد از آن روزنامه‌نگارها با $24/3$ درصد قرار دارند. جامعه مدنی تقریباً با 23 درصد در جایگاه سوم این تلاش‌ها قرار دارد. و در نهایت بزرگان قومی با $8/6$ درصد در جایگاه آخر این تلاش‌ها است.

گنر

بیشترین تلاش‌ها در جهت مبارزه با فساد اداری توسط سایر گروه‌ها انجام می‌شود ($37/90$ درصد). بعد از آن تلاش‌های علمای دینی تقریباً با $28/5$ درصد در جایگاه دوم قرار دارد. تلاش‌های بزرگان قومی با $24/2$ درصد در رتبه سوم قرار دارند.

کندهار

طبق نظر پاسخگویان در ولایت کندهار بیشترین تلاش‌ها در جهت مبارزه با فساد اداری توسط علمای دینی صورت می‌گیرد ($52/3$ درصد). بعد از آن تلاش‌های روزنامه‌نگارها با $20/8$ درصد قرار دارند. در نهایت با 23 درصد تلاش‌های جامعه مدنی و بزرگان قومی قرار دارند (هر کدام $11/5$ درصد).

کابل

بر اساس نظر پاسخگویان شهر کابل، جامعه مدنی $27/2$ درصد بیشترین تلاش‌ها را در جهت مبارزه با فساد اداری انجام می‌دهند. روزنامه‌نگارها از نظر پاسخگویان با $25/6$ در جایگاه دوم این تلاش‌ها است. بزرگان قومی و سایر گروه‌ها با $31/2$ درصد در جایگاه سوم قرار دارند (هر کدام با $15/6$ درصد). در نهایت علمای دینی با $14/4$ درصد از تلاش‌ها در جایگاه آخر قرار دارند.

جوزجان

پاسخگویان جوزجانی معتقدند که علمای دینی ولایتشان در مبارزه با فساد اداری بیشتر تلاش می‌کنند (31/2 درصد). جامعه مدنی از دیدگاه آنها در رتبه بعدی این تلاش‌ها قرار دارد (27/5 درصد). سایر گروه‌ها با 15 درصد در رتبه سوم قرار دارند. بزرگان قومی با 13/8 درصد در جایگاه چهارم و روزنامه‌نگارها با 12/5 درصد در رتبه آخر این تلاش‌ها می‌باشند.

هرات

بر اساس دیدگاه پاسخگویان در این ولایت، علمای دینی با 34 درصد بیشترین تلاش‌ها را جهت مبارزه با فساد اداری انجام می‌دهند. جامعه مدنی تقریباً با 29 درصد در رده دوم تلاش‌ها قرار دارد. روزنامه‌نگارها تقریباً با 24 درصد در رتبه سوم می‌باشند. در نهایت بزرگان قومی با 11/3 درصد از تلاش‌ها قرار دارند.

بامیان

به باور پاسخگویان، در این ولایت جامعه مدنی با 45 درصد، بیشترین تلاش‌ها را در جهت مبارزه با فساد اداری انجام می‌دهند. سایر گروه‌ها با 16/2 درصد از تلاش‌ها در این راستا در جایگاه دوم قرار دارند. 15 درصد اظهار بی‌اطلاعی کرده‌اند که نمی‌دانند چه کسانی بیشتر تلاش می‌کنند. علمای دینی با 13/8 از این تلاش‌ها در جایگاه چهارم قرار دارند. روزنامه‌نگارها و بزرگان قومی هر کدام به ترتیب با 6/2 درصد و 3/8 درصد در رتبه‌های آخر این تلاش‌ها قرار دارند.

بلخ

چنانکه شکل 69 نشان می‌دهد پاسخگویان معتقدند که سایر گروه‌ها با 31/5 درصد در این ولایت بیشترین تلاش‌ها را جهت مبارزه با فساد اداری انجام می‌دهند. روزنامه‌نگارها با 25/4 درصد از تلاش‌ها در رتبه دوم قرار دارند. همچنین جامعه مدنی از دیدگاه آنها با 23/1 درصد از تلاش‌ها در جایگاه سوم قرار دارند. علمای دینی و بزرگان قومی به ترتیب با 14/6 درصد و 5/4 درصد در ردیف آخر این تلاش‌ها قرار دارند.

بادغیس

به باور پاسخگویان این ولایت، بیشترین تلاش‌ها در جهت مبارزه با فساد اداری توسط علمای دینی

صورت می‌گیرد (تقریباً 79 درصد). جامعه مدنی تقریباً با 16 درصد از تلاش‌ها در رتبه دوم قرار دارد. بزرگان قومی با 5 درصد در رتبه آخر این تلاش‌ها است.

بدخشان

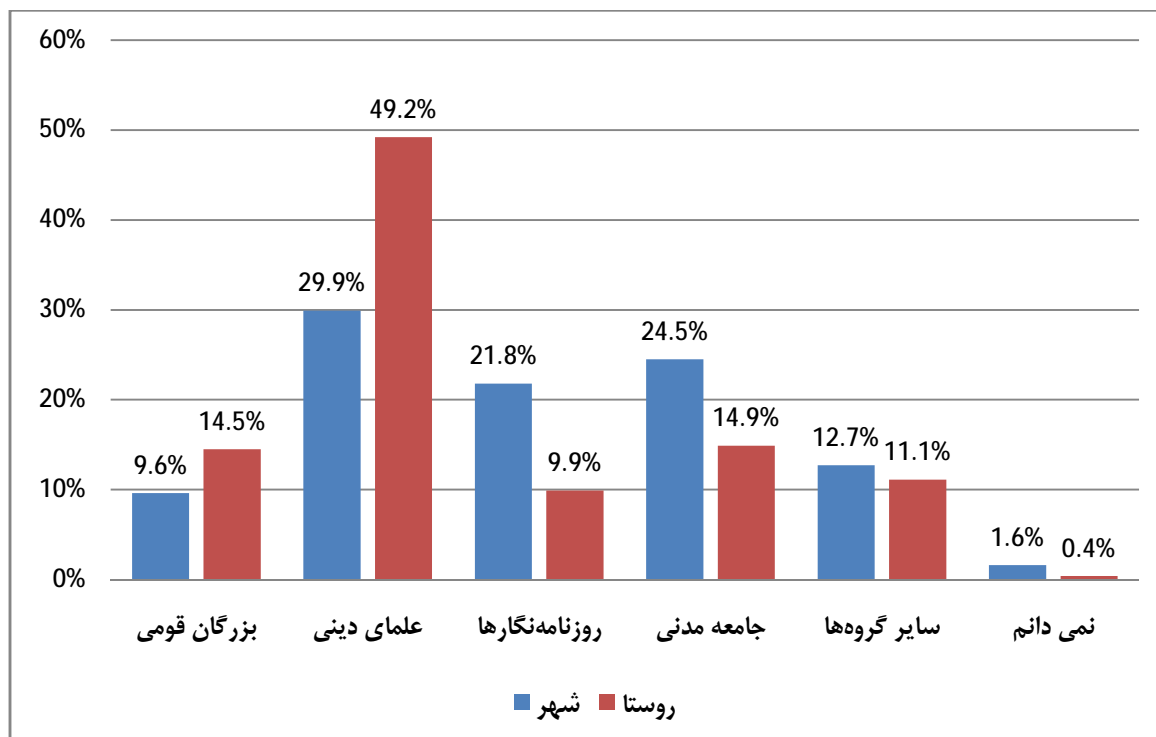
بیشتر پاسخگویان (52/5 درصد) در این ولایت بر این باورند که علمای دینی بیشترین تلاش‌ها را جهت مبارزه با فساد اداری انجام می‌دهند. از نظر آنها جامعه مدنی با 23/8 درصد از تلاش‌ها در جایگاه دوم قرار دارد. روزنامه‌نگارها با 12/5 درصد از تلاش‌ها در رتبه سوم قرار دارند. بزرگان قومی و سایر گروه‌ها (8/8 درصد، 2/5 درصد) به ترتیب در رتبه‌های آخر قرار دارند.

در مجموع می‌توان گفت که علمای دینی مهم‌ترین گروهی هستند که در مبارزه با فساد اداری تلاش می‌کنند. از مجموع 12 ولایت تحت پوشش نظرسنجی آنها در 6 ولایت (پروان، کندوز، کندهار، جوزجان، بادغیس و بدخشان) انتخاب اول پاسخگویان بوده‌اند. بعد از علمای دینی به باور پاسخگویان جامعه مدنی بیشترین تلاش‌ها را جهت مبارزه با فساد اداری انجام می‌دهند. گراف یادشده نشان می‌دهد که جامعه مدنی در شهرهای کابل و بامیان بیشترین نقش را در مبارزه با فساد اداری دارند. همچنین تلاش‌های جامعه مدنی در برخی ولایات مثل هرات، جوزجان، کندوز و بدخشان نیز در سطح بالایی است. بعد از این دو گروه به باور پاسخگویان، روزنامه‌نگارها بیشترین تلاش را در جهت مبارزه با فساد اداری انجام می‌دهند. آمار تلاش‌های آنان در ولایت‌های ننگرهار، کندوز، کابل، بلخ، هرات و پروان نسبت به سایر ولایات بیشتر است.

افراد یا گروه‌هایی که در مبارزه با فساد بیشتر تلاش می‌کنند به تفکیک محل زندگی

شکل 70 تلاش افراد یا گروه‌ها را در مبارزه با فساد اداری به تفکیک محل زندگی (شهری و روستایی) نشان می‌دهد. طبق نظر پاسخگویان، علمای دینی در مقایسه با دیگر گروه‌ها در جامعه روستایی با 49/2 درصد بیشترین تلاش‌ها را در جهت مبارزه با فساد اداری انجام داده‌اند. بعد از آن جامعه مدنی با 14/9 درصد قرار دارد. بزرگان قومی با 14/5 درصد در جایگاه سوم قرار دارند.

طبق نظر پاسخگویان در جامعه شهری، تلاش‌های علمای دینی در جهت مبارزه با فساد اداری برجسته است (تقریباً 30 درصد). بعد از آنها بیشترین تلاش‌ها (24/5 درصد) از سوی جامعه مدنی انجام می‌شود. روزنامه‌نگارها با 21/8 درصد از تلاش‌ها در جامعه شهری در رتبه سوم تلاش‌ها قرار دارند.

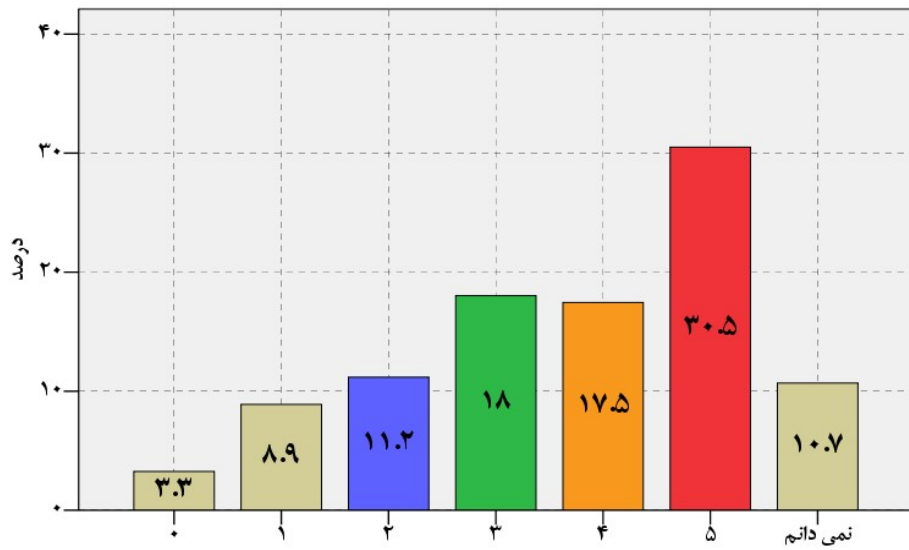
شکل 70- افراد یا گروه‌هایی که در مبارزه با فساد بیشتر تلاش می‌کنند به تفکیک محل زندگی

درجه‌بندی فساد اداری افراد، ارگان‌ها، نهادها و ادارات

این بخش پرسشنامه از 16 سؤال فرعی تشکیل شده است. هدف از طرح این سؤال این بود که میزان آلودگی تعدادی از ارگان‌ها، مقامات و ادارات بخش دولتی و خصوصی را با استفاده از نظر پاسخگویان درجه‌بندی کرده و بسنجیم. در این نمونه سؤالات کمترین میزان آلودگی به فساد اداری با عدد صفر و بیشترین میزان با عدد پنج تعریف شده است. این ارگان‌ها، مقامات و ادارات با توجه به نقش زیادی که در تعامل با مردم دارند و همچنین بر اساس استفاده از آنها در نظرسنجی‌های قبلی، انتخاب شده‌اند. این بخش از سؤالات به شکل شفاف و روشنی دیدگاه مردم را نسبت به میزان فساد اداری نزد ارگان‌ها، ادارات و مقام‌های یادشده نشان می‌دهد که به شکل فهرست‌وار در زیر نتایج آن را مشاهده می‌کنید.

احزاب سیاسی

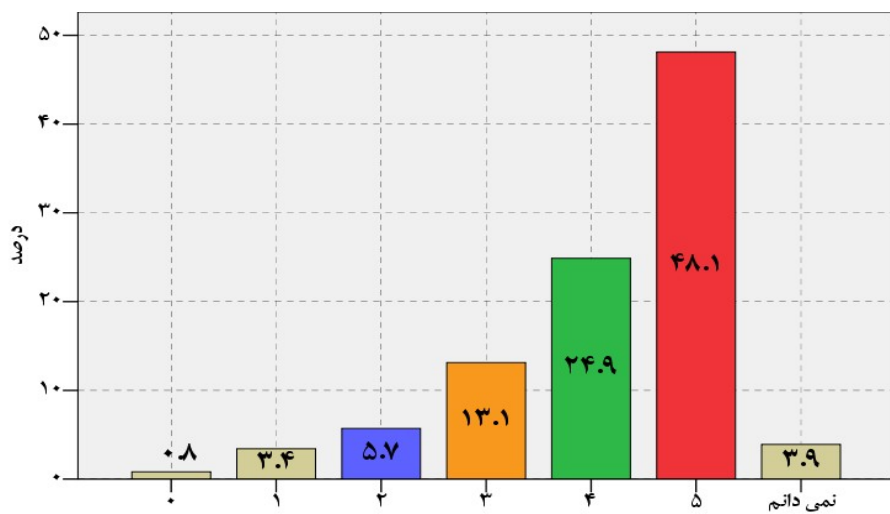
شکل 71 نشان می‌دهد که 30/5 درصد از پاسخگویان بیشترین نمره فساد اداری یعنی عدد 5 را به احزاب سیاسی داده‌اند. 18 درصد از آنها نمره 3 داده‌اند. 17/5 درصد از پاسخگویان هم به فساد اداری در احزاب سیاسی نمره 4 دادند.

شکل 71- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در احزاب سیاسی

پارلمان و شوراهای ولایتی

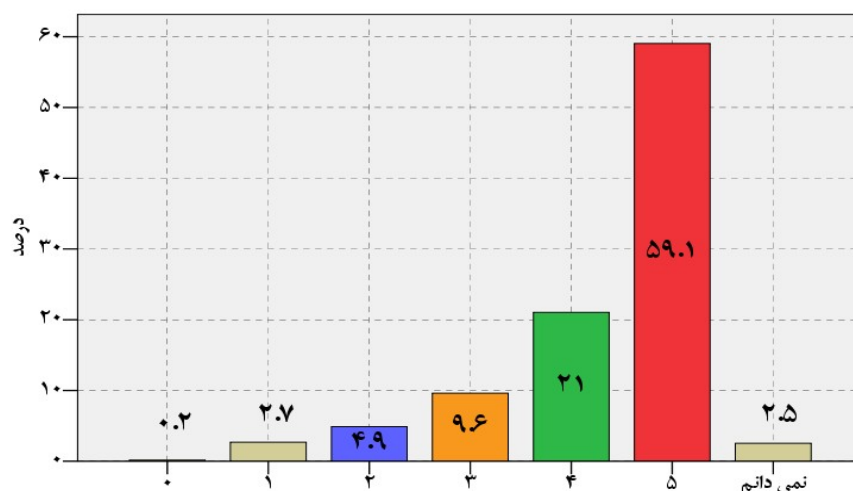
با توجه به شکل 72 تقریباً 48 درصد از پاسخگویان بیشترین نمره فساد اداری یعنی 5 را به پارلمان و شوراهای ولایتی داده‌اند. تقریباً 25 درصد عدد 4 را و 13/1 درصد نیز نمره 3 داده‌اند. باتوجه به نظر پاسخگویان می‌توان گفت پارلمان افغانستان و شوراهای ولایتی نمره بالایی از فساد را گرفته‌اند.

شکل 72- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در پارلمان و شوراهای ولایتی

محاكم عدلی و قضایی

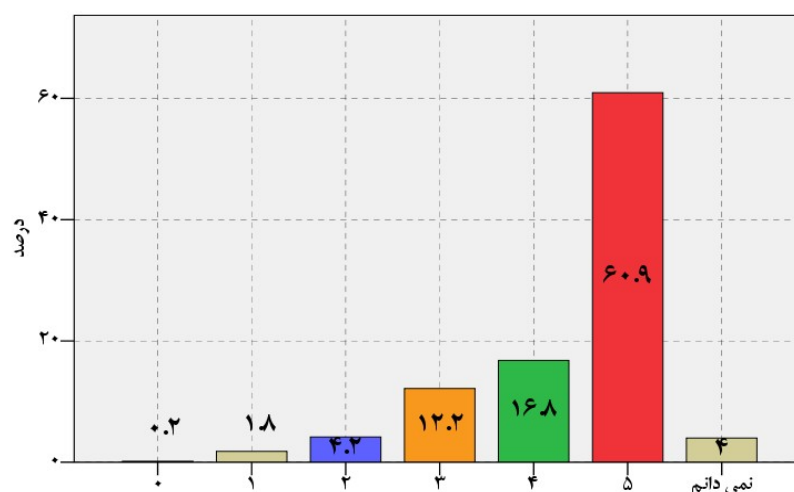
شکل 73 نشان می‌دهد که 59/1 درصد از پاسخگویان بیشترین نمره فساد اداری یعنی عدد 5 را به محاکم عدلی و قضایی داده‌اند. 21 درصد هم نمره 4 داده‌اند. تقریباً 80 درصد پاسخگویان نمرات 5 و 4 را که میزان بالایی از فساد را نشان می‌دهد، به محاکم عدلی و قضایی اختصاص داده‌اند.

شکل 73- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در محاکم عدلی و قضایی

کمیسیون‌های انتخاباتی

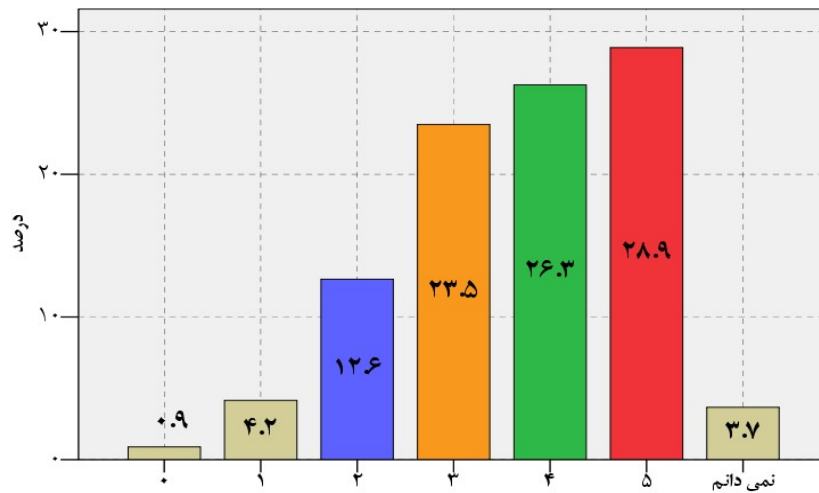
شکل 74 نشان می‌دهد که 60/9 درصد از پاسخگویان به میزان فساد اداری موجود در کمیسیون‌های انتخاباتی نمره 5 و 16/8 درصد نمره 4 و 12/2 درصد نمره 3 داده‌اند. در مجموع تقریباً 78 درصد پاسخگویان نمرات 5 و 4 را به فساد اداری موجود در کمیسیون‌های انتخاباتی داده‌اند.

شکل 74- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در کمیسیون‌های انتخاباتی

ادارات و سازمان‌های دولتی و خدمات عامه

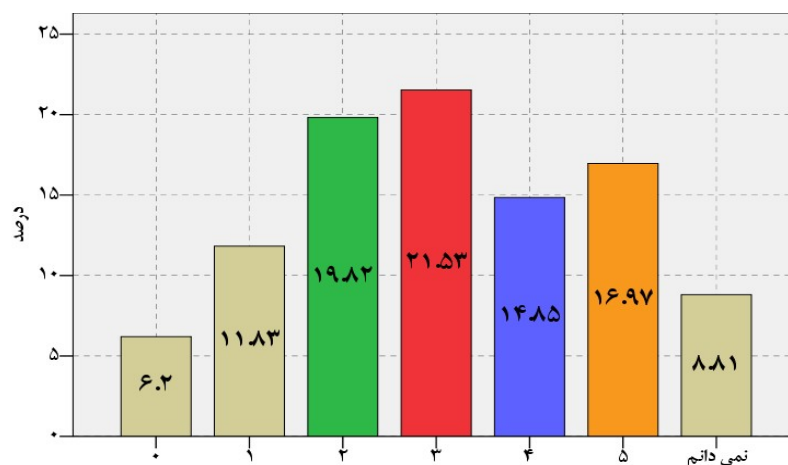
شکل 75 نشان می‌دهد که پاسخگویان به فساد اداری موجود در ادارات و سازمان‌های دولتی به ترتیب با 28/9 درصد نمره 5، 26/3 درصد نمره 4 و با 23/5 درصد نمره 3 داده‌اند. در مجموع بیشتر پاسخگویان (55/2 درصد) نمرات 5 و 4 را به میزان فساد اداری موجود در ادارات و نهادها داده‌اند.

شکل 75- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در ادارات و سازمان‌های دولتی و خدمات عامه

بانک‌ها و سازمان‌های مالی و پولی

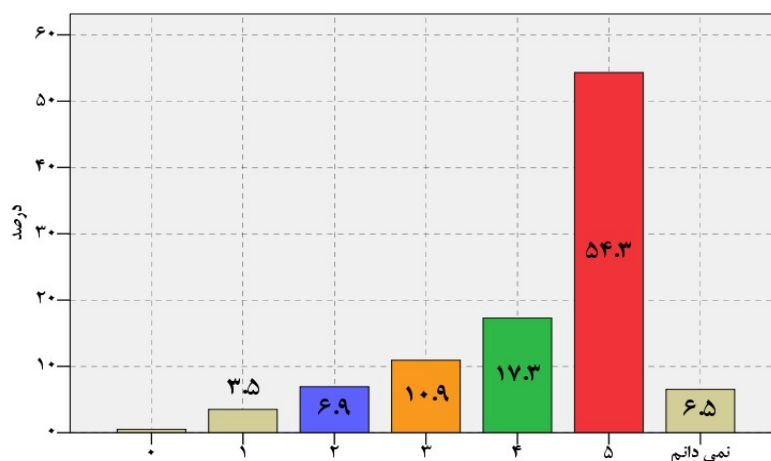
شکل 76 میزان فساد اداری در بانک‌ها و سازمان‌های مالی و پولی را چنین بیان می‌کند: 21/53 درصد نمره 3، 19/82 درصد نمره 2، تقریباً 17 درصد نمره 5 و 14/85 درصد نمره 4 داده‌اند. گراف بالا پراکندگی پاسخ‌ها را بین پاسخگویان در مورد میزان فساد در بانک‌ها و سازمان‌های مالی و پولی نشان می‌دهد (31/82 درصد بالاتر عدد 3 و 31/65 درصد پایین‌تر از عدد 3).

شکل 76- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در بانک‌ها و سازمان‌های مالی

گمرکات و سرحدات

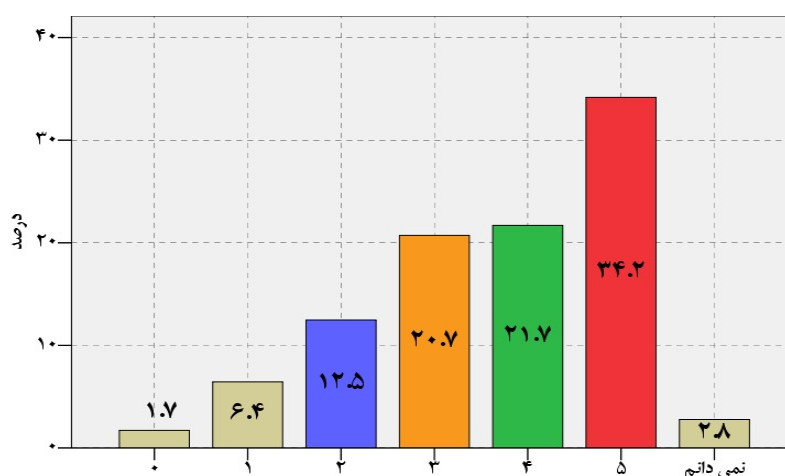
شکل 77 نشان می‌دهد که اکثر پاسخگویان (54/3 درصد) به میزان فساد اداری موجود در گمرکات و سرحدات نمرة 5 داده‌اند. همچنین 17/3 درصد آنها نمرة 4 و تقریباً 11 درصد نمرة 3 داده‌اند. در مجموع تقریباً 71 درصد به فساد اداری موجود در گمرکات و سرحدات نمرات بالاتر از 3 داده‌اند.

شکل 77 - نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در گمرکات و سرحدات

پولیس ملی و ترافیک

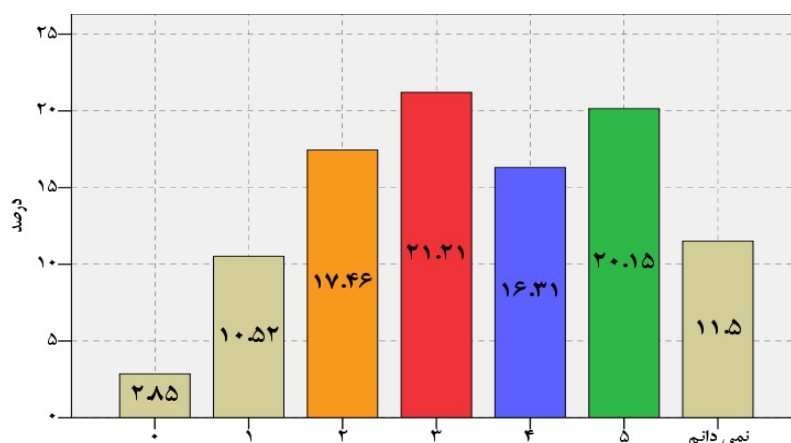
شکل 78 نشان می‌دهد که 34/2 درصد از پاسخگویان بیشترین نمرة فساد اداری یعنی عدد 5 را به پولیس ملی و ترافیک داده‌اند. 21/7 درصد نمرة 4 و 20/7 درصد از پاسخگویان نمرة 3 داده‌اند. در مجموع اکثر پاسخگویان (56 درصد) به میزان فساد اداری موجود در پولیس ملی و ترافیک نمرات 5 و 4 داده‌اند.

شکل 78 - نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در پولیس ملی و ترافیک

سازمان‌ها و انجوهای خارجی

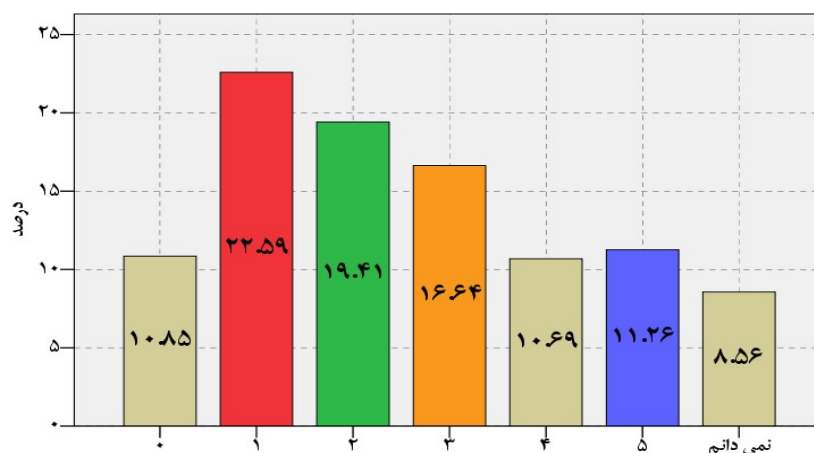
شکل 79 نشان می‌دهد که 21/21 درصد از پاسخگویان نمره 3، 20/15 درصد از پاسخگویان نمره 5، 17/46 درصد از پاسخگویان نمره 2، و 16/31 درصد از پاسخگویان نمره 4 را برای فساد اداری در سازمان‌ها و انجوهای خارجی اختصاص داده‌اند. همچنین 10/52 درصد از پاسخگویان هم نمره 1 داده‌اند.

شکل 79- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در سازمان‌ها و انجوهای خارجی

پوهنتون‌ها و مکاتب خصوصی

شکل 80 نشان می‌دهد که اکثر پاسخگویان نمرات کمتر از 3 را به فساد در پوهنتون‌ها و مکاتب خصوصی داده‌اند (52/58 درصد). تنها 11/26 درصد نمره 5 را به پوهنتون‌ها و مکاتب خصوصی داده‌اند. می‌توان گفت که پاسخگویان به فساد اداری نزد این گروه چندان باورمند نیستند.

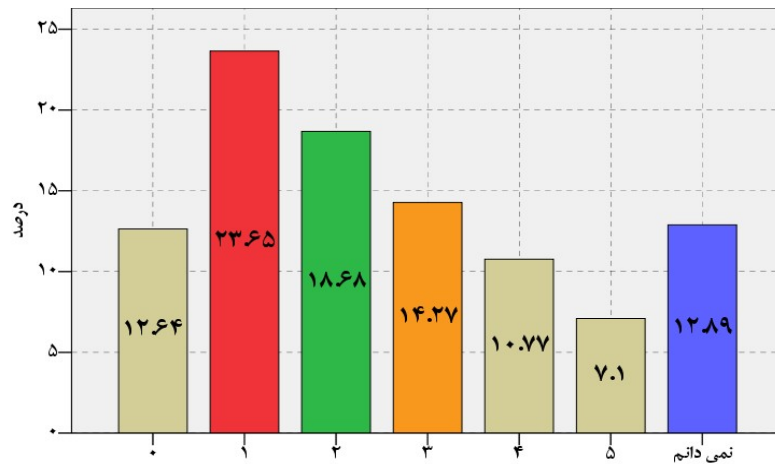

شکل 80- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در پوهنتون‌ها و مکاتب خصوصی

رادیو و تلویزیون‌های خصوصی

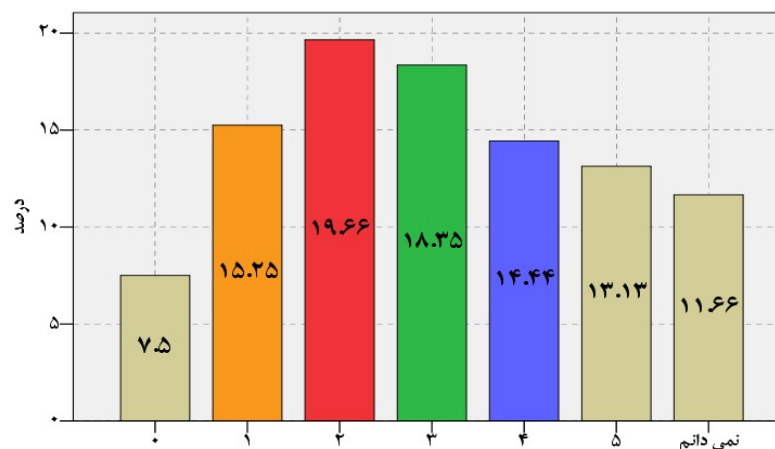
شکل 81 نشان می‌دهد که تقریباً 55 درصد از پاسخگویان نمرات کمتر از 3 را به فساد اداری در رادیو و تلویزیون‌های خصوصی داده‌اند. از این میزان، 23/65 درصد نمره 1 را انتخاب کرده‌اند، 18/68 درصد نمره 2 را انتخاب کرده‌اند.

شکل 81- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در رادیو و تلویزیون‌های خصوصی

شرکت‌ها و سازمان‌های خصوصی

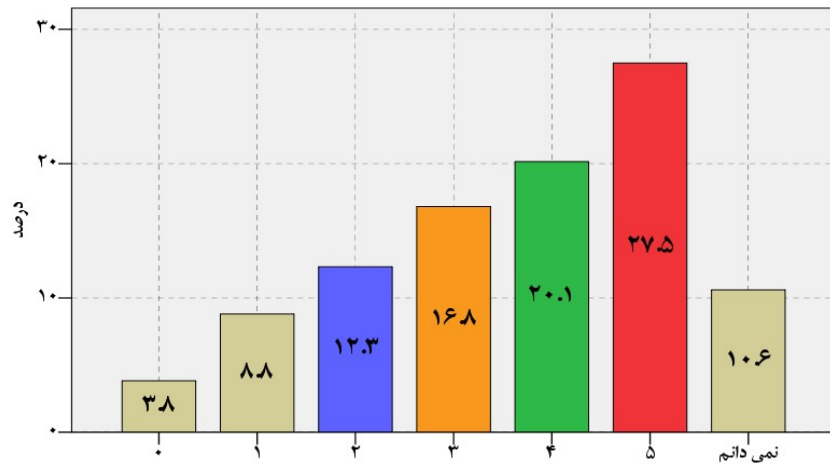
چنانچه در شکل 82 مشاهده می‌شود، تقریباً 42 درصد از پاسخگویان به فساد اداری در شرکت‌ها و سازمان‌های خصوصی نمرات کمتر از 3 داده‌اند. همچنین تقریباً 27 درصد از پاسخگویان نمرات 4 و 5 داده‌اند (13/13 درصد نمره 5 و 14/44 درصد نمره 4).

شکل 82- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در شرکت‌ها و سازمان‌های خصوصی

جامعه جهانی و نیروهای خارجی

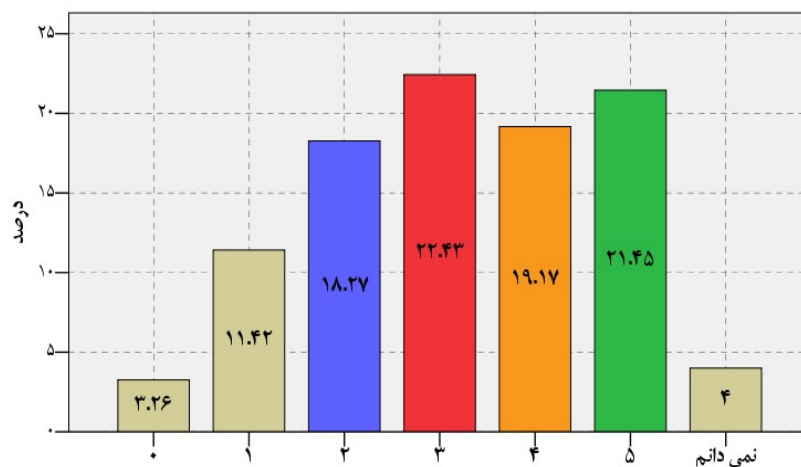
شکل 83 نشان می‌دهد که 47/6 درصد پاسخگویان نمرات 5 و 4 را به میزان فساد اداری موجود در جامعه جهانی و نیروهای خارجی داده‌اند. تقریباً 21 درصد از پاسخگویان نمراتی کمتر از 3 داده‌اند. در نهایت می‌توان گفت اکثر پاسخگویان به میزان بالای فساد اداری نزد جامعه جهانی و نیروهای خارجی باور دارند.

شکل 83- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در جامعه جهانی و نیروهای خارجی

پوهنتون‌ها و مکاتب دولتی

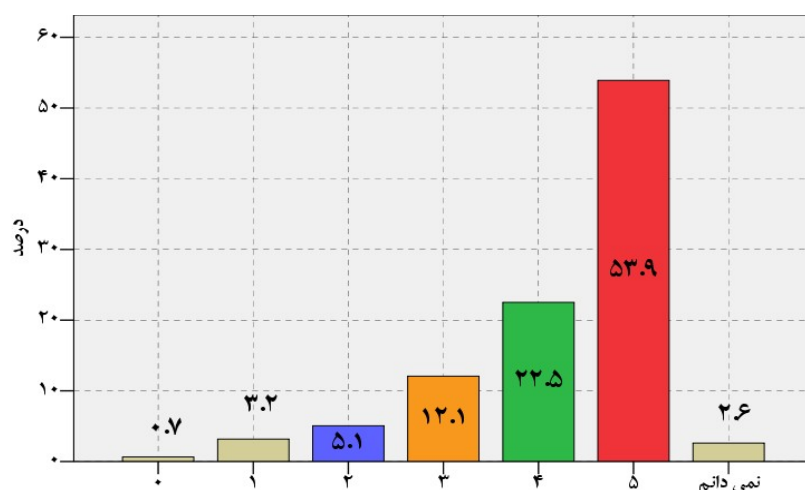
بر اساس شکل 84، تقریباً 40 درصد از پاسخگویان نمرات 5 و 4 را به میزان فساد اداری در میان پوهنتون‌ها و مکاتب دولتی داده‌اند. 22/43 درصد پاسخگویان نمره 3 داده‌اند که بیشترین درصد پاسخگویان را شامل می‌شود. همچنین قریب به 30 درصد از پاسخگویان نمرات 1 و 2 داده‌اند.

شکل 84- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در پوهنتون‌ها و مکاتب دولتی

شاروالی‌ها

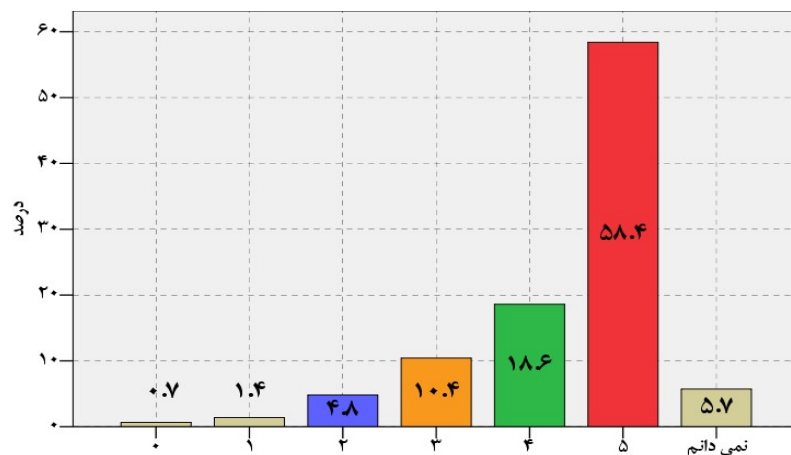
شکل 85 نشان می‌دهد که تقریباً 54 درصد پاسخگویان عدد 5 و 22/5 درصد عدد 4 را انتخاب کرده‌اند. در مجموع تقریباً 76 درصد از پاسخگویان اعداد 5 و 4 را انتخاب کرده‌اند که بیشترین نمرات میزان فساد اداری می‌باشد. در مجموع می‌توان گفت اکثر پاسخگویان به میزان بالایی از فساد نزد شاروالی‌ها باور دارند.

شکل 85- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری در شاروالی‌ها

والی‌ها و ولسوال‌ها

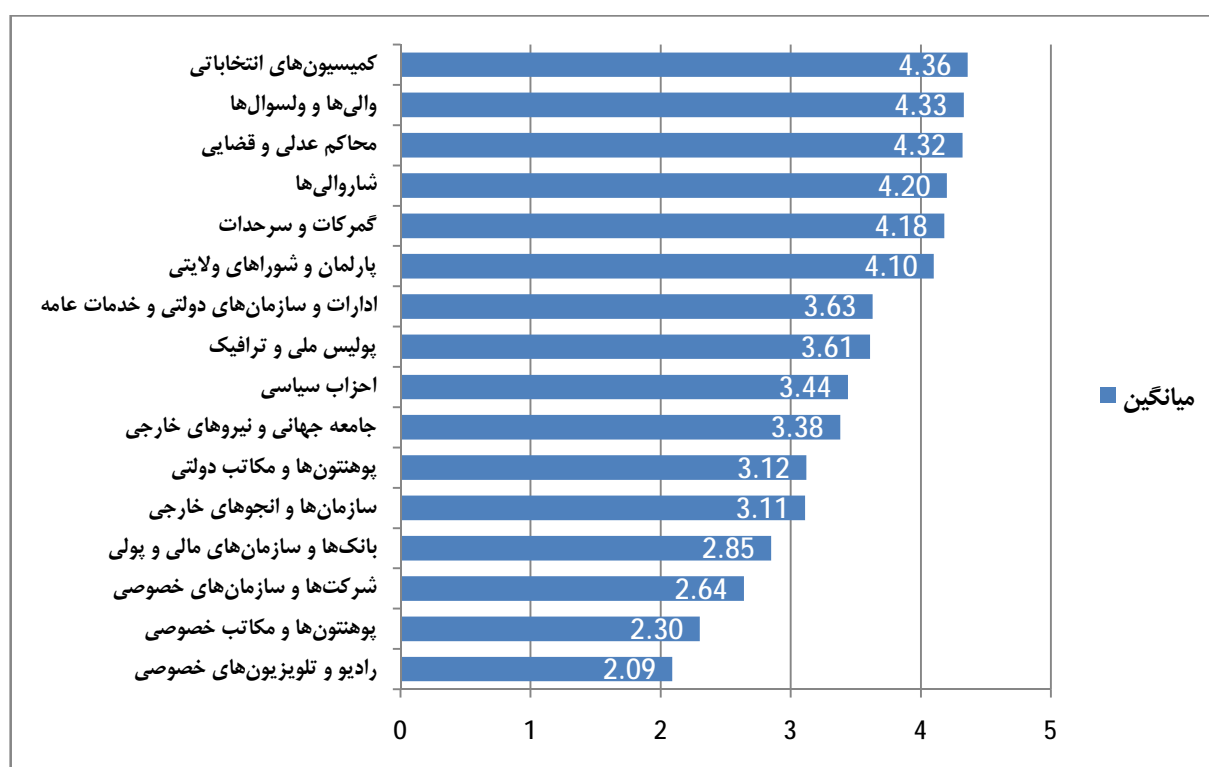
شکل 86 نشان می‌دهد که تقریباً 58 درصد از پاسخگویان نمره 5، 18/6 درصد، نمره 4 و 10/4 درصد هم نمره 3 به فساد اداری در میان والی‌ها و ولسوال‌ها داده‌اند. با توجه به این گراف می‌توان گفت اکثر پاسخگویان به میزان بالایی از فساد نزد والی‌ها و ولسوال‌ها باور دارند.

شکل 86- نمره‌دهی پاسخگویان به فساد اداری به والی‌ها و ولسوال‌ها

مقایسه میانگین میزان فساد اداری افراد، نهادها و ارگان‌ها در دوازده ولایت

شکل 87 نشان می‌دهد که بالاترین میانگین فساد اداری به ترتیب به کمیسیون‌های انتخاباتی (4.36)، والی‌ها و ولسوال‌ها (4.33)، محاکم عدلی و قضایی (4.32)، شاروالی‌ها (4.20)، گمرکات و سرحدات (4.18) و پارلمان و شوراهای ولایتی (4.1) اختصاص دارد. همچنین نتایج این نظرسنجی نشان می‌دهد که کمترین میانگین میزان فساد اداری به ترتیب به رادیو و تلویزیون‌های خصوصی (2.09)، پوهنتون‌ها و مکاتب خصوصی (2.30) و شرکت‌ها و سازمان‌های خصوصی (2.64) اختصاص دارد.

شکل 87- مقایسه میانگین میزان فساد اداری افراد، نهادها و ارگان‌ها در دوازده ولایت

مهم‌ترین تأثیرات فساد اداری در جامعه

چنانچه شکل 88 نشان می‌دهد، مهم‌ترین تأثیرات فساد اداری در جامعه به ترتیب اولویت چنین است:

(1) بی‌اعتمادی مردم نسبت به دولت و قانون: 21.13 درصد

(2) حیف و میل شدن کمک‌های جهانی: 18.35 درصد

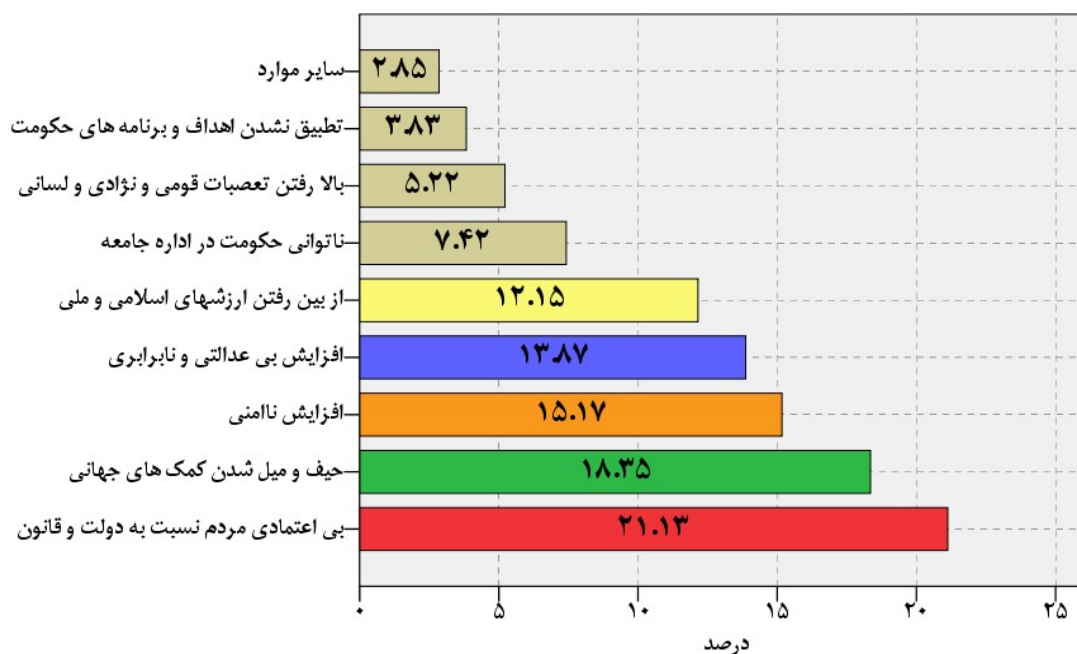
(3) افزایش ناامنی: 15.17 درصد

(4) افزایش بی‌عدالتی و نابرابری: 13.87 درصد

5) از بین رفتن ارزش‌های اسلامی و ملی: 12.15 درصد

6) ناتوانی حکومت در اداره جامعه: 7.42 درصد

7) بالارفتن تعصبات قومی و نژادی و لسانی: 5.22 درصد

شکل 88- مهم‌ترین اثر فساد اداری بر جامعه

93.31 درصد از پاسخگویان، تأثیرات منفی هفت‌گانه بالا را به عنوان مهم‌ترین تأثیرات فساد اداری در

جامعه افغانستان دانسته‌اند.

بهترین روش‌های مبارزه با فساد اداری

شکل 89 نشان می‌دهد که بهترین روش‌های مبارزه با فساد اداری (به ترتیب اولویت) به شرح زیر است:

1) بالابردن معاش کارمندان: 23.57 درصد

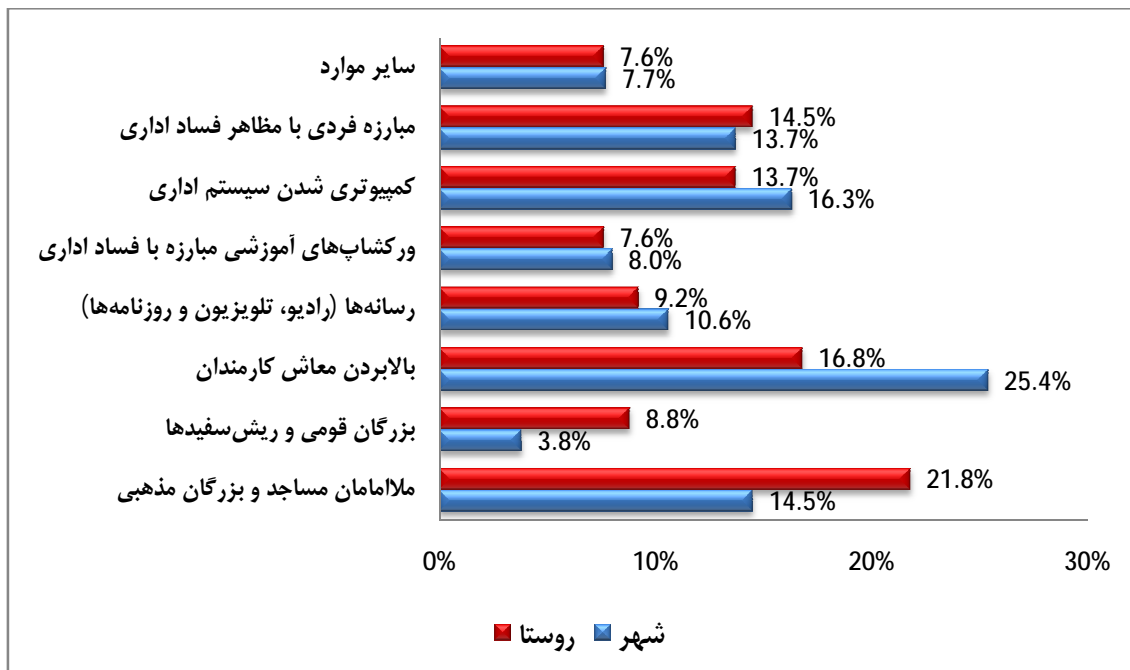
2) ملامامان مساجد و بزرگان دینی و مذهبی: 16.07 درصد

3) کمپیوتری شدن سیستم اداری: 15.74 درصد

4) مبارزه فردی مردم با مظاهر فساد اداری: 13.87 درصد

5) رسانه‌ها (رادیوها، تلویزیون‌ها و روزنامه‌ها): 10.28 درصد

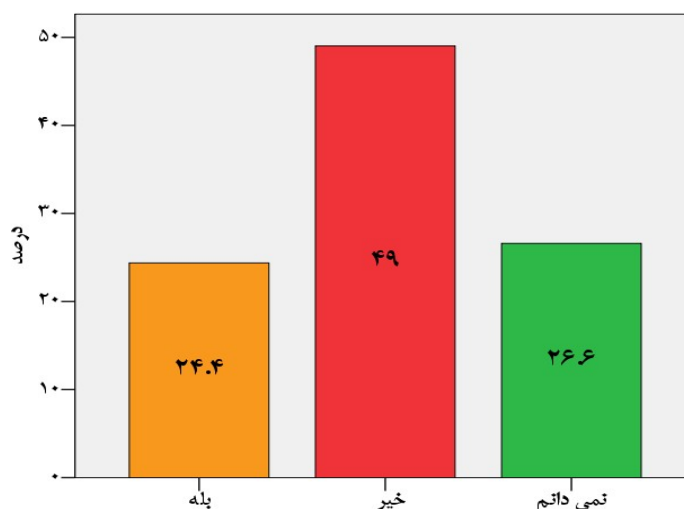
6) ورکشاپ‌های مبارزه با فساد اداری: 7.91 درصد

شکل 89- بهترین وسیله مبارزه با فساد اداری از دید پاسخگویان به تفکیک محل زندگی

از شکل 89 می‌توان چنین نتیجه گرفت که ملاامان مساجد و بزرگان مذهبی می‌توانند نقش مهمی در مبارزه با فساد اداری داشته باشند. آنها ارتباط نزدیکی با عامه مردم دارند و نقش تبلیغی آنها در مبارزه با فساد اداری می‌تواند تعیین‌کننده باشد. در جامعه روستایی نقش ملاامان مساجد و بزرگان دینی، بزرگان قومی و ریش سفیدها در امر مبارزه با فساد اداری به نسبت جامعه شهری برجسته‌تر است.

وجود محلی برای دریافت شکایات مردم درباره تخلفات فساد اداری

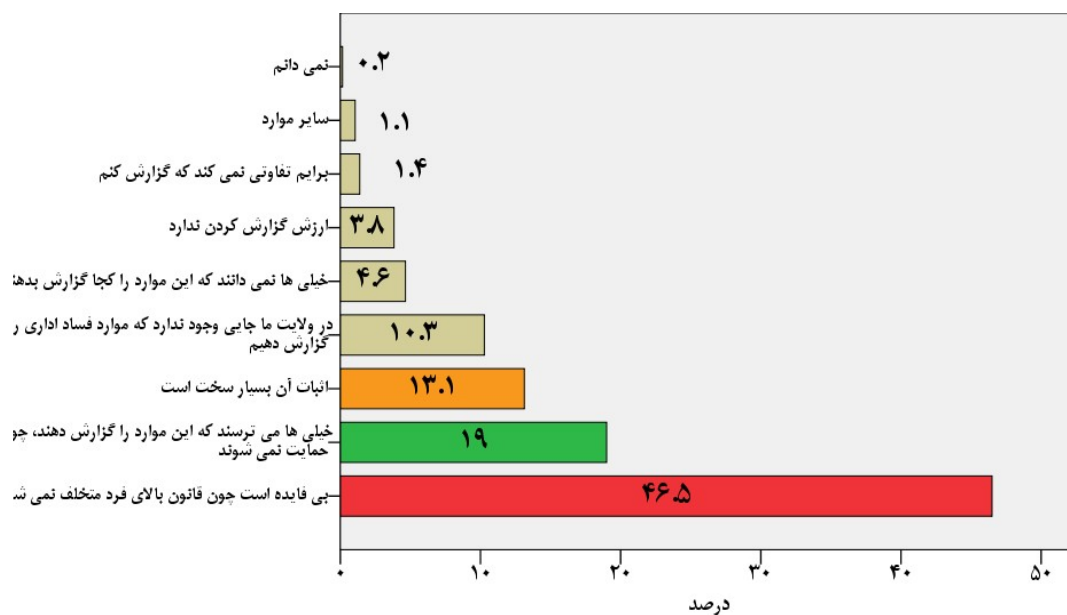

شکل 90- موجودیت محلی برای طرح و رسیدگی به شکایات مردم درباره تخلفات فساد اداری

شکل 90 نشان می‌دهد که 49 درصد از پاسخگویان گفته‌اند محل یا جایی وجود ندارد که به شکایات مردم درباره تخلفات فساد اداری رسیدگی شود. همچنین 26/6 درصد از پاسخگویان هم از موجودیت چنین جایی اظهار بی‌اطلاعی کرده‌اند. تنها 24/4 درصد گفته‌اند که یک چنین جایی وجود دارد.

مهم‌ترین مشکل برای گزارش‌دهی موارد فساد اداری

شکل 91 نشان می‌دهد که اکثریت پاسخگویان بر این باورند که مهم‌ترین مشکل برای طرح شکایت و گزارش دادن موارد فساد اداری، بی‌فایده بودن کار آنهاست، چون قانون بالای فرد متخلف تطبیق نمی‌شود. همچنین 19 درصد از پاسخگویان معتقد بوده‌اند که به خاطر حمایت‌نشدن آنها توسط قانون، می‌ترسند که موارد فساد اداری را گزارش دهند. 13/1 درصد هم بر این باور بوده‌اند که اثبات آن بسیار سخت است. در همین راستا 10/3 درصد هم نبود اداره و یا محلی رسمی برای گزارش دادن موارد فساد اداری را مهم‌ترین مشکل در این رابطه دانسته‌اند.

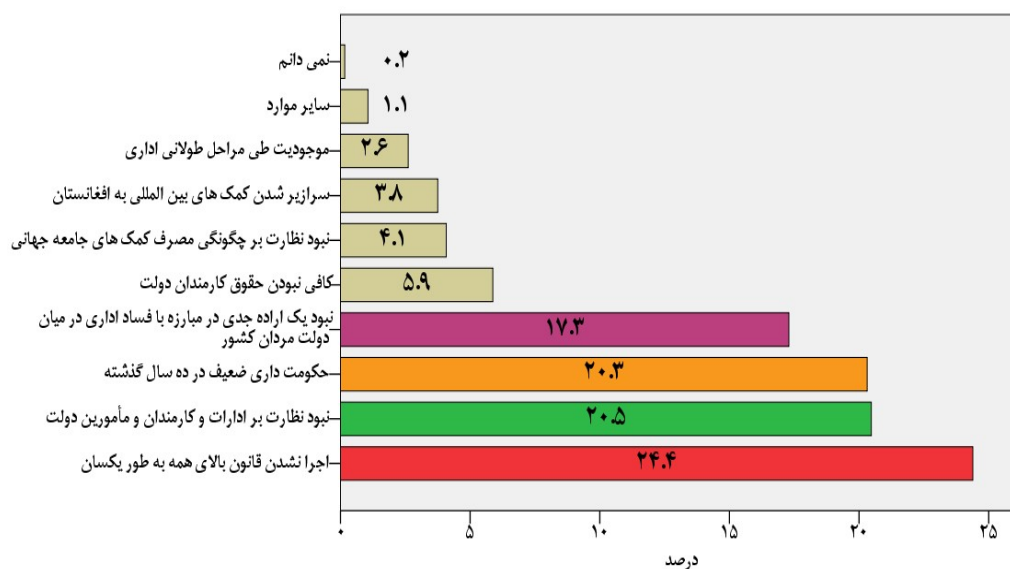
شکل 91- مهم‌ترین مشکل برای گزارش کردن موارد فساد اداری

مهم‌ترین عامل فساد اداری در ده سال گذشته

بر اساس شکل 92 مهم‌ترین علل زمینه‌ساز فساد اداری در 10 سال گذشته به شرح زیر است:

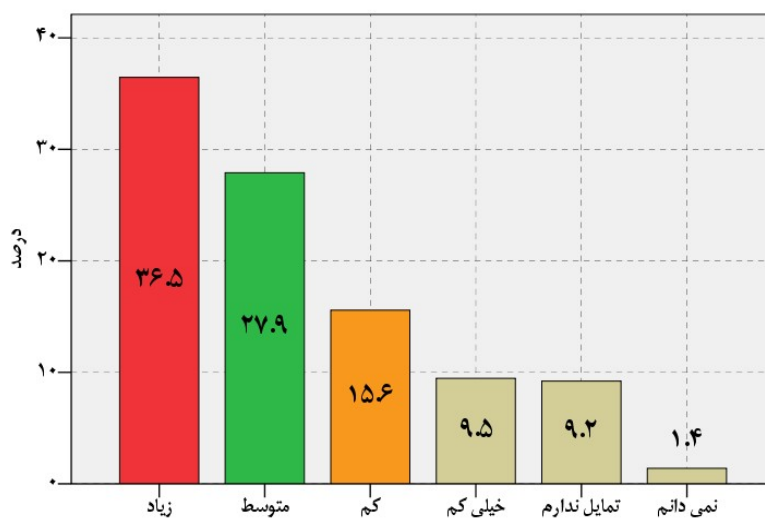
1) اجرانشدن قانون بالای همه به طور یکسان: 24.4 درصد

- (2) نبود نظارت بر ادارات و کارمندان و مأمورین دولت: 20.5 درصد
- (3) حکومت داری ضعیف در 10 سال گذشته: 20.3 درصد
- (4) نبود یک اراده جدی برای مبارزه با فساد اداری در میان دولت مردان: 17.3 درصد
- (5) کافی نبودن حقوق کارمندان: 5.9 درصد

شکل 92- مهمترین علل فساد اداری در 10 سال گذشته

گفتگو و تبادل نظر درباره فساد اداری

شکل 93- میزان گفتگو درباره فساد با خانواده و دوستان

شکل 93 نشان می‌دهد که اکثریت پاسخگویان (36.5 درصد) در مورد فساد اداری با خانواده و دوستانشان زیاد صحبت می‌کنند. همچنین تقریباً 28 درصد از پاسخگویان به میزان متوسط در این باره با خانواده و دوستانشان صحبت می‌کنند. و 15.6 درصد هم به میزان کمی در این باره با خانواده و دوستان خود صحبت می‌کنند. با توجه به نتایج حاصل از این شکل در مجموع می‌توان گفت موضوع فساد اداری مسأله روزمره بسیاری از پاسخگویان است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

از فساد اداری به عنوان مشکلی جهانی می‌توان یاد کرد که اکثر کشورها مخصوصاً کشورهای جهان سوم با این معضل مواجه هستند. این مسأله با توجه به سطح توسعه‌یافتگی جوامع اشکال متفاوتی دارد. اما آنچه که مشخص و واضح است، این است که فساد اداری رفته رفته موجبات انحطاط جوامع را فراهم می‌کند.

این معضل در کشورهای پسا جنگ مثل افغانستان ظهور و نمود جدی‌تری دارد. بسیاری از ساختارهای اداری، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی افغانستان در طول بیش از سه دهه جنگ از بین رفته و یا ناکارآمد شده است. پدیدهٔ روبه‌رشد فساد اداری باعث شده است که در طول سیزده سال گذشته میزان بالایی از کمک‌های جامعهٔ جهانی برای روند بازسازی افغانستان نتواند تغییرات زیادی در ساختارهای اقتصادی این کشور ایجاد کند. به جرأت می‌شود گفت که رشوت‌دادن و رشوت‌گرفتن که یکی از مصادیق بارز فساد اداری است، در زندگی مردم افغانستان به امری عادی و روزمره تبدیل شده است.

تلاش‌های صورت‌گرفته دولت قبلی افغانستان در مبارزه با فساد اداری کافی نبوده است و فساد اداری همچنان در حال رشد است. بنا به اطلاعات به‌دست‌آمده از این نظرسنجی، فساد اداری سومین مسأله جدی افغانستان و مانعی جدی بر سر راه رشد و توسعه کشور است. واضح است که اگر در جهت رفع این مسأله کاری صورت نگیرد، می‌تواند امنیت، رشد اقتصادی، حکومت‌داری خوب و... را به خطر اندازد.

جامعه افغانستان یک جامعه سنتی و دینی است و علمای دینی نقشی برجسته‌ای در تغییر معادلات اجتماعی و فرهنگی آن دارند. آنها ظرفیت، پایگاه اجتماعی و نفوذ غیر قابل انکاری در میان عامه مردم دارند. آنها بخشی از سرمایه‌های اجتماعی این جامعه‌اند و باید از ظرفیت و توانایی آنان در جهت مبارزه با فساد اداری استفاده نمود. نتایج این نظرسنجی نشان می‌دهد که علمای دینی می‌توانند نقشی برجسته در مبارزه علیه فساد اداری داشته باشند.

واکنش انفعالی و بی‌تفاوتی مردم افغانستان در قبال مشاهده موارد فساد اداری بسیار خطرناک است. انفعال در برابر فساد یعنی پذیرش وضع موجود، یعنی برای فساد اداری نمی‌شود کاری کرد. نتیجه چنین وضعیتی، یأس و ناامیدی در جامعه، عدم مشارکت در مبارزه علیه فساد اداری، بی‌اعتمادی مردم نسبت به قانون و دولت خواهد بود. بررسی‌های این نظرسنجی نشان می‌دهد که واکنش مردم نسبت به موارد فساد اداری بی‌تفاوتی و انفعال است که خود می‌تواند زنگ خطری جدی برای جامعه باشد.

وجود میزان بالای فساد اداری را می‌توان نشانه ضعف جدی حکومت در اداره کشور دانست. فساد اداری موجب توزیع نابرابر درآمدها و منابع جامعه است. نتایج این نظرسنجی از بخش دولتی به عنوان فاسدترین بخش‌های جامعه یاد می‌کند. دولت برای مبارزه با فساد اداری در قدم نخست باید از خود شروع کند. شفافیت و پاسخگویی را در دستور کار خود قرار دهد. به بروکراسی اداری خود نظم ببخشد و قدم‌های جدی در راه مدرنیزه کردن سیستم اداری خود بردارد. یقیناً اقدامات یاد شده می‌تواند هزینه‌های دولت و مردم را به صورت جدی کاهش دهد و مشروعیت دولت را نیز تقویت نماید.

پیشنهادات

در نهایت با توجه به نتایج این نظرسنجی و ماهیت پنهان، چندبعدی و پیچیدگی فساد اداری در جامعه افغانستان، پیشنهادهای زیر برای مبارزه هر چه بهتر علیه فساد اداری ارائه می‌شود:

1) مشارکت هرچه بیشتر مردم در فرآیند مبارزه با فساد اداری: فساد مسأله‌ای نیست که دولت افغانستان به تنهایی بتواند با آن مبارزه کند. تصور اینکه تنها دولت افغانستان در این زمینه مسئول است، اشتباه است. برای تحقق مشارکت هرچه بهتر مردم، مسئولین دولتی باید آدرس‌هایی برای طرح و رسیدگی به شکایات مردم ایجاد کنند. همچنین جامعه جهانی نیز نباید دولت افغانستان را در حل این مسأله رها کند.

2) به وجود آمدن اراده جدی در مبارزه علیه فساد اداری در سطوح کلان سیاسی: ضعف اراده جدی در دولت مردان و سیاست‌مداران باعث می‌شود از مفسدین در سطوح مختلف اجتماعی حمایت صورت گیرد و آنها همیشه در سایه این حمایت از موقعیت‌شان سوء استفاده کنند. تداوم این عمل، حمایت عمومی را از دولت برخواهد داشت و شکاف عمیقی میان مردم و دولت ایجاد خواهد کرد.

3) نظارت جدی دولت بر عملکرد دستگاه‌های قضایی و پلیس به عنوان مجریان قانون: سیستم قضایی و پلیس افغانستان نیازمند بازنگری جدی است. تا زمانی که این سیستم اصلاح نشود نمی‌توان امیدوار بود که قانون در جامعه اعمال شود و به تبع آن عدالت در جامعه توزیع گردد.

4) استفاده از ظرفیت‌های اجتماعی و فرهنگی جامعه: علمای دینی افغانستان، با توجه به موقعیت اجتماعی خود می‌توانند نقشی برجسته در مبارزه با فساد اداری ایفا کنند. نباید این ظرفیت را نادیده گرفت. یقیناً با استفاده از ظرفیت‌های آنان می‌توان قدم‌هایی خوب در جهت مبارزه علیه فساد اداری برداشت.

5) تدوین یک استراتژی جامع و بلند مدت با اهداف مشخص در مبارزه با فساد اداری: مبارزه با فساد اداری زمانی می‌تواند نتیجه مطلوبی داشته باشد که به صورت برنامه‌ریزی شده باشد، شرایط و نیازهای جامعه افغانستان در آن در نظر گرفته شده باشد. همچنین اراده جدی در سطوح بالای دولت و حمایت مردم را با خود داشته باشد. استراتژی موجود مبارزه علیه فساد اداری باید مورد بازنگری قرار گیرد و از حالت دست‌ورالعملی به اجرایی تغییر شکل دهد.

6) تقویت نهادهای جامعه‌مدنی و رسانه‌ها در مبارزه علیه فساد اداری: در کشورهایی که دولت به هر دلیلی نمی‌تواند مسئولیت خود را در عرصه‌های مختلف به خوبی ایفا کند، این نهادهای جامعه‌مدنی و رسانه‌ها هستند که به عنوان بازوی حکومت نقشی مهم در تغییر وضعیت ایفا می‌کنند. نهادهای جامعه‌مدنی و رسانه‌ها می‌تواند هم در سطح محلی و هم در سطح ملی و بین‌المللی در مبارزه با فساد اداری اثربخش باشند. لذا تأکید بیشتر بر نقش و عملکرد آنها در این باره می‌تواند نتایج خوبی راه به همراه داشته باشد.

7) بهبود وضعیت معیشتی کارمندان دولت: بهبود وضعیت معیشتی کارمندان ارتباط مستقیمی با کاهش میزان فساد اداری در سیستم اداری دولت دارد. نتایج بدست آمده از این نظرسنجی نشان می‌دهد که اغلب پاسخگویان معتقد هستند بالابردن معاش کارمندان می‌تواند یکی از ابزارهای مناسب در مبارزه با فساد اداری باشد. در بسیاری از تحقیقات انجام شده در سطح دنیا، از این عامل به عنوان یکی از ابزارهای مهم در مبارزه با فساد اداری یاد شده است.

8) توسعه سیستم دولت الکترونیک: یکی از عوامل ناکارآمدی سیستم اداری افغانستان، کهنگی و سستی بودن آن است؛ این عامل باعث می‌شود که زمینه‌های بروز فساد اداری در افغانستان گسترش پیدا کند. توسعه سیستم دولت الکترونیک می‌تواند بوروکراسی عریض و طویل دولت را کاهش دهد و سرعت انجام امورات اداری را افزایش دهد. گسترش سیستم دولت الکترونیک باعث می‌شود که مراحل ارزیابی، نظارت و شفافیت در امور اداری با دقت و سهولت بیشتری انجام شود و زمینه‌های بروز فساد اداری را کاهش دهد.

9) قراردادن بحث مبارزه با فساد اداری در منابع آموزشی و کتاب‌های درسی: از فساد اداری به عنوان یکی از مهم‌ترین موانع توسعه یاد می‌شود. با توجه به فراگیر بودن فساد اداری در افغانستان، پیشنهاد می‌شود که بحث مبارزه با فساد اداری به عنوان بخشی از واحدهای درسی آموزش عالی و مکاتب قرار داده شود. این یکی از بهترین و کم‌هزینه‌ترین روشهای مبارزه با فساد اداری است.

پرسشنامه نظرسنجی مبارزه با فساد اداری

1- بزرگ‌ترین مشکل افغانستان در حال حاضر چیست؟ (فقط یک مورد مشخص شود)

- (1) بیکاری (2) تولید و قاچاق مواد مخدر (3) وجود فساد اداری (4) ناامنی
 (5) فقر (6) نبود انکشاف (7) نبود خدمات صحی و بهداشتی
 (8) وضعیت بد تعلیم و تربیه (9) اعتیاد به مواد مخدر
 (55) سایر موارد ..... 99- نمی‌دانم

2- دولت در جهت رفع مشکلی که گفتید، چقدر تلاش کرده است؟

نمی‌دانم	تلاشی نکرده	خیلی کم	کم (2)	متوسط	زیاد (4)	خیلی زیاد

3- مهم‌ترین و بزرگ‌ترین مشکل ولایت شما در حال حاضر چیست؟ (فقط یک مورد مشخص شود)

- (1) بیکاری (2) تولید و قاچاق مواد مخدر (3) وجود فساد اداری (4) ناامنی
 (5) فقر (6) نبود انکشاف (7) نبود خدمات صحی و بهداشتی
 (8) وضعیت بد تعلیم و تربیه (9) اعتیاد به مواد مخدر
 (55) سایر موارد ..... 99- نمی‌دانم

4- دولت در جهت رفع مشکلی که گفتید، در ولایت شما چقدر تلاش کرده است؟

نمی‌دانم	تلاشی نکرده	خیلی کم	کم (2)	متوسط	زیاد (4)	خیلی زیاد

5- در جدول زیر میزان موافقت و مخالفت خود را با جملاتی که خوانده می‌شود، مشخص کنید!

نمی‌دانم	کاملاً موافق	موافق	متوسط	مخالف	کاملاً مخالف	نوت: جواب سوالات این جدول را با تیک‌مارک (✓) مشخص کنید. جملات باید به دقت خوانده شود
						1 به نظر من کسی که رشوت می‌دهد، مجرم به حساب نمی‌آید
						2 بیشتر مردم کوشش می‌کنند برای پیش‌بردن کارهای اداری خود از واسطه‌ها و روابط استفاده کنند.
						3 برای سرعت دادن به کار اداری، پول دادن به کارمند دولت عیبی ندارد
						4 مأمور دولت حق دارد به دلیل معاش کم رشوت بگیرد.
						5 به نظر من کسی که رشوت می‌گیرد، مجرم به حساب نمی‌آید
						6 فساد اداری آن‌قدر در جامعه ما ریشه دوانده که از بین بردن آن کار آسانی نیست.

					کارمندان ادارات سعی می‌کنند که برای کار من مشکل ایجاد کنند تا رشوت بگیرند	7
					وجود فساد اداری زیاد هم بد نیست، چون باعث می‌شود انجام کارهای اداری سرعت بگیرد	8
					فساد اداری، مردم فقیر و بیچاره را فقیرتر کرده و ثروتمندان و پولدارها را پولدارتر کرده است	9
					برای شامل شدن در یک وظیفه، استفاده از رشوت و واسطه ضرور است.	10
					از گزارش دادن رشوت به مسئولین می‌ترسم چون ممکن است مشکلی برای من خلق شود	11
					به نظر من مشکل فساد اداری در افغانستان قابل حل شدن نیست.	12
					گزارش دادن موارد فساد اداری سودی ندارد، چون با افراد فاسد و رشوت بگیر بر خورد قانونی نمی‌شود	13
					بسیاری از مامورین و مسئولین بخش‌های دولتی و خصوصی از فساد اداری خبر دارند و کاری برای پاکسازی آن نمی‌کنند	14
					فساد در ادارات دولتی و خدمات عامه و بخش خصوصی به امری عادی تبدیل شده است	15
					بسیاری از مردم و مسئولین از نتایج بد فساد اداری بالای اقتصاد ما خیر ندارند	16
					در مساجد و مجالس دینی ما درباره مبارزه با فساد اداری کم صحبت می‌شود	17
					به علت فساد زیاد به ادارات دولت و ارگان‌های خدمات عامه اعتماد ندارم	18
					جامعه جهانی و نیروهای خارجی در فساد اداری، دخیل و ذی‌نفع هستند.	19
					مسئولین بلندرتبه دولتی و حکومت اراده جدی برای مبارزه با فساد اداری ندارند	20
					فساد اداری بین مسئولین بلندرتبه دولتی مثل وزیران، وکیل‌های پارلمان، ثارنوال‌ها، والی‌ها، ریاست‌های مهم دولتی و... بیشتر از سطوح پایین جامعه است	21
					در یک سال گذشته میزان فساد اداری در کشور کم شده است	22
					جامعه جهانی و ارگان‌های بین‌المللی اراده جدی برای مبارزه با فساد اداری ندارند	23
					افزایش فساد اداری باعث بیشتر شدن ناامنی می‌شود	24

6- در جدول زیر مواردی از فساد اداری ذکر شده است. اگر صفر برابر با «کمترین میزان» و 5 برابر با «بیشترین میزان» فساد اداری باشد! در ولایت شما مواردی که در جدول زیر گفته شده، چقدر گسترده و رایج است؟

5	4	3	2	1	صفر	نمی‌دائم	موارد فساد اداری
							1 گرفتن و دادن پول یا تحفه به عنوان رشوت
							2 استفاده از رابطه و واسطه‌گری
							3 کمیشن کاری
							4 اختلاس و غدر
							5 تخفیف دادن تصامیم محاکم دولتی و قضایی
							6 دخیل ساختن ملاحظات قومی، منطوقی، مذهبی و لسانی، حزبی، جنسی در انتخاب و استخدام
							7 امتناع و استنکاف از وظیفه بدون عذر قانونی
							8 تغییر و جعل اسناد دولتی برای سوءاستفاده شخصی
							9 کم کاری و تعلل بی مورد در اجرای وظایف محوله
							10 استفاده شخصی از امکانات دولتی و اوقات رسمی

7- نظرات شما درباره فساد اداری بیشتر بر چه اساسی است؟ (فقط یک مورد مشخص شود)

- 1- تجربیات شخصی
- 2- تجربیات اعضای فامیل و قوم و خویش
- 3- بر اساس تجربه دوستان و همکارانم
- 4- گزارش‌ها و تحقیقات بین‌المللی و داخلی
- 5- رسانه‌ها مثل رادیوها و تلویزیون‌ها و روزنامه‌ها

55- سایر موارد .....

8- به نظر شما کدام یک از بخش‌های زیر بیشتر آلوده به فساد اداری هستند؟ (فقط یک مورد مشخص شود)

- 1) دولتی
- 2) خصوصی
- 3) NGO ها و سازمان‌های خارجی
- 4) نیروهای خارجی

9- رشوت یا داشتن واسطه در پیدا کردن وظیفه در کدامیک از این بخش‌ها بیشتر مؤثریت دارد؟ (فقط یک مورد)

- (1) دولتی (2) خصوصی (3) NGO ها و سازمان‌های خارجی (4) نیروهای خارجی

10- شما چقدر به تأثیرگذاری فعالیت‌های مبارزه با فساد اداری از طرف حکومت، خوشبین هستید؟

خیلی زیاد	زیاد (4)	متوسط	کم	خیلی کم	اصلاً خوشبین	نمی‌دانم

11- به نظر شما مشکل فساد اداری در یک سال گذشته تا چه اندازه گسترده و همه‌گیر شده است؟

خیلی زیاد (5)	زیاد (4)	متوسط (3)	کم (2)	خیلی کم (1)	نمی‌دانم

12- شما فکر می‌کنید دولت قبلی افغانستان چقدر در مبارزه با فساد اداری موفق بوده است؟

خیلی زیاد	زیاد (4)	متوسط	کم (2)	خیلی کم	اصلاً موفق نبوده	نمی‌دانم

13- به نظر شما حکومت فعلی (حکومت وحدت ملی) چقدر می‌تواند در مبارزه با فساد اداری نسبت به دولت قبلی موفق عمل کند؟

خیلی زیاد	زیاد (4)	متوسط	کم	خیلی کم	موفق نخواهد بود	نمی‌دانم

14- از دیدن موارد فساد اداری چه احساسی پیدا می‌کنید؟ (فقط یک مورد مشخص شود)

- (1) ناراحت می‌شوم و تأسف می‌خورم
- (2) کوشش می‌کنم که فرد متخلف را نصیحت کنم
- (3) اعتراض می‌کنم
- (4) برایم تفاوتی نمی‌کند چون زیاد می‌بینم
- (5) از بهتر شدن اوضاع، احساس ناامیدی می‌کنم
- (6) سعی می‌کنم که تخلف را به مسئولین گزارش بدهم
- (55) سایر موارد:.....

15- در محل زندگی شما کدام افراد یا گروه‌ها، بیشتر در امر مبارزه با فساد اداری تلاش می‌کنند؟ (فقط یک مورد)

- (1) بزرگان قوم (2) علمای دینی (3) روزنامه‌نگارها (4) جامعه مدنی

(55) سایر موارد.....

16- اگر صفر، کمترین میزان فساد اداری و 5، بیشترین میزان فساد اداری باشد، از نظر شما نمره فساد اداری برای افراد، ادارات، نهادها و ارگان‌های زیر چند است؟

نمی‌دانم	5	4	3	2	1	صفر	
							1 احزاب سیاسی
							2 پارلمان و شوراهای ولایتی
							3 محاکم عدلی و قضایی
							4 کمیسیون‌های انتخاباتی
							5 ادارات و سازمان‌های دولتی و خدمات عامه
							6 بانک‌ها و سازمان‌های مالی و پولی
							7 گمرکات و سرحدات
							8 پولیس ملی و ترافیک
							9 سازمان‌ها و انجوهای خارجی
							10 پوهنتون‌ها و مکاتب خصوصی
							11 رادیو و تلویزیون‌های خصوصی
							12 شرکت‌ها و سازمان‌های خصوصی
							13 جامعه جهانی و نیروهای خارجی
							14 پوهنتون‌ها و مکاتب دولتی
							15 شاروالی‌ها
							16 والی‌ها و ولسوال‌ها

17- به نظر شما مهم‌ترین اثر فساد اداری بالای جامعه افغانستان چه بوده است؟ (فقط یک مورد)

- 1) حیف و میل شدن کمک‌های جهانی
  - 2) بی‌اعتمادی مردم نسبت به دولت و قانون
  - 3) از بین رفتن ارزش‌های اسلامی و ملی
  - 4) بالارفتن تعصبات قومی و نژادی و لسانی
  - 5) افزایش بی‌عدالتی و نابرابری
  - 6) افزایش ناامنی
  - 7) ناتوانی حکومت در اداره جامعه
  - 8) تطبیق نشدن اهداف و برنامه‌های حکومت
- 55) سایر موارد .....

18- به نظر شما بهترین وسیله برای مبارزه با فساد اداری چیست؟ (فقط یک مورد)

- 1) ملا امامان مساجد و بزرگان مذهبی
  - 2) بزرگان قومی و ریش‌سفیدها
  - 3) بالا بردن معاش کارمندان
  - 4) رسانه‌ها (رادیو و تلویزیون و روزنامه‌ها)
  - 5) ورکشاپ‌های آموزشی مبارزه با فساد اداری
  - 6) کمپیوتری شدن سیستم اداری
  - 7) مبارزه فردی مردم با مظاهر فساد اداری
- 55) سایر موارد .....

19- در محل زندگی شما کدام ارگان یا اداره یا جایی (مستقل یا دولتی) وجود دارد که به شکایات مردم درباره تخلفات فساد اداری رسیدگی کند؟

- 1) بله 2) خیر 99- نمی‌دانم

20- برای گزارش و طرح شکایت درباره موارد فساد اداری چه مشکلاتی وجود دارد؟ (فقط یک مورد)

- 1) در محل زندگی ما جایی وجود ندارد که موارد فساد اداری را گزارش دهیم
  - 2) اثبات آن بسیار سخت است
  - 3) بی‌فایده است چون قانون بالای فرد متخلف تطبیق نمی‌شود
  - 4) خیلی‌ها می‌ترسند که این موارد را گزارش دهند، چون حمایه نمی‌شوند
  - 5) خیلی‌ها نمی‌دانند که این موارد را به کجا گزارش بدهند
  - 6) برایمان تفاوتی نمی‌کند که گزارش کنیم
  - 7) ارزش گزارش کردن ندارد
- 55) سایر موارد .....

21- با توجه به تجربه شما، مهم‌ترین عامل فساد اداری در 10 سال گذشته چیست؟ (فقط یک مورد)

- 1) نبود نظارت از ادارات و کارمندان و مامورین
- 2) سرازیر شدن کمک‌های بین‌المللی به افغانستان
- 3) موجودیت طی مراحل طولانی اداری
- 4) نبود یک اراده جدی در مبارزه با فساد اداری در میان دولت‌مردان کشور

5) اجرا نشدن قانون بالای همه به طور یکسان

6) کافی نبودن حقوق کارمندان دولت

7) نبود نظارت بر چگونگی مصرف کمک‌های جامعه جهانی

8) حکومتمداری ضعیف در ده سال گذشته

55) سایر موارد .....

22- به طور کلی، آیا شما در مورد فساد اداری با خانواده یا دوستانتان صحبت می‌کنید؟

1) زیاد 2) متوسط 3) کم 4) خیلی کم 5) تمایل ندارم 99) نمی‌دانم

مشخصات جمعیت‌شناسی	
محل مصاحبه:	تاریخ مصاحبه: 2015 / ..... / .....
نام پرسشگر:	شماره پرسشنامه: .....
23- سن:	24- جنسیت: ☐ مرد (1) ☐ زن (2)
25- حالت مدنی: ☐ مجرد (1) ☐ متأهل (2) ☐ بیوه (3) ☐ مطلقه (4)	
26- نام ولایت محل زندگی:	
27- محل زندگی: ☐ شهر (1) ☐ قریه (2)	
28- میزان تحصیلات:	
☐ بی‌سواد و کم‌سواد (1)	☐ فارغ دوره ابتدایی (2)
☐ فارغ صنف دوازده (4)	☐ فارغ دوره متوسطه (3)
☐ چهارده پاس و لیسانس (5)	☐ ماستری و بالاتر (6)
29- متوسط درآمد ماهیانه:	
☐ بدون درآمد (1)	☐ زیر 2000 افغانی (2)
☐ 2001 تا 3000 افغانی (3)	☐ 3001 تا 5000 افغانی (4)
☐ 5001 تا 10000 افغانی (5)	☐ 10001 تا 20000 افغانی (6)
☐ 20001 تا 30000 افغانی (7)	☐ بیشتر از 30000 (8)
30- نوعیت شغل:	

تماس با ما

انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان
قلعه نه برج، کارته پروان، کابل، افغانستان
پست بکس: ۵۲۱۴ پسته خانه مرکزی

www.aiss.af

contact@aiss.af

Facebook: facebook.com/afghaninstituteforstrategicstudies

Twitter: [@aissofficialpag](https://twitter.com/aissofficialpag)

LinkedIn: [Afghan Institute for Strategic Studies](https://www.linkedin.com/company/afghan-institute-for-strategic-studies)

استفاده تجارتي از تمام نشرات انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان بدون موافقت کتبی این نهاد جداً ممنوع می باشد.

ISBN 978-9936-1-0099-2

9 789936 100992

تجزیه و تحلیل ارائه شده در این گزارش صرفاً متعلق به تیم تحقیقاتی بوده و بازتاب دهنده
موقف رسمی انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان و توانمندی نمی باشد.